

ΑΚΤΙΝΕΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ-ΓΡΑΜΜΑΤΑ-ΤΕΧΝΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

• ΤΟΥΝΝΕΛ ΚΑΙ ΚΙΒΩΤΟΣ (Β.Κ. Σταθάκη)	1
• ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΞΥΜΝΕΙ ΓΡΗΓΟΡΙΟΝ (π. Ι. Γ. Ἀλεξίου)	3
• Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΣ (Ελ. Κοντογιώργη)	5
• ΟΙ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ ΕΝΟΣ ΜΕΓΑΛΟΥ (Δ. Αύγερινού)	8
• Η ΔΟΥΡΥΦΟΡΙΚΗ-ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΙΚΗ ΨΗΦΙΑΚΗ ΘΗΛΕΟΡΑΣΗ ΕΡΧΕΤΑΙ! (Μάκη Παπαγεωργίου)	13
• ΘΕΟΔΩΡΟΣ Λ. ΑΔΑΜΗΣ	17
• ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ: ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ (Πανοζμίτη)	19
• ΚΑΙ Ο ΛΟΓΟΣ ΣΑΡΣ ΕΓΕΝΕΤΟ (Ποίημα Φιλ. Καπάσογλου)	20
• ΣΧΟΛΙΑ (Τομέως Τύπου τῆς Χ.Ε.Ε.)	21
• ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ (Τομέως Μέσων Ἐνημερώσεως τῆς Χ.Ε.Ε.)	23
• ΕΠΙΚΑΙΡΑ (Σ.Β.Π.)	26
• ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ	29
• ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΑΚΤΙΝΩΝ 1938 - 1997 (παρουσίαση διδλίου)	31

ΕΤΟΣ 62ο

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1999

ΑΡΙΘ. 597

ΔΡΧ. 200

Πρὸς τοὺς κ. κ. συνδρομητὰς τῶν «Ἀκτίνων»

Μὲ τὴν ἑναρξὴ τοῦ νέου ἔτους ὑπενθυμίζομε στοὺς φίλους συνεργάτας - συνδρομητὰς μας, τὴν ἀνάγκη νὰ ἀνανεώσουν ἐγκαιρῶς τὴ συνδρομὴ τους γιὰ τὸ 1999.

Παρὰ τὴν μεγάλη αὐξήση τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν, ἀπεφασίσθη ἡ συνδρομὴ τῶν «Ἀκτίνων» καὶ διὰ τὸ 1999 νὰ παραμείνῃ ἡ ἰδίᾳ, ἤτοι δρχ. 2000.

Παράκληση διὰ τὴν ἐγκαιρὴ καταβολὴ τῆς συνδρομῆς, ὥστε νὰ συνεχίζεται τακτικὰ καὶ ἀπρόσκοπτα ἡ κυκλοφορία τῶν «Ἀκτίνων».

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ 1999

Ἑσωτερικοῦ: Δρχ. 2000 • Κύπρου: £ 8 • Ἐξωτερικοῦ γενικῶς: \$ 20

Ἡ συνδρομὴ καταβάλλεται εἰς τὰ γραφεῖα μας, Ἀθηνῶν (Καρύτση 14), Θεσσαλονίκης (Ἀγ. Σοφίας 41). Ἢμπορεῖ ἐπίσης νὰ ἀποστέλλεται διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς εἰς τὸ Γραφεῖον μας τῶν Ἀθηνῶν (Καρύτση 14 - 105 61 Ἀθήνα).

Εἰδικῶς οἱ συνδρομηταὶ μας τῆς ἐπαρχίας ἠμποροῦν νὰ καταθέτουν τὴ συνδρομὴ τους, ἔναντι κανονικῆς ἀποδείξεως πληρωμῆς, στοὺς ἐθελοντὰς ἀντιπροσώπους ἢ συνεργάτας μας στὶς πόλεις ὅπου ὑπάρχουν.

AKTINES

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΗΣ «ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ»

Έτος 62ον

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1999

Αριθ. 597

ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΗ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΕΤΟΥΣ

«ΤΟΥΝΝΕΛ ΚΑΙ ΚΙΒΩΤΟΣ»

Ἡ ἀνατολή τοῦ νέου ἔτους κατὰ συνθήκη καὶ κατὰ παράδοση συνοδεύεται ἀπὸ εὐχές νὰ εἶναι αἴσιο καὶ εὐτυχές, γιὰ νὰ λησμονηθοῦν σύντομα, καὶ νὰ βρεθοῦμε τὴν ἐπόμενη ἀντιμέτωποι μὲ τὴν ὁποιαδήποτε πραγματικότητα.

Γιὰ τὶς σκέψεις ποὺ θὰ ἀκολουθήσουν, ποὺ ἔχουν σχέση καὶ μὲ τὶς προοπτικὲς τοῦ νέου ἔτους, ἀφορμὴ μᾶς δίνει ἓνα βιβλίο, τὸ ὁποῖο κυκλοφόρησαν πρόσφατα οἱ ἐκδόσεις «Συζήτησις» μὲ τὸ γενικὸ τίτλο: «**Ἡ πίστις ὡς δῶμα**» (τόμος Ζ), τὸ περιεχόμενον τοῦ ὁποίου εἶναι ἐπιλογή ἀπὸ τὰ κατάλοιπα τοῦ ἀειμνήστου καθηγητοῦ Ἀλεξάνδρου Τσιριντάνη καὶ ἀποτελοῦν γραπτὴ ἀπόδοση προφορικῶν εἰσηγήσεων ποὺ εἶχαν μαγνητοφωνηθεῖ ἢ γιὰ τὶς ὁποῖες εἶχαν κρατηθεῖ σημειώσεις. Οἱ εἰσηγήσεις αὐτὲς εἶχαν γίνεαι κατὰ καιροὺς ἐνώπιον στενωτέρου ἢ εὐρύτερου κύκλου συνεργατῶν καὶ εἶναι κυρίως εἰσηγήσεις σὲ κυριακάτικο κύκλο συμμετοχῆς τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Διατηροῦν ἔτσι τὸν χαρακτήρα τοῦ προφορικοῦ λόγου -οἱ περισσότερες μᾶλλον τοῦ «προχείρου προφορικοῦ λόγου».

Τὸν κεντρικὸ ἄξονα τῶν εἰσηγήσεων αὐτῶν στὸ τεῦχος αὐτὸ τὸ ἐκφράζει ὁ ὑπότιτλος αὐτοῦ: α) Γιὰ τὴν ἐνίσχυση τῆς πίστεως καὶ β) Ἡ κατάκτηση τῆς ἐσωτερικῆς εἰρήνης.

Πολλὲς ἀπὸ τὶς εἰσηγήσεις αὐτὲς ἀπο-

τελοῦν ἐρέθισμα γιὰ σκέψεις ἐπικαιρὲς καὶ ἔχουν νὰ ποῦν κάτι τὸ οὐσιαστικὸ καὶ οἰκοδομητικὸ γιὰ τὸν σύγχρονο ἄνθρωπο.

Μία ἀπὸ τὶς εἰσηγήσεις αὐτὲς μὲ τίτλο: «*Τοῦννελ καὶ Κιβωτός*» ἀποτελεῖ ἀφ' ἑνὸς μία ρεαλιστικὴ ἀπεικόνιση τῆς σύγχρονης πραγματικότητος καὶ ἀφ' ἑτέρου μῆνυμα ἐλπίδας ἀπὸ τὸν οὐρανό.

Περιγράφοντας ὁ Ἀλέξ. Τσιριντάνης τὴν ὑφισταμένη κατάσταση, κάνει λόγο γιὰ τὴν σύγχρονη μορφή τοῦ ἀθεϊσμοῦ, τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ὁποίου εἶναι ὄχι τόσο ἡ ἄρνηση τοῦ Θεοῦ, ὅσον ἡ ἄγνοια Αὐτοῦ, ἐνῶ παράλληλα θεωρεῖ ὅτι τὸ χριστιανικὸ δυναμικὸ παγκοσμίως ἔχει ἀποδυναμωθεῖ καὶ εἶναι ἐν πολλοῖς τὸ «*μωρὸν ἄλας*». Καὶ ἡ ἀποδυναμώση αὐτὴ συνεπάγεται καὶ τὴν μόνωση τοῦ ἀνθρώπου. Ἐξ ἄλλου ἡ ἄγνοια τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ἀποστασία ἀπὸ τὸν Νόμο Του εἶναι ἡ βασικὴ αἰτία τῆς σήμερα παρατηρουμένης παγκόσμιας ἀναστατώσεως καὶ τῆς ἐσωτερικῆς φτώχειας, ἡ ὁποία εἶναι καὶ ὁ οὐσιαστικὸς λόγος γιὰ τὴν εὐρεία διάδοση τῶν ναρκωτικῶν οὐσιῶν.

«*Αὐτοὶ εἶναι οἱ πέντε λόγοι ποὺ συνθέτουν τὴν βαρυχειμωνιά γύρω γύρω στὸν πλανήτη*». Καὶ οἱ λόγοι αὐτοὶ δὲν εἶναι οἱ μόνοι - συμπληρώνει ὁ ἀειμνήστος καθηγητής. «*Γιατὶ αὐτὰ ποὺ εἶπα τὰ εἶπα πολλὰ συγκερατημένα, ἀφοῦ σκοπὸς μου δὲν εἶναι*

τώρα να θρηνησωμε. Σκοπός είναι απλώς να δοῦμε ὅτι θρισκόμαστε σὲ μιὰ νεφοσκεπὴ ἐποχὴ κάτω ἀπὸ σκοτεινὸ οὐρανό».

Καὶ στὴ συνέχεια διερωτᾶται: «Τί θὰ κάνωμε λοιπόν; Πάντως ἐκεῖνο πού θὰ κάνωμε δὲν εἶναι νὰ ἀρνηθοῦμε τὴν πραγματικότητα καὶ τὴν ἀλήθεια. Οὔτε βέβαια νὰ αὐτοκτονήσωμε. Κάτι ἄλλο πρέπει νὰ κάνωμε, γιατί ἄλλοιῶς δὲν ζοῦμε.

»Θὰ ξεκινήσωμε μὲ δύο προτάσεις: Ἡμία εἶναι διαπίστωση καὶ ἡ ἄλλη εἶναι πίστη. Ἡ διαπίστωση εἶναι, ὅτι αὐτὰ πού εἶπα περὶ σκοτεινοῦ οὐρανοῦ εἶναι μᾶλλον... ὀπτικὴ ἀπάτη. Γιατί δὲν εἴμεθα μόνο κάτω ἀπὸ σκοτεινὸ οὐρανό, ἀλλὰ ἀκόμη χειρότερα ἔχομε μπεῖ κι ὅλας μέσα σὲ ἓνα τούννελ πού προκαλεῖ εὐλογία καὶ πένθος καὶ φόβο καὶ ἀγωνία. Καὶ τὸ δεῦτερον εἶναι ἡ πρόταση πίστεως ὅτι, καὶ ὅμως ἐμεῖς δὲν εἴμαστε καταδικασμένοι οὔτε μέσα στοῦ τούννελ νὰ εἴμαστε ἀπρακτοί. Ἔχομε ὠρισμένα καθήκοντα ἢ, ἂν θέλετε, ἔχομε ὠρισμένο καθῆκον πού ἅμα τὸ ἐκπληρώσωμε, τότε τὸ ἐλάχιστο πού θὰ ἐπιτύχωμε εἶναι ἐμεῖς νὰ περάσωμε τὸ «τούννελ» πολὺ διαφορετικὰ καὶ πολὺ καλύτερα ἀπὸ ὅ,τι θὰ τὸ περνούσαμε ἐὰν δὲν ἐκπληρώναμε τὸ καθῆκον μας αὐτό.

»Καὶ τὸ καθῆκον αὐτὸ εἶναι σύνθετο. Τὸ πρῶτο συστατικὸ εἶναι, παρὰ τὴ βαρυχειμωνιά καὶ τὴν πορεία μέσα στοῦ τούννελ ἢ ἐπιταγὴ νὰ μείνουμε πιστοὶ ἔστω καὶ μόνοι καὶ νὰ γίνωμε «οἱ νικητὲς τῆς ἐρήμου»». Καὶ ἡ προτροπὴ αὐτὴ δὲν εἶναι κάτι τὸ νέον. Ἡ ζωὴ τῶν ἀγίων τὸ ἐπιβεβαιώνει. Καὶ ὡς κορυφαῖο παράδειγμα φέρει τὸν προφήτη Ἡλία, τὸν ὁποῖον χαρακτηρίζει ὡς τὸν «ἅγιο τῆς μονώσεως».

Καὶ ἡ πίστη αὐτὴ δὲν εἶναι κάτι τὸ ἀόριστο καὶ ἡ αἰσιοδοξία πού συνεπάγεται ἔχει τὴν αἰτιολογικὴ τῆς βάσης, διότι μὲ τὴν πίστη αὐτὴ ἀντιμετωπίζονται ὅλες αὐτὲς οἱ δύσκολες περιστάσεις ὑπὸ τὸ πνεῦμα τῆς αἰωνιότητος. «Ἡ αἰωνιότητα θὰ μᾶς παρουσιάσει τὸν ἀγιασμό. Ἡ αἰωνιότητα θὰ μᾶς παρουσιάσει τὸν σταυρό. Ἡ αἰωνιότητα θὰ μᾶς δείξει, ὅτι δὲν ὑπάρχει μπόρα χωρὶς τέ-

λος καὶ ὅτι τὸ τέλος τῆς μπόρας εἶναι μιὰ καινούργια μέρα, ἡλιόλουστη μέρα. Θὰ δοῦμε ἄραγε, ἐμεῖς τὴν ἡλιόλουστη αὐτὴ μέρα; Τὸ ἐρώτημα εἶναι ἀπηγορευμένο. Γιατί δὲν θὰ πάρωμε τὴν ἱστορία νὰ τὴν μετρήσωμε μὲ μέτρο τὴν δικὴ μας ζωὴ. Θὰ τὴν δοῦμε ὡς αἰωνιότητα.

»Εμεῖς θρισκόμαστε στοῦ τούννελ καὶ ξέρομε ὅτι τὸ τούννελ γι' αὐτὸ εἶναι τούννελ, γιατί ἔχει καὶ εἴσοδο, ἀλλὰ ἔχει καὶ ἐξοδο. Ἡ ἀνθρωπότητα θὰ βγεῖ ἀπὸ τὸ τούννελ, «πλὴν ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου ἐλθὼν ἄρα εὕρησει τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς;» Φοβερὸ ἀλήθεια τὸ ἐρώτημα αὐτὸ τοῦ Κυρίου. Θὰ ἐλθῶ, λέει, ἀλλὰ θὰ βρῶ ἄραγε τὴν πίστη πάνω στὴ γῆ; Λοιπόν, πρέπει ἡ ζωὴ μας νὰ εἶναι τέτοια, ὥστε ὁ Κύριος νὰ μπορεῖ νὰ πεῖ ὅτι τὴν βρῆκε τὴν πίστη ἔστω σὲ αὐτοὺς τοὺς ἐλάχιστους. Χρειάζεται λοιπὸν ἐπιστράτευση τῆς πίστεως. Νομίζω ὅτι κανεὶς δὲν ἔχει ἀνάγκη νὰ τοῦ πῶ νὰ ἔχει πίστη. Γιατί, θὰ μᾶς βοηθήσει ὁ ἀθεϊσμός μὲ τίς συνέπειές του νὰ ἔχομε πίστη. Τὸ ζήτημα εἶναι νὰ προστατευθεῖ αὐτὴ ἡ πίστη καὶ νὰ τονώσει τὸ ἠθικό. Καὶ τὸ τρίτον εἶναι νὰ εἴμεθα ἐνωμένοι μέσα στοῦ τούννελ. Νὰ μποῦμε καὶ νὰ εἴμεθα μαζί στὴν «κιβωτό». Νὰ μὴ περᾶμε τὸ τούννελ ἕνας-ἕνας, ἀλλὰ ὅλοι μαζί μέσα στὴν «Κιβωτό», πού μᾶς προσφέρει ὁ Κύριος τῶν Δυνάμεων μὲ τὴν ἐνότητα».

Οἱ σκέψεις αὐτὲς, ἐν ὄψει καὶ τοῦ νέου ἔτους, χαρακτηρίζονται ἀπὸ ρεαλισμὸ στίς διαπιστώσεις τους, ἀλλὰ συνάμα ἐκφράζουν καὶ τὸ πνεῦμα τῆς αἰσιοδοξίας καὶ τῆς ἐλπίδας, τὸ ὁποῖον πηγὴ τοῦ ἔχει τὴν πίστη, πού βασίζεται στοῦ εὐαγγελικὸ μήνυμα. Καὶ τὸ Εὐαγγέλιο εἶναι ἓνα βιβλίον διαλεκτικόν. Γιατί ἡ ζωὴ εἶναι μιὰ μεγάλη διαλεκτικὴ. Εὐαγγέλιο εἶναι τὸ μήνυμα τῆς χαρᾶς, πού ὑπερνικᾷ καὶ δὲν παρακάμπτει τὴν θλίψη.

Αὐτὸ τὸ αἶσθημα τῆς χαρᾶς πού πηγάζει ἀπὸ τὴν πίστη εὐχόμεθα νὰ συνοδεύει τοὺς ἀναγνώστες τῶν «Ἀκτίνων» τὴν νέα χρονιά πού ἤδη ἔχει ἀνατελεῖ.

Β. Κ. ΣΤΑΘΑΚΗΣ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΞΥΜΝΕΙ ΓΡΗΓΟΡΙΟΝ

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ὑπῆρξε μὴ μεγάλη μορφή τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἐνας ἀπὸ τοὺς τρεῖς «μεγίστους φωστῆρας τῆς Τρισηλίου Θεότητος», πού ἔγινε Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ὅταν παραιτήθηκε ἀπὸ τὸν θρόνο τῆς Βασιλεύουσας, ἔμεινε Ἐπίσκοπος στὴ μικρὴ πόλη τῆς Ναζιανζοῦ.

Ὅπου κι ἂν θρέθηκε ὁ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνὸς ὑπῆρξε ἀγωνιστὴς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ἐναντίον τῶν αἰρετικῶν καὶ ἕνας δεινὸς συγγραφέας. Οἱ θεολογικοὶ του λόγοι εἶναι περίφημοι. Τὰ τετρακόσια τόσα ποιήματά του, πού ἔχουν φθάσει ὡς ἐμᾶς, τὸν κατατάσσουν στοὺς μεγάλους ποιητὲς τῆς Οἰκουμένης.

Ἀνάμεσα στοὺς λόγους του ἔχουμε καὶ ἑπτὰ ἐγκωμιαστικὲς ὁμιλίες του. Οἱ τρεῖς εἶναι λόγοι ἐγκωμιαστικοί, πού ἐκφωνήθηκαν σὲ μνήμες ἁγίων, καὶ οἱ ἄλλοι τέσσερις εἶναι ἐπιτάφιοι, εἶδος πού πρῶτος ὁ ἅγιος Γρηγόριος εἰσήγαγε, δίνοντας τους, ὅπως ἦταν φυσικό, χριστιανικὸ περιεχόμενο.

Μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς γιορτῆς του καὶ τῆς γιορτῆς τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν ἐπιγραμματικὰ παρουσιάζουμε τὸν ἐπιτάφιο λόγο του στὸν πατέρα του.

Ὁ πατέρας τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, Γρηγόριος καὶ αὐτός, ὅταν βαφτίσθηκε κι ἔγινε χριστιανός, χειροτονήθηκε ἱερέας καὶ ἀργότερα Ἐπίσκοπος, ὅπως συνήθιζόταν τοὺς πρῶτους αἰῶνες τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἡ ζωὴ του καὶ μέσα στὸ σπίτι του καὶ στὴν κοινωνία καὶ στὴν Ἐπισκοπὴ του ὑπῆρξε φωτεινὴ. Καὶ ὁ διάσημος γιὸς του στὸν Ἐπικλήδειο, στὸν ἄξιο πατέρα του,

μὲ δύναμη καὶ γλαφυρότητα μᾶς περιγράφει τὶς ἀρετὲς καὶ τὰ ἔργα του.

Λέει γιὰ τὸν σεβάσιμο πατέρα του ὅτι «περιφρονοῦσε τὰ γήινα πράγματα, καὶ ἕνα μόνον τὸν ἀπασχολοῦσε, πῶς νὰ εἶναι ἀριστα στὸν ἐσωτερικὸ του κόσμον καὶ νὰ φροντίζει γιὰ τὰ πνευματικὰ θέματα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα κι αὐτὸς νὰ ἀποκτήσει ἀξία καὶ τοὺς ἄλλους νὰ ἐκκύσει μὲ τὸ παράδειγμά του πρὸς τὸ καλλύτερο...»

Καὶ τὸ πέτυχε μὲ τὶς ἀρετὲς, πού καλλιέργησε μὲ ζήλο καὶ προσπάθεια. Καὶ ἀναφέρει ὁ ἐγκωμιαστής του καὶ γιὸς του ἀρκετὲς ἀπὸ τὶς φωτεινὲς του πλευρὲς. Κάνει λόγο γιὰ τὴν ταπεινοφροσύνη, τὴν ἀγάπη, τὴν ἀπλότητα, πού διέκριναν τὸν πατέρα του:

«Ἡ ὠραιότερη ἀρετὴ του, ἡ ὁποία καὶ τὸν ἐχαρακτήριζε, ἦταν ἡ ἀπλότητά του, τὸ ἄδολο καὶ ἀμνησίκακο ἦθος του... Ἦταν ἡρεμὸς περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον ἀλλὰ καὶ δραστηριότατος μέσα στὴν ἡρεμία του...»

Στὴ συνέχεια ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος περιγράφει τὴν ἀνδρεία τοῦ πατέρα του, τὸ ἀκαμπτο φρόνημα. Συγκρούσθηκε μὲ τὸν ἀποστάτη Αὐτοκράτορα Ἰουλιανὸ καὶ ἀργότερα μὲ τοὺς αἰρετικούς. Ἀλλὰ δὲν λύγισε. Ἐγραψε, νουθετοῦσε, πολεμοῦσε, συμφιλίωνε τὸν λαό, τοὺς ἱερεῖς. «Σ' ὅλα ἦταν καρτερικὸς καὶ νικοῦσε...» Ὑπῆρξε ἀγωνιστὴς καὶ συνάμα δραστήριος σὲ κοινωνικὰ ἔργα, ὅπως ἡ ἀνοικοδόμησι μῆς ὠραίας ἐκκλησίας στὴν ἰδιαίτερη πατρίδα του. Κι ὅταν ἔπεσε βαρεῖα ἄρρωστος, δὲν ἔχασε τὴν ὑπομονή του. Τὸν περιγράφει γενναῖο, ὡς τὴν ὥρα πού φτεροῦγισε στὰ Οὐράνια...

Στό τέλος τοῦ ἐπικηδεῖου λόγου του στὸν πατέρα του, ὁ ἅγιος Γρηγόριος μιλάει μὲ δύναμη γιὰ τὸ «μυστήριον τοῦ θανάτου». Ἀνάμεσα σ' ἄλλα λέει:

«Ὁ θάνατος προσφέροντας ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὰ ἐδῶ δεινὰ καὶ μεταθέτοντας στὴν ἄνω ζωὴ, δὲν γνωρίζω ἂν θάνατος εἶναι μὲ τὸ ἀληθινὸ του ὄνομα, καὶ δὲν εἶναι κατ' ὄνομα μόνο φοβερός, ὄχι ὅμως καὶ στὴν πραγματικότητα. Καὶ κινδυνεύουμε νὰ πάθουμε τὸ ἐξῆς: Φοβόμαστε ὅσα δὲν εἶναι φοβερά, καὶ αὐτὰ ποὺ εἶναι ἄξια φόβου τὰ δεχόμαστε σὰν προτιμότερα. Ἡ ζωὴ εἶναι μία: νὰ ἀποβλέπεις πρὸς τὴν αἰώνια ζωὴ, καὶ ὁ θάνατος ἓνας, ἡ ἁμαρτία, ἐπειδὴ εἶναι ὁ ὄλεθρος τῆς ψυχῆς. Τὰ ἄλλα, τὰ γήινα γιὰ τὰ ὁποῖα μεγαλοφρονοῦν μερικοὶ, εἶναι ὄνειρα καὶ ἀπατηλὲς φαντασίαι...»

Ἐμπνευσμένος ἀπὸ τὴν βαθεῖα αὐτῆ πίστη στὴν αἰωνιότητα, ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, ἀντιμετωπίζει τόσο θαρραλέα τὸν θάνατο καὶ παρηγορεῖ τοὺς γύρω του. Καὶ μάλιστα τὴν μάνα του τὴ Νόνα. Εἶναι ἀπὸ τὰ ὠραιότερα γρηγοριανὰ κείμενα, τὰ λόγια ποὺ ἡ εὐαίσθητη ψυχὴ του τῆς ἀπευθύνει, ὅταν τῆς λέει:

«Ἀλλὰ λυπεῖ σε τὸ τῆς διαζεύξεως; Ἀλλ' εὐφραίνεται τὸ τῆς ἐλπίδος. Ἀλλὰ δεινὸν ἢ χρεῖα; Ἐγγὺς ἢ προθεαμία, τὸ λυπηρὸν οὐκ ἐπίμονον. Ἦνεγκας παίδων ἀποβολὴν, τῶν ἠρώων ἔτι, καὶ τῶ ζῆν ἐπιτηδεῖων, ἀνδρικώτατα καὶ φιλοσοφώτατα ἔνεγκε καὶ γηραιοῦ κατάθεισιν σώματος ἤδη τῶ βίω κάμνοντος, εἰ καὶ τὰς αἰσθήσεις ἀπαθεστάτας ὁ τῆς ψυχῆς τόνος αὐτῶ συνετήρησεν. Ἀλλὰ

δέη τοῦ κηδεμόνος; Ποῦ δέ ὁ σὸς οὗτος Ἰσαάκ, ὃν ἀντὶ πάντων σοι καταλέλοιπεν; Αἴτει παρ' αὐτοῦ τὰ μικρά, τὴν χειραγωγίαν, καὶ τὴν δουλείαν ἀντιδίδου τὰ μείζονα, τὴν μητρικὴν εὐλογίαν καὶ τὰς εὐχάς...»

Σὲ ἀπλὴ ἀπόδοση τῆς λέει: Σὲ λυπεῖ ὁ χωρισμὸς τοῦ συζύγου; Ἄς σὲ εὐφραίνει ἡ ἐλπίδα. Εἶναι ἢ χρεῖα φοβερό; Ἀλλὰ γιατί νὰ εἶναι φοβερὸ γιὰ σένα, ποὺ ἐντὸς ολίγου φεύγεις; Ὑπέφερες τὴν ἀπώλεια παιδιῶν*, στὴν ἀκμὴ τους ἀκόμα, ἰκανωτάτων γιὰ τὴ ζωὴ, ὑπέφερες μὲ ἀνδρισμὸ καὶ φιλοσοφία. Δέξου τώρα καὶ τὴν κατάθεση γεροντικοῦ σώματος ποὺ εἶχε πιά ἐξαντληθῆ στὴ ζωὴ, ἂν καὶ εἶχε διαφυλάξει ἀκμαῖες τὶς αἰσθήσεις ἢ δύναμη τῆς ψυχῆς. Χρειάζεσαι αὐτὸν ποὺ θὰ σὲ φροντίζει; Νὰ ποῦ εἶναι ἐτοῦτος ἐδῶ ὁ Ἰσαάκ σου (μιλάει γιὰ τὸν ἑαυτοῦ), ποὺ ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους σοῦ ἔχει ἀφήσει; Ζήτα ἀπὸ αὐτὸν τὰ μικρά, νὰ σὲ χειραγωγεῖ καὶ νὰ σὲ ὑπακούει. Ἀντιπρόσφερέ του τὰ μεγαλύτερα, τὴ μητρικὴ εὐλογία καὶ τὶς προσευχὲς σου...

Ἔτσι μίλησε μπρὸς στὸ νεκρὸ του πατέρα, τὸν Ἐπίσκοπο Γρηγόριο, ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος. Μὲ ἓνα ὑμνολόγημα - ἀπὸ τὸ ὁποῖο λίγες διαμαντόπετρες διαλέξαμε -ἀποχαιρέτησε τὸν ἄξιο πατέρα του ὁ Μεγάλος του Γίος...

π. Ι. Γ. ΑΛΕΞΙΟΥ

* Ἀναφέρεται στὸν ἀδελφὸ του Καισάριο καὶ στὴν ἀδελφὴ του Γοργονία, ποὺ πέθαναν πρὶν ἀπὸ τὴν ἐκδημία τοῦ πατέρα τους.

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΣ (ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΣ)

Τὴν ἀφορμὴ, γιὰ τὸ ἄρθρο αὐτό, ἔδωσε τὸ βιβλίο τοῦ Verne E. Henderson: "What's Ethical in Business"¹. Δὲν εἶναι, λοιπόν, ἡ σημερινὴ ἐπιχείρηση ἕνας ὀργανισμὸς, ποὺ ἐπιδιώκει «μόνο» τὸ κέρδος; Ἡ ὅπως τὸ λένε ἀλλιῶς, τὴ μακροχρόνια ἐπιβίωσή της; Μὲ τὴ σύγχρονη ἀντίληψη θὰ λέγαμε, ἀδίστακτα, ὄχι. Ἡ Ἐπιχείρηση εἶναι κάτι πολὺ περισσότερο!

Γιὰ τὸν Peter Drucker, ποὺ θεωρεῖται - καὶ εἶναι - μιὰ μεγάλη μορφή τοῦ σύγχρονου μάνατζμεντ, ἡ Ἐπιχειρηματικὴ Ὁργάνωση, ἀποτελεῖ *«ἕνα ἀνθρώπινο, ἕνα κοινωνικό, στὴν πραγματικότητα, ἕνα ἠθικό φαινόμενο»*².

Στὴν ὠρία αὐτὴ τοποθέτηση ἔχουμε, ἀσφαλῶς, ὑπέρβαση τῆς ἀντιλήψεως, ποὺ θέλει τὴν Ἐπιχείρηση νὰ πορευεῖται μὲ μόνο στόχο της, τὸ κέρδος. *«Στὴ σκέψη τοῦ μάνατζερ θὰ πρέπει νὰ κυριαρχεῖ περισσότερο ἡ ἐξυπηρέτηση τῶν πελατῶν καὶ λιγότερο τὸ κέρδος»*.

Στὴ γλώσσα τῆς Κυβερνητικῆς, ἡ Ἐπιχείρηση -Ἰδιωτικὴ, Κοινῆς Ὠφέλειας, μὴ Κερδοσκοπικὴ, ἢ ὁποιασδήποτε ἄλλης μορφῆς- εἶναι ἕνα ἀνοικτὸ σύστημα. Συνεπῶς μέσα στὸ χῶρο, ποὺ λειτουργεῖ, ἐπηρεάζει, ἀλλὰ καὶ δέχεται, τὴν ἐπίδραση τοῦ περιβάλλοντός της³. Ἡ Ἐπιχείρηση, ἐπομένως, καλεῖται νὰ δραστηριοποιηθεῖ, καὶ νὰ κινηθεῖ, μέσα στὴν Κοινωνία, μὲ στόχο νὰ ἐξυπηρετήσῃ, πρωταρχικά, τὸν ἄνθρωπο.

Μιὰ τέτοια ἀντίληψη, ὅταν πράγματι ὑλοποιεῖται στὴν πράξη, εἶναι φυσικὰ ἕνα γεγονός ποὺ ἔχει μέσα του καὶ διάσταση ἠθικῆς φύσεως. Γιατί πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ φαντασθεῖ κανεὶς διαφορετικὰ τὰ πράγματα, ὅταν ἄνθρωποι -οἱ ἐργαζόμενοι στὴν

Ἐπιχείρηση- προσφέρουν τὸ προϊόν τοῦ κόπου τους, σὲ συνανθρώπους τους.

Ἄν ἀνατρέξουμε στὴν ἱστορία τοῦ Μάνατζμεντ θὰ δοῦμε ὅτι, οἱ βασικὲς ἀρχές του εἶναι τόσο παλιές, ὅσο καὶ ὁ ἄνθρωπος. Πράγματι, πάντοτε χρησιμοποιοῦσε τὸ χάρισμα τοῦ Θεοῦ, τὴν εὐφυΐα του, γιὰ νὰ ὀργανώσει καλύτερα τὴ ζωὴ του. Στὴ μακροαίωνα Ἱστορία του, ὅπως ἦταν φυσικό, ἀναζητοῦσε τρόπους, ὥστε τὰ μέσα, ποὺ εἶχε στὴ διάθεσή του, καὶ ὅσα συνεχῶς ἀνακάλυπτε, νὰ γίνουν πιὸ ἀποτελεσματικά. Ὁ διαπρεπὴς Ἄγγλος ἀρχαιολόγος Alan Wace (1879-1957), γνωστὸς γιὰ τὶς ἀνασκαφές του στὶς Μυκῆνες, ἀναφερόμενος στὸ μεσοελλαδικὸ κόσμο καὶ τὸ Μυκηναϊκὸ Πολιτισμὸ, παρατηρεῖ, ὅτι *«ἐπισημαίνεται μιὰ τάση πρὸς τὴ βιομηχανοποίηση τῆς τέχνης καὶ τυποποίηση τῶν προϊόντων, ποὺ εἶναι, διαδίδονται καλύτερα στὶς ἀγορές τοῦ ἐξωτερικοῦ»*. Ἐδῶ ἔχουμε σαφέστατα μιὰ ἐνέργεια Μάρκετινγκ, μὲ τὴ σύγχρονη ἀντίληψη τοῦ ὄρου, ἥδη ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῶν Μυκηναίων⁴. Ἀλλὰ καὶ ὁ Πλάτων στὴν περὶ φημῆ Πολιτεία του καταπιάνεται καὶ μὲ θέματα ὀργανωτικά, ὥστε, ἡ διοίκηση τῆς πολιτείας, νὰ γίνετα πιὸ ἀποτελεσματικὴ, ἀπὸ τὴν ἄποψη τῆς παραγωγῆς, τῆς ποιότητος καὶ τῆς παραγωγικότητος⁵.

Σιγὰ σιγὰ, μὲ ἀποκορύφωμα τὸν αἰῶνα μας, μαζί μὲ τὴν πρόοδο τῆς τεχνολογίας καὶ τὴν ἀνάπτυξη τῆς Βιομηχανίας, ἀπαιτεῖτο, καὶ ἄρχισε νὰ διαμορφώνεται, ἕνας πιὸ συστηματικὸς τρόπος διοικήσεως τῶν Ἐπιχειρήσεων. Ἔτσι χρησιμοποιήθηκε καὶ καθιερώθηκε ὁ ὄρος Μάνατζμεντ, ποὺ δηλώνει κάθε προσπάθεια, ποὺ γίνετα πρὸς τὴν κατεύθυνση μιᾶς πιὸ σωστῆς, καὶ πε-

ρισσότερο αποτελεσματικής διοικήσεως τῶν επιχειρήσεων.

Τὸ Μάνατζμεντ, στὶς ἡμέρες μας, μὲ τὴ γιγάντωση τῶν επιχειρήσεων καὶ τὴ γνωστή μας, πολυτονημένη, ταχεία ἀλλαγὴ στὸ περιβάλλον καὶ τὴν τεχνολογία, γνώρισε μιὰ πρωτοφανῆ ἀνάπτυξη. Ἐκατοντάδες βιβλία ἔχουν γραφτεῖ, καὶ συνέχεια ἐκδίδονται νέα, μυριάδες σεμινάρια γίνονται κάθε χρόνο, σ' ὅλο τὸν κόσμο, ἐνῶ ὅλα τὰ Πανεπιστήμια ἔχουν σχετικὲς ἔδρες.

Παράλληλα ἀναπτύσσονται νέες ιδέες καὶ καινούργιες τεχνικὲς ξεπηδοῦν κάθε τόσο, πού πολλές ἀπ' αὐτὲς ὑπόσχονται ὑπέρ-λύσεις!

Ἀσφαλῶς, πρέπει νὰ δεχθοῦμε, ὅτι βοηθοῦν, δὲν μποροῦν ὅμως νὰ ἐξασφαλίσουν τοὺς ὑπέρ-μάντζερ (ἢ γκουρού, ὅπως τοὺς λένε), αὐτοῦ τοῦ πολύπλοκου συστήματος, πού εἶναι ἡ ἐπιχείρηση. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά δὲν θὰ πρέπει νὰ παραλείψουμε νὰ τονίσουμε ὅτι, ὑπάρχουν ταλαντούχοι μάντζερ, πού χωρὶς μεγάλη, ἐιδικὴ ἐκπαίδευση στὶς τεχνικὲς τοῦ Μάνατζμεντ, κατορθώνουν νὰ διεισδύουν στὰ προβλήματα τῆς Ἐπιχειρήσεως. Καὶ μάλιστα νὰ συλλαμβάνουν καὶ νὰ ἐφαρμόζουν λύσεις, μὲ ἐξόχως ἐπιτυχηῖ ἀποτελέσματα καὶ θαυμαστὴ ἀξιοποίηση τῶν εὐκαιριῶν καὶ τῶν πηγῶν, πού διαθέτουν. Εἶναι αὐτοὶ πού μὲ τὰ ἐπιτεύγματά τους ἐγείρουν τὸ ἐρώτημα, ἂν ἡ ἐξαιρετικὴ ικανότητα νὰ διευθύνει κανεὶς ἓνα πολύπλοκο ἔργο, εἶναι ἔμφυτη ἢ ἀποκακτᾶται μὲ τὴν ἐκπαίδευση.

Ἄν δεχθοῦμε ὅτι ὁ κάθε ἐργαζόμενος εἶναι μιὰ ξεχωριστὴ προσωπικότητα -καὶ ἀσφαλῶς εἶναι- τότε ἡ Ἐπιχείρηση παίρνει μιὰ ξεχωριστὴ μορφή.

Πράγματι στὴν ἐποχὴ μας ἔχει γίνει μιὰ ὁλοκληρωτικὴ στροφὴ στὶς ἀντιλήψεις μας. Οἱ σημερινὲς ἀπόψεις εἶναι πολὺ διαφορετικὲς, ἀπὸ αὐτὲς πού ἐπικρατοῦσαν στὶς ἀρχὲς τοῦ αἰῶνα.

Ὁ ἐργαζόμενος δὲν εἶναι πιά, παθητικὸς συντεταγμένος, σὲ μιὰ γραμμὴ παραγωγικῆς ἀλυσίδας, χωρὶς δικὲς του πρωτοβου-

λίες καὶ χωρὶς προσωπικότητα.

Ἡ ἐπιχείρηση βλέπει, σήμερα, τὸν ἐργαζόμενο ὡς **συνεργάτη της καὶ ὄχι μόνο σὲν ἓναν ἀμειβόμενο ὑπάλληλο**. Γιὰ δὲ τὰ στελέχη, ἡ σύγχρονη τάση εἶναι νὰ καλλιεργηθεῖ ἡ ἀντίληψη τοῦ ἐπιχειρηματία-μάντζερ, ὁ ὁποῖος ἔτσι συμμετέχει ζωντανὰ στὴ ζωὴ καὶ τὰ προβλήματα τῆς Ἐπιχειρήσεως, ἐνῶ παράλληλα προωθεῖ τὴν ὁμαδικότητα καὶ ἀναπτύσσει τὴ δημιουργικὴ φαντασία.

Ἡ Ἐπιχείρηση ἀποκεντρώνεται σὲ τομεῖς αὐτοδιοικούμενους. Ἡ κεντρικὴ ἐξουσία ἀσχολεῖται κυρίως μὲ τὰ γενικὰ προβλήματα καὶ τὸ στρατηγικὸ μάντζμεντ. Ὁ Charles Handy² ὀνομάζει τὴ δομὴ αὐτὴ «*Ὁμοσπονδιακὸ Μοντέλλο*».

Εἶναι αὐτονόητο πόσο χρήσιμη εἶναι ἡ καλλιέργεια ἀξιών, μέσα σὲ μιὰ ἐπιχείρηση μὲ τέτοιες ἀντιλήψεις καὶ πόσο ἀπαραίτητη ἡ στελέχωσή της μὲ ἐργαζόμενους, πού ἔχουν κίνητρα καὶ εὐγενῆ ἰδανικά, ἀφοῦ θὰ ἔχουν λόγο, σ' ἓνα σωρὸ μεγάλης σημασίας προβλήματα. Καί, φυσικά, θὰ πρέπει νὰ δεχθοῦμε ὅτι εἶναι οὐτοπιστικὸ ν' ἀπαιτεῖται, μόνο ἀπὸ τὸν ἐργαζόμενο, ἀφοσίωση καὶ ἀπόδοση, ἐντιμὴ συμπεριφορὰ, χωρὶς ἀντίστοιχη ἀνταπόκριση, ἀπὸ μέρους τῆς Ἐπιχειρήσεως. Μιὰ τέτοια ἀρνητικὴ ἀντίληψη δημιουργεῖ ἐργαζομένους χωρὶς κίνητρα καὶ ἰδανικά, οἱ ὁποῖοι, θεωροῦν τὴν Ἐπιχείρηση ἓναν τόπο ἀφόρητης ἀνίας καὶ εἶναι αὐτοὶ, πού διαδρώνουν τὴν ἐνόητά της, καὶ δροῦν ἀρνητικὰ στὴν ὁμαδικὴ προσπάθειά της⁶. Οἱ ἐργαζόμενοι ἀπὸ τὴ μεριά τους, σήμερα περισσότερο ἀπὸ ποτὲ ἄλλοτε, ἀπαιτοῦν, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ δικαίαν ἀμοιβή τους, καλὲς ἐργασιακὲς συνθήκες καὶ τό, ἀξιολογικὰ σημαντικότερο, τὴν ἀναγνώριση καὶ τὸ σεβασμὸ τῆς προσωπικότητάς τους.

Ὁ Frederick Herzberg, καθηγητὴς τοῦ Μάνατζμεντ, στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Γιούτα, εἶναι ἀπὸ τοὺς πρώτους, πού ἀσχολήθηκαν συστηματικὰ μὲ τὸ θέμα, τοῦ τί κάνει εὐχαριστημένους -καὶ παρακινεῖ- τοὺς ἐργαζόμενους, στὴν δουλειά τους.

«Ο άνθρωπος έχει δύο ανάγκες» εξήγησε ο Herzberg «την ανάγκη... ν' αποφεύγει τον πόνο (σ.σ. σωματικές ανάγκες) και την ανάγκη του... ν' αναπτύσσεται ψυχολογικά (σ.σ. πνευματικές ανάγκες)»².

Η σημασία, συνεπώς, που δίνει ή επιχείρηση στην προσωπικότητα του εργαζομένου είναι ένα κριτήριο σοβαρό, για την αξιολόγηση της κλίμακας των αξιών της.

Μιά τέτοια επιχείρηση, είναι αυτόνομη το ότι σέβεται, κατ' επέκταση, και τους πελάτες (έχει συνέπεια, έντιμότητα, ποιότητα σύμμετρη προς την τιμή, κ.λ.π.) και γίνεται ένα ύγιες στοιχείο που συμβάλλει, οποσδήποτε, θετικά στην Κοινωνία.

Το ερώτημα είναι, οί σημερινές επιχειρήσεις σε τί έκταση έχουν ένστερνιασθί τὸ πνεῦμα αὐτό; Γιατί συχνά ἀκοῦμε για ἐπιχειρήσεις, γιγαντιαίες σε διεθνή κλίμακα, που προσπαθοῦν νὰ μονοπωλήσουν τις ἀγορές και νὰ ἐξαφανίσουν τοὺς ἀνταγωνιστές τους, με θεμιτά και ἀθέμιτα μέσα. Και ἄλλα πολλά.

Ἡ ἀπάντηση εἶναι δύσκολο νὰ δοθεῖ σε μορφή ποσοτική. Θὰ μπορούσαμε, ὅμως, νὰ ἰσχυριστοῦμε, παρ' ὅλα ὅσα ἀναφέραμε στην προηγούμενη παράγραφο, ὅτι, ἕνας νέος ἀνεμος πνέει στις ἡμέρες μας. Ἀσθενής, ἴσως ἀκόμη, ἀλλὰ αἰσθητός. Που γίνεται, ὅμως, ὄλο και πιὸ ἰσχυρός, μετὰ και ἀπὸ τὴν ἐντονη πίεση που δέχεται ἡ Ἐπιχείρηση ἀπὸ τὴν Κοινωνία, στὸ θέμα τοῦ σεβασμοῦ τοῦ περιβάλλοντος, και σε πολλοὺς ἄλλους τομεῖς. Ἀκόμη δὲ ἀπὸ τὴ λογική ἀπαίτηση νὰ μὴν ὑπονομεύεται στὸ βωμὸ τοῦ σήμερα, και τοῦ εὐκολοῦ κέρδους, τὸ μέλλον τῶν ἐπερχομένων γενεῶν.

Συμπέρασμα

Ἡ ἀντοχή, τῶν ὁποιων ἠθικῶν ἀξιῶν ἔχει, ἢ ἰσχυρίζεται ὅτι ἔχει καλλιεργήσει ἢ Ἐπιχείρηση, καθὼς και ἡ πολιτισμική της συγκρότηση (Culture), θὰ δοκιμασθοῦν, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, σε δύο κυρίως τομεῖς.

Ὁ ἕνας εἶναι ἡ τοποθέτησή της στὴ λεγόμενη **ἀειφόρο ἀνάπτυξη**⁷. Δηλαδή, ἡ συμ-

μόρφωσή της στὴ λογική χρήση τῶν πρώτων ὑλῶν και τῶν διαθέσιμων πόρων -και ὁ σεβασμὸς βέβαια, τοῦ περιβάλλοντος- ὥστε νὰ ἐξασφαλισθεῖ ἡ συνεχής ἀνάπτυξη, στὰ ὅρια τῶν δυνατοτήτων τῆς ἀνθρωπότητας, χωρὶς τὴν ἀπληστη ὑποθήκευση τοῦ μέλλοντος.

Πόσο θετική, και ἠθική, θὰ ἦταν ἡ συμπεριφορὰ τῶν Ἐπιχειρήσεων, ἂν προσπαθοῦσαν νὰ βελτιώσουν π.χ. τὰ προϊόντα τους, στὸ πνεῦμα τῆς ἀειφόρου ἀναπτύξεως, συγχρόνως δὲ νὰ ἐπηρεάσουν εὐνοϊκά τὴν ἀγορὰ, ὥστε οἱ καταναλωτές νὰ δεχθοῦν τέτοια προϊόντα, που εἶναι φιλικὰ πρὸς τὸ περιβάλλον*.

Ὁ δεῦτερος τομέας ἀφορᾷ τὴν εὐθυκρισία της, στὰ λεγόμενα **Νεοφανῆ Τρόφιμα**⁸ (τὰ γενετικῶς τροποποιημένα), που προσφέρουν μὲν πολλὰ πλεονεκτήματα και εὐκαιρίες παράλληλα, ὅμως, δημιουργοῦν προβλήματα και παρενέργειες.

Πρόκειται για δύο τομεῖς ἐντόνου προβληματισμοῦ, για ὅλες τις Κοινωνίες.

Οἱ Ἐπιχειρήσεις καλοῦνται, στις σύγχρονες αὐτὲς προκλήσεις, νὰ δείξουν τὸ κοινωνικό τους πρόσωπο, με πρωταρχικό γνώμονα **τὸν ἄνθρωπο**, τὴ μοναδικὴ αὐτὴ ἀξία.

ΕΛ. ΚΟΝΤΟΓΩΡΓΗΣ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. "What's Ethical in Business": Verne E. Henderson Mc Graw - Hill, Inc. 1992.
2. "Guide to the Management Gurus" Carol Kennedy 1991. Μετάφραση (ΕΕΔΕ 1993) Μ. Ἰατριδῆς - Γ. Γαλάτης.
3. Cybernetics and Management (2nd Impression) Stafford Bear 1970.
4. Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους - Ἐκδοτική Ἀθηνῶν Α.Ε. 1970.
5. Πλάτωνος Πολιτεία, Μετάφραση Ι. Ν. Γρυπάρη, Ἐκδοση Γ. Φέξη.
6. Βλ. περισσότερα: Περιοδικὰ Manager «Θέσεις», Ἐκδοση ΕΕΔΕ, Τεύχη: 12, Ὀκτ. 90 και 24, Νοεμ. 91.
7. Χημικὰ Χρονικά: Ὀκτώβριος 1995.
8. Χημικὰ Χρονικά: Ἰούλιος-Αὔγουστος 1998.

* Για τὸ θέμα τῆς ἀειφόρου ἀναπτύξεως, βλ. περισσότερα στὸ ἀρθρο τοῦ Δρ. Γ. Βουλγαράκη, Χημικὰ Χρονικά, Τεύχος 10/1995.

ΟΙ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ ΕΝΟΣ ΜΕΓΑΛΟΥ

Α'

Ἡ πρόσφατη ἀνακάλυψη σὲ χώρο ποὺ προοριζόταν γιὰ τὸ Μουσεῖο Μοντέρνας Τέχνης τοῦ Λυκείου, ὅπου ἴδρυσε σχολὴ τὸ 334 π.Χ. καὶ δίδαξε ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν ὁ Ἀριστοτέλης, ὑπεθυμίζει τὸ χρέος ποὺ ἔχουμε νὰ προσέχουμε πάντα τὸ ἐπίπεδο καὶ τὸ περιεχόμενο τῆς Παιδείας ποὺ προσφέρουμε στὰ παιδιά μας καὶ νὰ τιμᾶμε τὰ πνευματικὰ ἀναστήματα αὐτοῦ τοῦ τόπου ἀνάλογα μὲ τὸ μέγεθος τῆς προσφορᾶς τους.

Ὁ Ἀριστοτέλης, γιὸς τοῦ γιατροῦ Νικομάχου, γεννήθηκε στὰ Στάγिरα τῆς Χαλκιδικῆς (μιὰ γνήσια ἑλληνικὴ πόλη, ποὺ τὴν εἶχαν ιδρύσει ἄποικοι ἀπὸ τὴν Ἄνδρο καὶ τὴ Χαλκίδα, οἱ ὁποῖοι μιλοῦσαν μιὰ παραλλαγὴ τῆς ἰωνικῆς διαλέκτου) τὸ 384 π.Χ. Θεωρεῖται πιθανὸ νὰ πέρασε μέρος τῆς παιδικῆς του ἡλικίας στὴν Πέλλα, τὴν ἔδρα τῶν βασιλείων τῆς Μακεδονίας.

Σὲ ἡλικία δεκαοκτῶ ἐτῶν ἦρθε στὴν Ἀθήνα καὶ ἐμαθήτευσε στὴ σχολὴ τοῦ Πλάτωνα, ὅπου παρέμεινε ἐπὶ εἴκοσι χρόνια ὡς τὸ θάνατο τοῦ δασκάλου του (347 π.Χ.) καὶ ἐγνώρισε τὴ φιλοσοφία καὶ τὴν ἐπιστῆμη τοῦ καιροῦ του. Ἡ πλατωνικὴ φιλοσοφία εἶχε καθοριστικὴ ἐπίδραση στὴ ζωὴ τοῦ μεγάλου σοφοῦ. Ὅπως παρατηρεῖ ὁ καθηγητὴς τῆς φιλοσοφίας Sir W. D. Ross (1877-1971) στὸ φιλοσοφικὸ ἔργο τοῦ Ἀριστοτέλη, ἀντίθετα μὲ τίς ἐπιστημονικὲς του πραγματείες, δὲν ὑπάρχει σελίδα στὴν ὁποία νὰ μὴ διακρίνεται ἡ σφραγίδα τοῦ Πλατωνισμοῦ¹. Παραπλήσιες ἀπόψεις ἐκφράζει καὶ ὁ W. Jaeger στὸ κλασικὸ ἔργο του γιὰ τὸν Ἀριστοτέλη².

Κατὰ τὸν Πλάτωνα γιὰ παράδειγμα, ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ σωφροσύνη ἐγγυῶνται τὴν εὐδαιμονία. Αὐτὸ τονίζει καὶ ὁ Ἀριστοτέλης, ὅταν ἐπισημαίνει ὅτι εἶναι ἀδύνατο νὰ ὑπάρξει εὐδαιμονία χωρὶς ἐνάρετο βίο καὶ ὅταν ὑπογραμμίζει ὅτι «οἱ ἐκπαιδευτικοὶ θεομοὶ καὶ

ἢ νομοθεσία», πρέπει νὰ ἔχουν «ὡς μέλημα νὰ ἐμποτίσουν τὴ συνείδηση τῶν νέων μὲ τὰ ἰδεώδη τῆς ἠθικότητος, ὥστε καθιστάμενοι ἀγαθοὶ καὶ ἐνάρετοι στὴν ὥριμη ἡλικία νὰ εὐδαιμονοῦν»³.

Παρ' ὅλες τίς σοβαρὲς διαφορὲς ἀνάμεσα στοὺς δύο φιλοσόφους, ὁ Ἀριστοτέλης, ὅσο ζοῦσε ὁ Πλάτων, παρέμεινε πιστὸ μέλος τῆς Ἀκαδημίας καὶ κακῶς κατηγορήθηκε σὲ μεταγενέστερους χρόνους γιὰ ἀπρεπῆ συμπεριφορὰ ἀπέναντι στοῦ δασκάλου του. Τὴ φιλία του μὲ τὸ δημιουργὸ τῆς θεωρίας τῶν ἰδεῶν καὶ τοὺς ὁπαδοὺς της τονίζει καὶ στὰ «*Ἠθικά Νικομάχεια*» ἂν καὶ διατυπώνει τίς ἀντιρροήσεις του πρὸς τὴν πλατωνικὴ θεωρία τῶν ἰδεῶν.

Τὸ 347 π.Χ. ὁ Ἀριστοτέλης ἀποδέχτηκε πρόσκληση τοῦ Ἑρμῖα, πρώην συμφοιτητῆ του στὴ σχολὴ καὶ πῆγε στὴν Ἄσσο τῆς Μυσῖας, ὅπου ὁ Ἑρμῖας εἶχε δημιουργήσει γύρω του ἓνα μικρὸ πλατωνικὸ κύκλο καὶ παρέμεινε ἐκεῖ ἐπὶ μία τριετία. Ἐκεῖ παντρεύτηκε τὴν Πυθιάδα, ἀνιψιὰ καὶ θετὴ κόρη τοῦ Ἑρμῖα μὲ τὴν ὁποία ἀπέκτησε μιὰ θυγατέρα μὲ τὸ ἴδιο ὄνομα καὶ ἓνα γιό. (Σὲ δεύτερο γάμο παντρεύτηκε τὴ Χερφυλλίδα ἀπὸ τὰ Στάγिरα). Στὴ συνέχεια ὁ μέγας σοφὸς μετοίκησε στὴ Λέσβο. Σ' αὐτὸ φαίνεται νὰ συνετέλεσε ὁ Θεόφραστος, γνωστός του ἀπὸ τὴν Ἀκαδημία, Λέσβιος τὴν καταγωγή ἀπὸ τὴν Ἐρεσό. Πολλὲς ἐρευνὲς του στὴ βιολογία χρονολογοῦνται στὴν περίοδο αὐτὴ τῆς ζωῆς του.

Τὸ 343/342 π.Χ. τὸν κάλεσε ὁ Φίλιππος, βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας στὴν Πέλλα, γιὰ νὰ ἀναλάβει τὴν ἐκπαίδευση τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ποὺ ἦταν τότε δεκατριῶν ἐτῶν. Εἰκάζεται ὅτι δίδαξε στὸν νεαρὸ Ἀλέξανδρο Ὅμηρο καὶ τραγικοὺς καὶ θεωρεῖται δέβαιο ὅτι συζητοῦσε μαζί του τὰ καθήκοντα τῶν ἡγεμόνων καὶ τὴν τέχνη τῆς διακυβέρνησης. Γιὰ τὸ μαθητὴ του ἔγραψε τὰ ἔργα «*Περὶ βα-*

σιλείας» και «Περὶ ἀποικιῶν». Κατὰ τὴν παραμονὴ τοῦ κοντὰ στὸν Ἀλέξανδρο πιθανότατα συνέλαβε τὴν ιδέα τῆς συγγραφῆς τῶν «Πολιτειῶν». Ὁ Ἀριστοτέλης μετέδωσε στὸν Ἀλέξανδρο τὸν ἐνθουσιασμό γιὰ τὴν ἐπιστήμη καὶ τὴν Ἑλληνικὴ Παιδεία καὶ φιλοσοφία καὶ τὸν ἐμόρφωσε ἠθικά καὶ πολιτικά².

Ἡ ἐκπαίδευση τοῦ Ἀλέξανδρου ἀπὸ τὸ μεγάλο σοφὸ ἔληξε τὸ 341/340 π.Χ., ὅταν ὁ Ἀλέξανδρος ἀντικατέστησε τὸν πατέρα του ὡς ἀντιβασιλεὺς στὸ θρόνο τῆς Μακεδονίας κατὰ τὴν πολιορκία τοῦ Βυζαντίου ἀπὸ τὸ Φίλιππο.

Τὸ 335-334, λίγο μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Φιλίππου, ἐπέστρεψε στὴν Ἀθήνα. Τότε ἀρχίζει ἡ πιὸ γόνιμη περίοδος τῆς ζωῆς του γιὰ τὸ ἴδρυσε τὸ Λύκειο, ὅπου δίδαξε περπατώντας στοὺς σκιερούς διαδρόμους ἄλλους, ἀφιερωμένου στὸ Λύκειο Ἀπόλλωνα καὶ γι' αὐτὸ ἡ σχολὴ του ὀνομάσθηκε περιπατητικὴ. Τὸ Λύκειο ἔμοιαζε μὲ μεγάλη ὁμάδα ἔρευνας, ἕνα ἐρευνητικὸ κέντρο μὲ πολλοὺς συνεργάτες τοῦ ὁποίου ἐμπυχωτῆς, ὄργανωτῆς, διδάσκαλος καὶ κύριος ἐρευνητῆς ἦταν ὁ μέγας Σταγίριτης. Ἐκεῖ ἔγινε συλλογὴ καὶ ἐπεξεργασία τεράστιου ὕλικου ἀπὸ ὅλα τὰ πεδία τοῦ ἐπιστητοῦ καὶ μεταδόθηκε σὲ πλῆθος μαθητῶν-συνεργατῶν τὸ ἐρευνητικὸ, συστηματικὸ καὶ φιλοσοφικὸ πνεῦμα².

Τὸ 323 π.Χ. ἀφοῦ παρέδωσε τὴ σχολὴ στὸ Θεόφραστο, κατέφυγε στὴ Χαλκίδα, τόπο καταγωγῆς τῆς μητέρας του Φαιστιάδος, γιὰ τὴ κατηγορήθηκε γιὰ ἀσέβεια, ὅπως πρὶν ἀπὸ αὐτὸν ὁ Σωκράτης. Ἐκεῖ πέθανε τὸ 322 π.Χ.

Ἀπὸ τὴ διαθήκη του φαίνεται ὅτι ὁ Ἀριστοτέλης ἦταν στοργικὸς καὶ εὐγνώμων πρὸς ὅσους τὸν ἐδοῦθησαν. Μερικὰ μὲ τὴ διαθήκη του γιὰ τὰ ἀγαπημένα του πρόσωπα καὶ ὀρίζει νὰ μὴν πωληθεῖ κανεὶς τῶν δούλων του, ποῦ τὸν ὑπηρετήσαν, ἀλλὰ νὰ ἀφεθοῦν ἐλεύθεροι ὅταν ἐνηλικιωθοῦν.

Ἀνώνυμος βιογράφος του ἀναφέρει ὅτι παρουσίασε ἦθος σύμφωνα μὲ τὸ ὀρθὸ μέτρο. Ὁ μέγας σοφὸς υἱοθέτησε τὸν γιὸ τοῦ Προξένου Νικάνορα σὲ ἐνδειξὴ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν Πρόξενο, φίλο τοῦ πατέρα του Νικομάχου, ὁ ὁποῖος ἀνέλαβε τὴ φροντίδα τῆς ἀνατροφῆς του μετὰ τὸ θάνατο τοῦ πατέρα

του, τὸν ὁποῖο ἔχασε σὲ μικρὴ ἡλικία.

Ἡ φιλανθρωπία τοῦ Ἀριστοτέλη φάνηκε καὶ ἀπὸ τὸν τρόπο ποῦ ἐπωφελήθηκε τῆς εὐνοίας ποῦ τοῦ ἔδειχνε ἡ βασιλικὴ αὐλὴ τῶν Μακεδόνων γιὰ νὰ βοηθηθεῖ τοὺς φίλους καὶ συμπατριῶτες του. Κατὰ τὴν παράδοση δίδαξε τὸν Ἀλέξανδρο νὰ θεωρεῖ χαμένη τὴν ἡμέρα, κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ὁποίας δὲν τοῦ εἶχε δοθεῖ ἡ εὐκαιρία νὰ εὐεργετήσῃ κάποιον ἀπὸ τοὺς ὑπηκόους του. Ὁ μέγας σοφὸς ἦταν ἀπαλλαγμένος ἀπὸ τὴν ἀλαζονεία γιὰ τὴ εἶχε συναίσθηση τῆς ἀδυναμίας τῆς ἀνθρώπινης διανοήσεως. Ὅταν τὸν κατηγοροῦσαν ὅτι ἔδωσε ἐλεημοσύνη σὲ ἄνθρωπο πονηρὸ, ἀπάντησε: «*Οὐ τὸν τρόπον ἀλλὰ τὸν ἄνθρωπον ἠλέησα*». Ἡ φιλία κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη εἶναι «*Μία ψυχὴ δύο σώμασιν ἐνοικοῦσα*».

Ὁ Ἀριστοτέλης ἀποδίδει στὰ «Πολιτικά» ἰδιαίτερη σημασία στὴν ἠθικὴ ἀρετὴ, τὸν ἐνάρετο βίον γιὰ τὴν πραγματοποίηση τῆς εὐδαιμονίας τοῦ ἀνθρώπου. «*Ὁ κατ' ἀρετὴν βίος, τόσο ὁ θεωρητικὸς, ὅσο καὶ ὁ πρακτικὸς ὁλοκληρώνει τὸ ἀνθρώπινο ὄν. Ἰδιαιτέρως ὁ ἠθικὸς βίος, διασφαλίζει τὴν ψυχικὴν εὐεξία τοῦ πολίτη καὶ τὴ σύναψη σχέσεων φιλίας καὶ ἀρμονικῆς συνεργασίας μὲ τοὺς συμπολίτες του, ἀπαραίτητη καὶ ἀναγκαία προϋπόθεση τῆς συνοχῆς τῆς πολιτείας*»³.

Παρ' ὅλα αὐτὰ ὁ Ἀριστοτέλης συκοφαντήθηκε ἀπὸ μερικοὺς. Δέχθηκε κατηγορίες ὅτι κατασπατάλησε τὴν πατρικὴ του περιουσία, ὅτι ἦταν φιλάργυρος, ἐκδοτος σὲ ἡδονές, ἐπιρρηπῆς σὲ ραδιουργίες καὶ μηχανορραφίες καὶ ἄλλες ἀβάσιμες συκοφαντίες. Αὐτὰ ὀφείλονται καὶ στὸν ὀξύτατο ἀνταγωνισμὸ τῶν φιλοσοφικῶν σχολῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Τὸ ἔργο τοῦ Ἀριστοτέλη ἀναφέρεται στὴ Λογικὴ, τῆς ὁποίας εἶναι πατέρας, τὴ Φυσικὴ καὶ Φιλοσοφία τῆς Φύσης, τὴ Βιολογία, τὴν Ψυχολογία, τὴ Μεταφυσικὴ, τὴν Ἠθικὴ, τὴν Πολιτικὴ, τὴ Ρητορικὴ καὶ τὴν Ποιητικὴ. Περιελάμβανε ὅλη τὴ μάθηση καὶ ἐπιστῆμη τῆς ἐποχῆς του. Ὁ Ἀριστοτέλης ἔθεσε μὲ τὸ ἔργο του τὶς βάσεις σὲ ὅλα τὰ πεδία τῆς ἐπιστήμης καὶ ἄσκησε τεράστια ἐπίδραση στὴ φιλοσοφικὴ σκέψη, τὴν ἐξέλιξη τῶν ιδεῶν καὶ τὴ μεθοδικὴ λογικὴ ἀναζήτησι τοῦ ἀνθρώπου ὅλων τῶν αἰώνων.

Κατὰ τὰ μέσα τοῦ 1ου π.Χ. αἰῶνος ὁ Ἀνδρόνικος ὁ Ρόδιος ἐξέδωσε τίς ἀριστοτελικές ἐπιστημονικὲς συγγραφές καὶ ἔδωσε ἀφορμὴ γιὰ νὰ ἀρχίσει γύρω ἀπὸ αὐτὲς ζωηρὴ ἐριμηνευτικὴ καὶ σχολιαστικὴ ἐργασία. Περί τὸ 200 μ.Χ. ὁ Ἀλέξανδρος ὁ Ἀφροδισιεὺς ἀναδείχθη-κε ὁ μεγαλύτερος τῶν σχολιαστῶν τῶν ἔργων τοῦ Σταγίριτη.

Ὁ κλάδος τῆς λογικῆς ἔγινε ἀποδεκτὸς ὡς θεμελιῶδες τμῆμα τῆς φιλοσοφικῆς ἐπιστήμης ἀπὸ ὅλες τίς ἀρχαίες σχολές.

Ἀπὸ τὸν 4ον αἰῶνα καὶ μετὰ οἱ ἀρχαῖοι ἦταν κοινὸ κτῆμα γιὰ τοὺς χριστιανοὺς καὶ γιὰ τοὺς ἐθνικοὺς στὸ Βυζάντιο. Ὁ Μέγας Βασίλειος γράφει τὸ «Πρὸς τοὺς νέους, ὅπως ἂν ἐξ ἑλληνικῶν ὠφελοῦντο λόγων», κείμενο καθοδηγητικὸ γιὰ τὴ μελέτη ἀπὸ τοὺς χριστιανοὺς τῆς ἀρχαίας γραμματείας. «Τὸ Βυζάντιο ἀναλαμβάνει νὰ ἐκφράσει τὸ χριστιανικὸ λόγο μὲ τὴ δοξθεία τοῦ ἑλληνικοῦ λόγου»⁴. Σὺν τῷ χρόνῳ χρησιμοποιοῦνται ὄροι, ἔννοιες καὶ κατηγορίες τῆς ἀρχαίας φιλοσοφίας ἀπὸ τοὺς πατέρες. Ἡ παράδοση ὅμως τῆς Ἐκκλησίας δὲν ἀκολουθεῖ σὲ ὅλα τοὺς φιλοσοφικοὺς ὅρους τῶν Ἑλλήνων, ἔχει τὸ δικό της εὐαγγελικὸ καὶ ἀποστολικὸ κανόνα, στηρίζεται στὴν Ἀποκάλυψη.

Οἱ ἀριστοτελικὲς σπουδὲς ἀκμάζουν τὸν 5ον μ.Χ. αἰ. στὴν Ἀλεξάνδρεια καὶ τὴν Ἀθῆνα ὑπὸ τὴν καθοδήγησι τοῦ νεοπλατωνικοῦ Πρόκλου (410-485 μ.Χ.) Κατ' αὐτὸν τὸν αἰῶνα πολλὰ ἀριστοτελικὰ ἔργα μεταφράστηκαν στὴ συριακὴ γλῶσσα καὶ ἐκ τοῦ συριακοῦ μεταγλωττίσθησαν περὶ τὸν 8ον μ.Χ. αἰῶνα στὴν ἀραβικὴ. (Ἔτσι οἱ Ἀραβες ἐπιδόθηκαν στὴ φιλοσοφία βάσει αὐτῶν τῶν μεταφράσεων καὶ ἀνέδειξαν τὸν 11ον καὶ 12ον αἰῶνα σημαντικοὺς ἀριστοτελικούς, τὸν Ἀδικέννα καὶ τὸν Ἀβερρόδη).

Μὲ τὸ Λεόντιο τὸ Βυζάντιο (περίπου 475-542/43) ἀρχίζει συστηματικότερα ἡ χρησιμοποίηση τῆς διαλεκτικῆς καὶ τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας γιὰ τὴν ὑπεράσπιση καὶ τὴ διευκρίνιση τοῦ δόγματος. Προσπαθώντας ὁ Λεόντιος νὰ συλλάβει τὴ φύση τοῦ Θεανθρώπου καὶ ἐξετάζοντας τὸ χριστολογικὸ πρόβλημα δέχθη-κε τὴν ἐπίδραση τοῦ Ἀριστοτέλη, ἐχρησιμοποίησε σὲ μεγάλο βαθμὸ τίς λογικὲς ἔννοιες

καὶ κατηγορίες τοῦ Ἀριστοτέλη, ἀλλὰ ὁ ἀριστοτελισμὸς του παραμένει τυπικὸς, ἐνῶ ὁ ἴδιος ὠθεῖται ἀπὸ τὴ θερμὴ του Πίστη, ὅπως παρατηρεῖ ὁ καθηγητὴς Β. Τατάκης.

Πράγματι γιὰ τοὺς χριστιανοὺς ἐν γένει στοχαστὲς ὁ ἀριστοτελισμὸς ἀναφέρεται στὴ μορφή, στὴ διάταξη τῆς σκέψης καὶ στίς ἐπιστημονικὲς ἀλήθειες, ὄχι στὴ μεταφυσικὴ. Πολλοὶ χριστιανοὶ πατέρες καὶ στοχαστὲς ἀναγνώρισαν τὴ χρησιμότητα τοῦ Ἀριστοτέλη στὴ συστηματικοποίηση τοῦ δόγματος. Κακὴ ὅμως χρῆσι τῶν ὄρων καὶ τῶν ἀριστοτελικῶν κατηγοριῶν ὀδηγεῖ σὲ αἰρέσεις, ὅπως ὁ μονοφυσιτισμὸς. Ὁ Χριστιανισμὸς βασίζεται στὴν Ἀποκάλυψη.

Ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητὴς (580-662 μ.Χ.) ἐγνώριζε τὴ σκέψη τοῦ Ἀριστοτέλη, ἰδίως τὰ ἔργα του ποὺ ἀναφέρονται στὴ λογικὴ καὶ τὴν ψυχολογία, καὶ θεωρεῖται πρόδρομος τοῦ Ἰωάννη τοῦ Δαμασκηνοῦ (περίπου 674/5-749 μ.Χ.) μὲ τὸ ἔργο του ὁποῖο ἐπικρατεῖ γιὰ πρώτη φορὰ ὁ ἀριστοτελισμὸς στὸ Βυζάντιο.

Ὁ Ἀναστάσιος ὁ Σιναΐτης (τέλος τοῦ 7ου ἀρχῆς τοῦ 8ου αἰῶνα), συνεχιστὴς τοῦ ἔργου τοῦ Μαξίμου καὶ τοῦ Λεοντίου χρησιμοποιεῖ ἀριστοτελικούς ὄρους προσπαθώντας νὰ τοὺς προσαρμόσει πρὸς τίς βάσεις τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ ὄχι βέβαια πρὸς τίς βάσεις τῆς μεταφυσικῆς τοῦ Ἀριστοτέλη.

Ὁ Ἰωάννης Φιλόπονος (ἀρχῆς τοῦ 8ου αἰῶνα) καὶ ὁ Δαμασκηνὸς ἐπιχείρησαν σύνθεση πλατωνισμοῦ καὶ ἀριστοτελισμοῦ, τὴν ὁποία κληροδότησαν καὶ στοὺς Ἀραβες κατὰ τὸν καθηγητὴ Β. Τατάκη κατὰ τὸ μέτρο ποὺ ἀφομοιώθηκε, ἔγινε ἡ πηγὴ ἀπὸ τὴν ὁποία ἡ πρωτότυπη ἀραβικὴ σκέψη ἀντλήσε τὴν ὀρμὴ της.

Ὁ μέγας Φώτιος (820-891 μ.Χ.) ἦταν ἀνακρινιστὴς τῆς κλασικῆς Παιδείας στὸ Βυζάντιο καὶ ἀπὸ τὸν 9ον αἰῶνα ὁ ἀνθρωπισμὸς ἐρχεται νὰ προστεθεῖ στὴν Ὁρθοδοξία ὡς συστατικὸ στοιχεῖο τῆς ἐθνικῆς συνείδησης τῶν Βυζαντινῶν. Τὸ ἔδαφος εἶχε ἀρχίσει νὰ προετοιμάζεται ἀπὸ τὸν 4ον αἰῶνα, τὸν χρυσοῦν αἰῶνα τῶν μεγάλων πατέρων. Πνεῦμα πρακτικὸ ὁ Φώτιος φαίνεται νὰ προτιμᾷ τὴ μεθοδικὴ λογικὴ ἀναζήτηση τοῦ Ἀριστοτέλη ἀπὸ

τήν ποιητική γλώσσα του Πλάτωνος. Ἡ κατοικία του Φωτίου, δὲν ἔπαψε νὰ εἶναι κέντρο ὑψηλῆς παιδείας, οὔτε ὅταν ἔγινε Πατριάρχης. Ἐκεῖ σπουδάζε, μὲ τὴν καθοδήγησή του, ἕνας μεγάλος ἀριθμὸς νέων πού διψοῦσε γιὰ μάθηση.

Ὁ μαθητὴς του Ἀρέθας, ἐπίσκοπος Καισαρείας (850-περ.944) μοίρασε τὸ ἐνδιαφέρον του μεταξὺ τοῦ Ἀριστοτέλη καὶ τοῦ Πλάτωνος καὶ ἔγραψε παρατηρήσεις περὶ τῶν ἀριστοτελικῶν κατηγοριῶν. Ἀπὸ τότε κυριαρχεῖ στὴ βυζαντινὴ σκέψη τὸ πρόβλημα τῆς προτιμῆσεως τοῦ Πλάτωνος ἢ τοῦ Ἀριστοτέλη.

Ἀπὸ τὸν 9ον αἰῶνα καὶ μετὰ ἀρχίζου νὰ ὑπάρχουν στὸ Βυζάντιο ἔνθερμοι ὑποστηρικτὲς τῆς ἑλληνικῆς παιδείας. Φιλοσοφικὸς ἐκφραστὴς αὐτοῦ τοῦ θαυμασμοῦ εἶναι ὁ Μιχαὴλ Ψελλὸς (1018-1096).

Κατὰ τὸν 11ον αἰῶνα μὲ τὴν ἀναδιοργάνωση τῶν πανεπιστημιακῶν σχολῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐνισχύεται ἡ σπουδὴ τῶν κλασικῶν γραμμάτων καὶ τῆς κλασικῆς Ἀρχαιότητος. Ἰδρύεται ἡ σχολὴ τοῦ δικαίου, τῆ διεύθυνση τῆς ὁποίας ἀνέλαβε ὁ Ἰωάννης Ξιφυλίνος (1005/8-1075), πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἀργότερα καὶ σχολὴ τῆς φιλοσοφίας μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Μιχαὴλ Ψελλό.

Ὁ Μιχαὴλ Ψελλὸς *«ἐγκαινιάζει τὴ μακρὰ περίοδο συζητήσεων μεταξὺ τῶν ὁπαδῶν τοῦ Πλάτωνος καὶ τῶν ὁπαδῶν τοῦ Ἀριστοτέλη, συζητήσεων, οἱ ὁποῖες ἀπὸ τὸ Βυζάντιο πέρασαν στὴ Δύση καὶ συνέβαλαν θετικὰ στὴν ἀφύπνιση τοῦ φιλοσοφικοῦ πνεύματος»*⁴.

Ὁ Ἰωάννης Ξιφυλίνος ἀνανέωσε τὶς μεθόδους τῆς νομικῆς ἔρευνας μὲ ὁδηγὸ τὸν Ἀριστοτέλη, γιὰ τὸν ὁποῖο κατέχεται ἀπὸ ζωηρὸ ἐνθουσιασμό.

Ὁ Ψελλὸς τοποθετεῖ τὸν Ἀριστοτέλη δίπλα στὸν Πλάτωνα, ἀλλὰ ὁ τελευταῖος ἔχει κάτι περισσότερο, εἶναι ὁ μόνος πού ἀποκαλεῖται πρόδρομος τοῦ Χριστιανισμοῦ. Προτιμᾶει τὴ σκέψη τοῦ Πλάτωνα ἀπὸ τὸ σχολαστικὸ ἀριστοτελισμὸ καὶ γι' αὐτὸ χαρακτηρίσθηκε ἄνθρωπος τῆς Ἀναγέννησης. Μελέτησε τὸν Ἀριστοτέλη, τὸν γνώρισε καὶ μέσῳ τῶν ἔργων τῶν πατέρων, ὑπάρχουν στὸ ἔργο του προσφυγῆς στὸν Ἀριστοτέλη, ἀλλὰ ὁ ἀριστοτελισμὸς του παρέμεινε σχηματικὸς, ὅπως ὁ

ἀριστοτελισμὸς τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας.

Μαθητὴς καὶ διάδοχος τοῦ Ψελλοῦ στὸ Πανεπιστήμιο ὁ Ἰωάννης Ἰταλός, ἄφησε σχόλια σὲ ἔργα τοῦ Ἀριστοτέλη καὶ εἶχε προτίμηση στὰ ἀριστοτελικά θέματα. Ὁ ἀριστοτελισμὸς του ἀναφέρεται στὴ μορφὴ τῆς σκέψης τοῦ Ἀριστοτέλη καὶ δὲν διαφέρει ἀπὸ ἐκεῖνον τοῦ Ψελλοῦ. Γιὰ τὶς νεοπλατωνικὲς ιδέες του καταδικάστηκε ὡς αἰρετικὸς.

Σύγχρονος τοῦ Ἰταλοῦ, ὁ Μιχαὴλ Ἐφέσιος ὑπομημάτισε πολλὲς πραγματεῖες τοῦ Σταγίριτη καὶ τὸ ἔργο του θεωρεῖται ἀκόμη χρησιμο βοήθημα στὴ μελέτη τοῦ Ἀριστοτέλη. Ὁ Εὐστράτιος Νικαίας (περ. 1050-1120) ἦταν ἐξαιρετὸς σχολιαστὴς τοῦ Ἀριστοτέλη, ἀλλὰ κατηγορήθηκε ὡς αἰρετικὸς ἐπειδὴ δίδαξε τὴν πλατωνικὴ διδασκαλία περὶ ὑποστάσεων. Τὰ σχόλιά του ἤδη στὸ Μεσαίωνα μεταφράστηκαν στὰ λατινικά καὶ χρησιμοποιήθηκαν ἀπὸ πολλοὺς Δυτικοὺς λογίους.

Ὁ Μιχαὴλ Ἐφέσιος καὶ ὁ Εὐστράτιος Νικαίας θεωροῦνται οἱ πιὸ σημαντικοὶ διδάσκαλοι στὴν ἀρχὴ τῆς περιόδου πού ἐμελλε νὰ φέρει ὀριστικὴ νίκη τοῦ Ἀριστοτέλη στὸ Μεσαίωνα. *«Ἀλλὰ ἂν ὁ Ἀριστοτέλης θριαμβεῖει στὸ Μεσαίωνα, ἢ Ἀναγέννηση θὰ ταχθεῖ μὲ τὸ μέρος τοῦ Πλάτωνος κι αὐτὸ ἦταν κάτι, πού ὄχι μόνον ἄρχισε, ἀλλὰ προετοιμάστηκε οὐσιαστικά στὸ Βυζάντιο»*⁵.

Ἀπὸ τὶς λατινικὲς μεταφράσεις ἐκ τοῦ ἀραβικοῦ ἔγιναν γνωστὰ πολλὰ ἀριστοτελικά συγγράμματα στὴ Δύση τὸ 12ο αἰῶνα. Ἔτσι κατ' αὐτὸν τὸν αἰῶνα ὁ ἀριστοτελισμὸς διαδόθηκε στοὺς Δυτικούς. Ὡς τότε μόνον ἕνα μέρος ἀπὸ τὶς λογικὲς συγγραφὲς ἦταν γνωστὸ στὴ Δύση ἀπὸ μετάφραση τοῦ Βοηθίου (480-525 μ.Χ.) Αὐτὸ τὸ τμήμα διδασκόταν στὰ σχολεῖα τῆς Δύσεως. Τὸν 10ον αἰῶνα ἡ Δύση γνώρισε τὸ σύνολο τῶν λογικῶν ἀριστοτελικῶν συγγραμμάτων ἀπὸ ἀραβικὲς μεταφράσεις. Στὶς ἀρχὲς τοῦ 13ου αἰῶνα μεταγλωττίσθηκαν ἀπὸ τὰ ἀραβικὰ στὰ λατινικά τὰ *«Μετὰ τὰ Φυσικά»* καὶ τὰ *«Φυσικά»* μὲ σχόλια τοῦ Ἀβερρό⁵.

Τὸ 1260 μ.Χ. μεταφράσθηκαν γιὰ πρώτη φορὰ στὴν Εὐρώπη καὶ τὰ *«Πολιτικά»* ἀπὸ τὸν Guillaume de Morbeke³.

Ὁ ἐπιφανέστερος ἐκπρόσωπος τῆς πνευμα-

τικής κίνησης του 13ου αιώνα στο Βυζάντιο, ο Νικηφόρος Βλεμμύδης (1197-1272) έγραψε την «*Επιτομή*», σύνοψη της αριστοτελικής λογικής, όπου «*κατά τρόπο βατό και με θαυμαστή συντομία δίνεται η καθαρή ουσία του Αριστοτέλη*»⁴. Έγραψε επίσης την «*Επιτομή Φυσικής*» του Αριστοτέλη, συγγράμματα με σκοπό να χρησιμεύουν ως σχολικά έγχειριδια. Γενικώς «*προσπαθεί να έπεξεργασθεί μιὰ σύνθεση του Πλάτωνος και του Αριστοτέλη στα πλαίσια της χριστιανικής σκέψης*»⁴. Ακολουθώντας τον Αριστοτέλη δέχεται ότι αυτό που βοηθά περισσότερο στην απόκτηση των αρετών είναι η συνεχής άσκηση, ή οποία δημιουργεί τη συνήθεια, την «*ἔξιν τῆς ἀρετῆς*».

Τὸν ἴδιο αἰώνα ὁ Γεώργιος Παχυμέρης (1242-1310), έγραψε τὸ "Paraphrasis in universam philosophiam Aristotelis", πού σώθηκε στὸ σύνολο του μόνο σὲ λατινικὴ μετάφραση. Ἐδῶ ἄλλοτε τὸ κείμενο τοῦ Αἰριστοτέλη ἀναλύεται λεπτομερῶς, ἀλλοῦ συντημένο, ἀλλοῦ ἐμπλουτίζεται με παρεκβάσεις τοῦ Παχυμέρη.

Στὴ Δύση ὁ Θωμᾶς Ἀκινάτης (1225-1274) ἀναγνωρίζει τὸν Αἰριστοτέλη ὡς «*κατ' ἐξοχὴν φιλόσοφο*» καὶ χρησιμοποιεῖ τὴ διδασκαλία του ὡς βάση γιὰ νὰ θεμελιώσει τὴ Δυτικὴ χριστιανικὴ θεολογικὴ ἐπιστήμη. Στὸ ἔργο του "Summa Theologiae" συνδυάζει τὸν αἰριστοτελισμὸ, ὅπως τὸν ἐρμήνευσε, με τὸ χριστιανισμὸ.

Κατὰ τὸν Χρῆστο Ἀνδρουῖτσο ὁ Ἀκινάτης εἶναι ὁ «*καθάρας τὴν Αἰριστοτελικὴν φιλοσοφίαν παντὸς ὀθνείου καὶ συνάψας αὐτὴν μετὰ τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας εἰς πλήρεις σύστημα*».

Κατὰ τὸν W. D. Ross ἡ συλλογιστικὴ τῶν σχολαστικῶν «*εἶναι θεμιτὴ καὶ γόνιμη, ἀλλὰ δὲν ἐκφράζει τὸν Αἰριστοτέλη*»⁴.

Ἡ σχολαστικὴ φιλοσοφία ἀναπτύχθηκε κυρίως χάρις στὸ ἔργο τοῦ Αἰριστοτέλη, γνωστὸ ἀπὸ ἔμμεσες πηγές, με μεταφράσεις τοῦ ἔργου του στὴν Ἀραβικὴ καὶ στὴ συνέχεια στὴ Λατινικὴ, με ἀποτέλεσμα τὴ σύγχυση καὶ ἐν πολλοῖς τὴν παρανόηση τῆς διδασκαλίας του. Μαρτυρεῖται ὅτι διδάσκαλος ὅπως ὁ Ἰωάννης Ἀργυρόπουλος (1410-1490) ἠγετικὴ μορφή στὴ διάδοση καὶ ἐπανεκτίμηση τῆς αἰριστο-

τελικῆς σκέψης στὴ Φλωρεντία, προσπάθησε νὰ ἀποκαταστήσει τὰ κείμενα τοῦ Σταγιορίτη ἀπὸ τὶς σχολαστικὲς παρεμβάσεις μεταφράζοντας τὸν Αἰριστοτέλη στὰ Λατινικά. Γενικῶς οἱ δυτικοὶ τρόποι κατανόησης τοῦ Αἰριστοτέλη διαφέρουν ἀπὸ ἐκείνους τῶν ὀρθοδόξων πατέρων τῆς Ἀνατολῆς.

Ἀργότερα Δυτικοὶ μοναχοὶ πού παρακολούθησαν τοὺς σταυροφόρους, ἔμαθαν ἑλληνικά καὶ διάβασαν τὰ αἰριστοτελικά συγγράμματα στὸ πρωτότυπο. Λίγο πρὶν ἀπὸ τὸ 1328 εἶχε φθάσει στὸ Βυζάντιο ὁ Ἕλληνας μοναχὸς ἀπὸ τὰ Σεμινάρια τῆς Νοτίου Ἰταλίας Βαρολάμ ὁ Καλαβρός (1290-1348), γιὰ νὰ μελετήσει, ὅπως μαρτυρεῖται, τὸν Αἰριστοτέλη στὸ πρωτότυπο. Λίγα χρόνια μετὰ προκάλυψε στὴ Θεσσαλονικὴ τὶς ἠουχαστικὲς ἔριδες, στὶς ὁποῖες πρωτοστάτησε.

Τὸ 14ον αἰώνα ὁ Ἡλιόδωρος Προῦσης ἔδωσε παράφραση τῶν «*Ἠθικῶν Νικομαχείων*» καὶ ὁ Λέων Μαγεντίνος, μητροπολίτης Μυτιλήνης, σχολίασε τὸ «*Ὅργανον*», τὸ «*Περὶ ἐρμηνείας*», τὰ «*Ἀναλυτικὰ πρότερα*» κ.ἄ.

Ὁ Νικηφόρος Χοῦμνος (1261-1327) στὴν «*Περὶ ὕλης*» πραγματεία του προσπαθεῖ νὰ καταρρίψει τὸ ρεαλισμὸ. Στὰ ἐπιχειρήματά του χρησιμοποιεῖ ὡς ἓνα βαθμὸ τὸν Αἰριστοτέλη, θαυμάζει τὸν Πλάτωνα, ἀλλὰ εἶναι ἀντίθετος με τὴν Πλατωνικὴ θεωρία τῶν ἰδεῶν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν αἰριστοτελικὴ θεωρία περὶ ὕλης.

Ἐνας ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους συγγραφεῖς τῆς βυζαντινῆς γραμματείας, ὁ Θεόδωρος Μετοχίτης (1270-1332), θεωρεῖ ὅτι ὁ Αἰριστοτέλης εἶναι ἀπαράμιλλος στὴ «*Φυσικὴ*» καὶ στὴ «*Λογικὴ*», ἀλλὰ δὲν ἔχει τὴν ἴδια γνώμη γιὰ τὰ «*Μετὰ τὰ φυσικά*» καὶ συνιστᾷ στὸν μαθητὴ του, σημαντικὸ λόγιο Νικηφόρο Γρηγορᾶ (1295-1359/60) νὰ διαβάσει τὸν Αἰριστοτέλη, ἂν καὶ προτιμᾷ τὸν «*θαυμαστό*» Πλάτωνα. Στὴ διαμάχη μετὰ πλάτωνικῶν καὶ αἰριστοτελικῶν ὁ Γρηγορᾶς παίρνει τὸ μέρος τοῦ Πλάτωνος.

(*Συνεχίζεται*)

Δ. ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ

Η ΔΟΡΥΦΟΡΙΚΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΙΚΗ ΨΗΦΙΑΚΗ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΕΡΧΕΤΑΙ!

Η δορυφορική συνδρομητική ψηφιακή τηλεόραση πλησιάζει τους τηλεοπτικούς μας δέκτες. Σε λίγο καιρό τὰ «μπουκέτα» τῶν δορυφορικῶν καναλιῶν θὰ εἶναι στὴ διάθεση ὅσων βέβαια μποροῦν νὰ πληρῶνουν συνδρομὴ γιὰ νὰ τὰ βλέπουν. Θὰ εἶναι κανάλια μὲ ἐξειδικευμένο **θεματικό** χαρακτήρα: εκπαιδευτικό, ἀθλητικό, οικονομικό, κινηματογραφικό, ἱστορικό, περιβαλλοντικό κ.ἄ.

Τὴν 22α Σεπτεμβρίου 1998 ψηφίστηκε ἀπὸ 3 μόνο βουλευτές, τὸν Ὑπουργὸ Τύπου καὶ Μ.Μ.Ε. καὶ τὸν προεδρεύοντα β' ἀντιπρόεδρο τῆς Βουλῆς ὁ νόμος ποὺ ρυθμίζει τὰ τῆς δορυφορικῆς ψηφιακῆς τηλεόρασης στὴν πατρίδα μας! Ὑπάρχει ἄραγε ἡ ὀργάνωση, ἡ γνώση καὶ ἡ προετοιμασία γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῶν ἐπερχομένων ἀλλαγῶν στὸ διεθνὲς τηλεοπτικὸ τοπίο; Ἡ ἀπουσία τῶν προηγουμένων παραγόντων ὀδήγησε στὴν ἀναρχὴ ἐθνικὴ τηλεοπτικὴ μᾶσ ἀνάπτυξη. Κι ἔτσι φτάσαμε νὰ θρηνηοῦμε τὰ τελευταῖα χρόνια γιὰ τὴν «εὐτέλεια» τῶν τηλεοπτικῶν προγραμμάτων, γιὰ τὴν ἄλωση τῶν προτεραιοτήτων τῆς ζωῆς ἀπὸ τὸ «ἀσημαντο» καὶ τὸ «περιττό», γιὰ τὴ «δαμιονοποίηση τῆς ζωῆς μας μὲ τὴν ἀλλοίωση τοῦ βλέμματός μας».

Πρόσφατες ἔρευνες ἔδειξαν ὅτι οἱ **συνέπειες** ἀπὸ τὴν ψηφιακὴ τηλεόραση θὰ εἶναι:

- **μεγάλος ἀριθμὸς ἐξειδικευμένων τηλεοπτικῶν καναλιῶν**
- **ὑπερτιμηματοποίηση τοῦ κοινοῦ τῶν τηλεθεατῶν**
- **μείωση τοῦ μεγάλου πλῆθους τῶν τηλεοπτικῶν διαφημίσεων**
- **δημιουργία πολὺ σημαντικῶν ἐσόδων γιὰ τὰ κανάλια μέσω τῆς πώλησης τηλεοπτικῆς ἐνημέρωσης καὶ ψυχαγωγίας (pay**

per view)

- **μεγάλη διακύμανση τῆς τηλεθέασης**
- **πολὺ μεγάλη ἀκρίβεια στὴ διαφημιστικὴ στόχευση**

Ὁ νόμος ποὺ ψηφίστηκε πρόσφατα ἀποτελεῖται ἀπὸ πολλὲς διατάξεις ποὺ ἀφοροῦν τὴ λειτουργία τῆς δορυφορικῆς ψηφιακῆς τηλεόρασης καὶ τὴν προστασία τοῦ τηλεθεατῆ-συνδρομητῆ. Προβλέπεται μάλιστα νὰ δημιουργηθεῖ ὁ «**Χάρτης Δικαιωμάτων Συνδρομητῶν**», ποὺ εἶναι ὑποχρεωτικός ἀπὸ τὴν ἔυρωπαϊκὴ νομοθεσία περὶ «**προστασίας προσωπικῶν δεδομένων**», μὲ στόχο τὴν προστασία τῶν συνδρομητῶν ἀπὸ τὴν καταχρηστικὴ συμπεριφορὰ τῶν φορέων παροχῆς δορυφορικῶν συνδρομητικῶν ὑπηρεσιῶν καὶ τὴν παραβίαση τοῦ ἰδιωτικοῦ χώρου τῶν τηλεθεατῶν, ὅπως π.χ. μὲ τὴν καταγραφή καὶ ἀρχειοθέτηση τῶν τηλεοπτικῶν τους συνηθειῶν χωρὶς τὴ συγκατάθεσή τους. Αὐτὸ μπορεῖ εὐκόλα νὰ συμβεῖ γιὰ τὸ ψηφιακὸς ἀποκωδικοποιητῆς ἔχει τὴ δυνατότητα νὰ καταγράφει αὐτόματα καὶ συστηματικὰ ποῖα ἀπὸ τὰ προγράμματα τοῦ τηλεοπτικοῦ «μπουκέτου» παρακολοῦθοῦν οἱ συνδρομητῆς τηλεθεατῆς στὶς ὀθόνες τους! Ποιοὶ ὅμως θὰ ἠθελαν νὰ γνωρίζουν τίς τηλεοπτικὲς συμπεριφορὲς κάθε συνδρομητῆ; Μεγάλο ἐνδιαφέρον δείχνουν γιὰ τέτοιες πληροφορίες οἱ διαφημιστικὲς ἐταιρεῖες καὶ οἱ πελάτες τους. Κάθε διαφημιστῆς καὶ κάθε διαφημιζόμενος θέλει νὰ γνωρίζει τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα ποὺ τοῦ ἐπιτρέπουν νὰ «**στοχεύσει**» ἱκανοποιητικὰ συγκεκριμένες κατηγορίες καταναλωτῶν. Ἔτσι τὰ διαφημιστικὰ τους κονδύλια γίνονται ἀποδοτικότερα, γιὰ τὸ διοχετεύονται μέσα ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ κανάλια ποὺ θὰ βροῦν τὸ κατάλληλο κοινό-στόχο, στὸ

όποιο άπευθύνεται τὸ διαφημιζόμενο προϊόν τους με σκοπὸ πάντα τὴν πώληση.

Τί χρειάζεται κάποιος γιὰ νὰ δεῖ δορυφορική τηλεόραση; Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἀπαραίτητη **συνδρομή**, ὁ τηλεθεατὴς χρειάζεται ἕναν **ψηφιακὸ ἀποκωδικοποιητὴ**, πὸν θὰ εἶναι ὑποχρεωτικὰ συμβατὸς με ὅλα τὰ δορυφορικὰ κανάλια.

Ὁ ἑλληνικὸς νόμος προβλέπει συγκεκριμένες ὑποχρεώσεις γιὰ τὸ **πρόγραμμα** τῶν δορυφορικῶν καναλιῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων εἶναι ἡ πρόβλεψη ὅτι τουλάχιστον τὸ 25% τοῦ προγράμματος θὰ πρέπει νὰ εἶναι στὴν ἑλληνικὴ γλώσσα, ἐνῶ οἱ ξένες ἐκπομπές θὰ πρέπει νὰ εἶναι μεταγλωττισμένες τουλάχιστον σὲ ποσοστὸ 30% τὸν πρῶτο χρόνο, ὥσπου νὰ φτάσουν τὸ 50% μέσα στὴν ἐπόμενη τετραετία.

Ἀκόμα ὑποχρεοῦνται νὰ μεταδίδουν μηνύματα κοινωνικοῦ περιεχομένου, διαρκείας 4 λεπτῶν κάθε μέρα, ἀλλὰ καὶ νὰ περιλαμβάνουν στὸ πρόγραμμά τους τουλάχιστον ἕνα πεντάλεπτο δελτίο εἰδήσεων γιὰ ἄτομα με εἰδικές ἀνάγκες καὶ ἕνα ἡμίωρο ἀντίστοιχο ψυχαγωγικὸ πρόγραμμα.

Τὸ μελλοντικὸ τηλεοπτικὸ τοπίο φαίνεται νὰ περιλαμβάνει κυρίως συνδρομητικὰ θεματικὰ κανάλια, ἐνῶ κανάλια γενικοῦ περιεχομένου θὰ ἀποτελοῦν τὴ μειοψηφία. Ἡ ψηφιακὴ τηλεόραση προσφέρει τὴ δυνατότητα λήψης ἀπὸ τὸν τηλεθεατὴ μιᾶς πληθώρας ἀμφίδρομων ὑπηρεσιῶν (interactive services).

Κατ' ἀρχὴν ἡ **ἀμφίδρομη τηλεόραση** (interactive television) πρόκειται νὰ μεταβάλλει ριζικὰ τὸν σημερινὸ τρόπο παρακολούθησης τῶν τηλεοπτικῶν προγραμμάτων. Βασικὸ χαρακτηριστικὸ τῆς εἶναι ἡ **συμμετοχὴ τοῦ δέκτη** στὴν ἐπιλογή προγραμμάτων καὶ στὴ χρονικὴ στιγμή τῆς μετάδοσής τους. Αὐτὸ ἀπλὰ σημαίνει ὅτι ὁ καθένας μας θὰ βλέπει τὶς ἐκπομπές πὸν θέλει τὴν ὥρα πὸν μπορεῖ!

Θὰ μποροῦμε νὰ βλέπουμε π.χ. εἰδήσεις συνολικὰ ἢ ἐπιλεκτικὰ. Οἱ εἰδήσεις θὰ ἀποστέλλονται στὴ συσκευὴ μας με συνεχῆ ἀνα-

νέωση καὶ θὰ ἀποθηκεύονται ἐκεῖ γιὰ νὰ προβληθοῦν ὅποτε τὸ ζητήσουμε καὶ με ὅποια σειρὰ θέλουμε. Θὰ μποροῦμε ἐμεῖς νὰ φέρνουμε σὲ πρῶτο πλάνο τὶς εἰκόνες ἢ τὸ «παράθυρο» πὸν ἐπιθυμοῦμε.

Στὴ μετάδοση μιᾶς συναυλίας θὰ μποροῦμε νὰ ἀπομονώνουμε ἢ νὰ ἀκοῦμε πιὸ δυνατὰ τὸ μουσικὸ ὄργανο πὸν μᾶς ἐνδιαφέρει. Ἐπιπλέον, θὰ εἶναι στὴ διάθεσή μας τὸ βίντεο κατὰ παραγγελία (Video on Demand): με ἕνα ἀπλὸ τηλεφώνημα θὰ μποροῦμε νὰ ζητᾶμε καὶ νὰ βλέπουμε τὴν ταινία τῆς ἀρεσκείας μας ὅποτε ἐπιθυμοῦμε, ἐπιλέγοντας ἀπὸ τὴν ὀγκώδη συλλογὴ ταινιῶν πὸν θὰ βρισκονται ἀποθηκευμένες καὶ διαθέσιμες σὲ ἠλεκτρονικοὺς ὑπολογιστές!

Ἡ ψηφιακὴ τηλεόραση προσφέρει ἐπίσης ἕνα μεγάλο **φάσμα ἀμφίδρομων ὑπηρεσιῶν**, γιὰ τὶς ὁποῖες δυστυχῶς δὲν προβλέπει τίποτα ὁ πρόσφατος νόμος! Θὰ μποροῦμε ἀπὸ τὸ σπίτι ἢ τὸ γραφεῖο νὰ κάνουμε τηλε-αγορές, τηλε-τραπεζικὲς συναλλαγές, τηλε-ιατρικὴ, κρατήσεις εἰσιτηρίων, ἐκπαίδευση ἀπὸ ἀπόσταση, πρόσβαση σὲ προγράμματα ὑπολογιστῶν, video games καὶ internet.

Τὰ μέτρα προστασίας τῶν συνδρομητῶν-τηλεθεατῶν ἐπεκτείνονται καὶ στοὺς ἀποκωδοποιητὲς τοῦ ψηφιακοῦ συνδρομητικοῦ τηλεοπτικοῦ σήματος. Σχετικὴ Ὅδηγία τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνωσης ὑποχρεώνει τὶς χῶρες-μέλη νὰ θεσπίσουν συγκεκριμένους ὅρους στοὺς κατασκευαστὲς ἀποκωδικοποιητῶν, ὥστε οἱ τηλεθεατὲς νὰ παρακολουθοῦν ὅλα τὰ δορυφορικὰ κανάλια, ἀγοράζοντας ἕναν **ἀποκωδικοποιητὴ** καὶ ἐπιπλέον νὰ προστατεύονται ἀπὸ παράνομες συσκευές πὸν διευκολύνουν τὴν ψηφιακὴ **«πειρατεία»**: Πρόσφατα ἀναστατώθηκε τὸ διακυβερνητικὸ δορυφορικὸ σύστημα Intelsat ἀπὸ παρεμβολὴ ἑνός **«πειρατῆ»** ἀπὸ τὴν Ἀργολίδα!

Ποιὰ εἶναι ὁμως ἡ θέση τῶν παιδιῶν στὴ νέα ψηφιακὴ τηλεοπτικὴ ἐποχὴ; Πῶς θὰ προστατευθοῦν τὰ παιδιὰ μας, τὰ ὁποῖα ἤδη βλέπουν 3 τουλάχιστον ὥρες ποικίλου τηλεοπτικοῦ προγράμματος τὴν ἡμέρα; Γιατί

άν κανείς ρίξει μιὰ ματιά στὰ τηλεοπτικά προγράμματα, θὰ δεῖ ὅτι 3 ὥρες παιδικῶν προγράμματος δὲν ὑπάρχουν σὲ κανένα τηλεοπτικὸ κανάλι! Στὴν Εὐρώπη βρῖσκεται σὲ ἐξέλιξη εὐρύτατος διάλογος γιὰ τὸ τί περμένει γονεῖς καὶ παιδιὰ στὸ ἄμεσο μέλλον. Ἦδη συζητοῦνται νομοθετικὲς ρυθμίσεις καὶ **κώδικες προστασίας τῶν ἀνηλίκων**. Σὰν κύρια μέτρα προστασίας προτείνονται οἱ κωδικοὶ ἐλέγχου πρόσβασης στὰ τηλεοπτικὰ προγράμματα, τὰ ἡχητικὰ σήματα πού θὰ ἐκπέμπονται στὰ προγράμματα πού δὲν ἐνδείκνυνται γιὰ ἀνηλίκους, καθὼς καὶ ἡ εφαρμογὴ συστήματος ἐλέγχου τῆς ἡλικίας τῶν χρηστῶν στὸ Internet.

Στὴ δορυφορικὴ συνδρομητικὴ ψηφιακὴ τηλεόραση, ἀλλὰ μὲ σήμα πού ἐκπέμπεται μόνο πρὸς χώρες τοῦ ἐξωτερικοῦ ὅπου κατοικοῦν ὁμογενεῖς, δραστηριοποιοῦνται ἤδη ἰδιωτικοὶ τηλεοπτικοὶ σταθμοὶ τῆς χώρας μας. Πρόσφατα, ἀπὸ τὸ καλοκαίρι τοῦ 1998, καὶ ἡ EPT δημιούργησε τὸ δορυφορικὸ συνδρομητικὸ κανάλι ERTsat, πού ἐκπέμπει στὶς ΗΠΑ. Συγκεκριμένα τὸ πρόγραμμα τῆς ERTsat μεταδίδεται ἀπὸ τὸ «μπουκέτο» τῶν ethnic καναλιῶν τῆς EABC, μέσω τοῦ δορυφόρου Direct TV. Τὸ πρόγραμμα τῆς EPT ἔχει σκοπὸ τὴν προβολὴ τῆς θέσεως τῆς Ἑλλάδας γιὰ διεθνή ζητήματα καὶ ἐθνικὰ θέματα, καθὼς καὶ τὴν περαιτέρω ἀνάπτυξη τῶν δεσμῶν τῆς μητροπολιτικῆς Ἑλλάδας μὲ τοὺς ὁμογενεῖς τῆς Ἀμερικής. Στὸ πρόγραμμα, πού εἶναι μιὰ σύνθεση τῶν ἐκπομπῶν τῶν τριῶν καναλιῶν τῆς EPT, περιλαμβάνονται κατὰ 32% ἐνημέρωση καὶ δελτία εἰδήσεων, κατὰ 38% ψυχαγωγία, καὶ κατὰ 30% ντοκιμαντέρ, παιδικές, ἀθλητικὲς καὶ μουσικὲς ἐκπομπές. Κάθε Κυριακὴ οἱ ὁμογενεῖς μας ἔχουν τὴ δυνατότητα νὰ παρακολουθοῦν καὶ τὴν ἐπιτυχημένη ἐκπομπὴ «Ἀρχονταρίκι», πού ἐπιμελεῖται ὁ σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Δημητριάδος κ. Ἰγνάτιος.

Ἄνοικτὸ παραμένει ἀκόμα τὸ θέμα τῶν ἐλληνικῶν δορυφορικῶν καναλιῶν πού θὰ προσφέρουν τὸ πρόγραμμά τους στὴν Ἑλ-

λάδα. **Μιὰ ἐθνικὴ ψηφιακὴ πλατφόρμα** θὰ ὑπάρχει μὲ ἓνα ἐνιαῖο πρόγραμμα ἢ δύο, ὅπου θὰ συνασπισθοῦν ξεχωριστὲς ὁμάδες καναλιῶν.

Ἄν τελικὰ ὑλοποιηθεῖ ἡ δευτέρη περίπτωση, τότε τὸ ἓνα συνδρομητικὸ κανάλι, μὲ τὴν ὀνομασία NOVA, θὰ ἀνήκει στὴν ἐταιρεία Multichoice (MEGA CHANNEL & NETHOLD), ἡ ὁποία ἤδη ἐκπέμπει ἐπίγειο συνδρομητικὸ πρόγραμμα μὲ τὰ κανάλια FILMNET, SUPER SPORT καὶ KTV, καὶ ἡ ὁποία ἔχει δαπανήσει μέχρι σήμερα 28 δισ. δρχ. καὶ ἀναμένεται στὸ ἄμεσο μέλλον νὰ δαπανήσει ἄλλα 12 δισ. δρχ. ἔχοντας ἐξασφαλίσει τὴν ὑποστήριξη ἐλληνικῶν τραπεζῶν. Τὸ ἄλλο συνδρομητικὸ κανάλι θὰ ἀνήκει στὴν κοινοπραξία INTRAKOM - ANTI - EPT - OTE.

Ἄν πραγματοποιηθεῖ ἡ πρώτη περίπτωση, τότε ἀπὸ τὴν ἐθνικὴ ψηφιακὴ πλατφόρμα πιθανὸν νὰ ἀπουσιάζει ἡ INTRAKOM. Ἄνεπιβεβαίωτες πληροφορίες ἀναφέρουν ὅτι στὸ ἐνιαῖο ἐταιρικὸ σχῆμα πού προωθεῖται θὰ συμμετέχουν ἡ NETHOLD μὲ 30%, ὁ ANTI μὲ 30%, τὸ MEGA CHANNEL μὲ 20%, ὁ OTE μὲ 10% καὶ ἡ EPT μὲ 10%. Παρόμοιες προσπάθειες ἐπιχειροῦν ἤδη καὶ οἱ ὑπόλοιποι τηλεοπτικοὶ σταθμοὶ.

Ἄν ρίξει κανεὶς μιὰ ματιά στὶς ἄλλες εὐρωπαϊκὲς χώρες θὰ δεῖ ὅτι σὲ κάθε μιὰ ἐκπέμπουν ἀπὸ ἓνα ἕως τρία δορυφορικὰ κανάλια: Στὴ Μεγάλῃ Βρετανίᾳ δύο, στὴ Γαλλία τρία, στὴν Ἰταλία δύο, στὴ Γερμανία δύο κ.λ.π.

Τὶ ἀπήχηση ὅμως προβλέπεται νὰ ἔχει στὴν Ἑλλάδα ἡ δορυφορικὴ τηλεόραση; Σημαντικὸ θετικὸ στοιχεῖο γιὰ τὴν ἀνάπτυξή τῆς ἀποτελεῖ ἡ εὐρεία βάση συνδρομητῶν τῆς ἐπίγειας συνδρομητικῆς τηλεόρασης, τῆς ὁποίας οἱ συνδρομητὲς ἀπὸ 280.000 σήμερα, προβλέπεται νὰ αὐξηθοῦν στοὺς 570.000 στὰ ἐπόμενα πέντε χρόνια. Μακροπρόθεσμος στόχος τῆς δορυφορικῆς τηλεόρασης εἶναι τὰ 3 ἑκατομμύρια συνδρομητῶν στὴ χώρα μας.

Μένει δέβεια νὰ δοῦμε πῶς θὰ εφαρμο-

στεί τελικά αυτή ή νέα τεχνολογία της δορυφορικής τηλεόρασης στην πράξη. Καμιά τεχνολογία στην ιστορία της επικοινωνίας δεν εφαρμόστηκε από το κοινό όπως ακριβώς την οραματίστηκαν οι δημιουργοί της. Και ένας παράγοντας που σίγουρα θα επηρεάσει τη χρήση της δορυφορικής τηλεόρασης είναι ή **πληρωμή** των υπηρεσιών της. Μπορεί να κατηγορούμε για πολλά τη σημερινή τηλεόραση, αλλά αυτή μας διατίθεται δωρεάν, εκτός της κρατικής για την οποία ήδη πληρώνουμε! Στη νέα τηλεοπτική εποχή θα πληρώνουμε για να βλέπουμε, όπως πληρώνουμε για να τηλεφωνούμε ή να ταξιδεύουμε στο Internet.

Δεν είναι βέβαια λίγοι αυτοί που υποστηρίζουν ότι οι αμφίδρομες υπηρεσίες που θα προσφέρει ή δορυφορική ψηφιακή τηλεόραση δεν θα βρουν άμεση ανταπόκριση στο κοινό σήμερα, παρά μάλλον σε ένα μακρινό μέλλον κάποιων δεκαετιών. Κι αυτό γιατί ή χρήση των νέων υπηρεσιών φαίνεται πολύπλοκη και δύσκολη προς το παρόν στον σημερινό μέσο τηλεθεατή, ο οποίος «έμαθε» να μένει παθητικός θεατής του τηλεοπτικού του δέκτη και όχι ενεργός διαμορφωτής του προγράμματος που απολαμβάνει.

Πρόσφατες έρευνες στην Ευρώπη έδειξαν ότι το ενδιαφέρον του κοινού είναι συγκρατημένο για τις νέες υπηρεσίες, ιδίως όταν θα πρέπει να πληρώσει γι' αυτές. Επιπλέον, το κοινό επιθυμεί οι υπηρεσίες αυτές να είναι απλές στη χρήση τους, να μην πληρώσει για την απόκτηση νέων τηλεοπτικών συσκευών, να μη θιγεί ή προσωπικότητά του με την καταγραφή των προσωπικών του τηλεοπτικών προτιμήσεων από τα δορυφορικά κανάλια και απαιτεί ή πολλαπλασιασμός των τηλεοπτικών προγραμμάτων να μην έχει δυσμενείς επιδράσεις στην ανάπτυξη της προσωπικότητας των παιδιών.

Ποιές όμως αναμένονται να είναι οι επιδράσεις της δορυφορικής συνδρομητικής ψηφιακής τηλεόρασης στον πνευματικό κόσμο του ανθρώπου; Είναι βέβαιο ότι **καταναλω-**

τισμός και παγκοσμιοποίηση συγκροτούν τους βασικούς μοχλούς διείσδυσης της δορυφορικής τηλεόρασης στην καθημερινή μας ζωή, αλλά και συντελεστές ανάπτυξης της με έκρηκτικούς ρυθμούς. Είμαστε σε θέση να αξιοπλήσουμε τα πολλά πλεονεκτήματα που μας προσφέρει αυτή ή νέα τεχνολογία επικοινωνίας και να απορρίψουμε τα άρνητικά χαρακτηριστικά της που τυχόν θα πλήξουν τον πνευματικό μας κόσμο, ιδίως των νέων που είναι πιο άνετοι στη χρήση των σύγχρονων τεχνολογικών εξελίξεων.

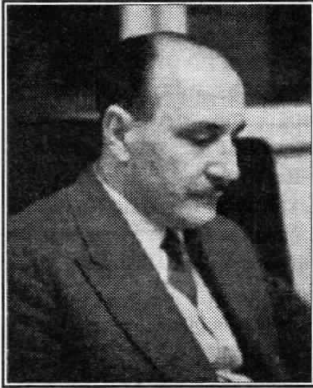
Το μέλλον έρχεται ταχύτατα, αλλά φαντάζει άγνωστο και απροσδιόριστο, άλλοτε σαν όμορφο όνειρο και άλλοτε σαν εφιάλτης, και φαίνεται να ώθει προς μια **αναδιάρθρωση** του σύγχρονου πνευματικού πολιτισμού. Αν σήμερα διαπιστώνουμε ότι μεμονωμένα σε κάθε χώρα τα μέσα ενημέρωσης διαμορφώνουν εύκολα την κοινή γνώμη και πλάθουν, χωρίς αίσθημα ευθύνης, τους πολίτες του αύριο, ποιες θα είναι οι επιπτώσεις στο άμεσο μέλλον, όταν ένα μέσο ενημέρωσης, δορυφορικό, πιά, θα επηρεάζει, σύμφωνα με τα συμφέροντα του ιδιοκτήτη του την παγκόσμια κοινότητα;

Πώς θα προστατευθεί ο πλούτος και ή ποικιλομορφία του ευρωπαϊκού πολιτισμού, πώς θα διατηρηθούν οι πολιτισμικές ισορροπίες από τις μονοπωλιακές τάσεις των διεθνών επικοινωνιακών δικτύων που προωθούν και επιβάλλουν στην πράξη την **ομογενοποίηση των πολιτισμών**, εξαφανίζοντας βίαια τις παραδοσιακές αξίες και τις πολιτιστικές κατακτήσεις του ανθρώπου;

Ο **άνθρωπος του Θεού** σίγουρα δεν έχει να φοβηθεί τίποτα! Η ιστορία της ανθρωπότητας έχει να επιδείξει παρόμοιες κοσμογονικές αλλαγές. Με συνειδητή επιλογή των νέων δεδομένων της ζωής του θα προχωρεί πάντα στην επίτευξη του προορισμού του: τον **αγιασμό!**

ΜΑΚΗΣ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ
Οικονομολόγος

ΘΕΟΔΩΡΟΣ Λ. ΑΔΑΜΗΣ

Τὴν 28ην ἐ.ἔ. ἐξεδήμησε πρὸς Κύριον ὁ ἀγαπητὸς συνεργάτης τῆς Ἐνώσεώς μας Θεόδωρος Λ. Ἀδάμης, ἀρχιτέκτων. Ὁ Θεόδ. Ἀδάμης, μέλος τῆς Χριστιανικῆς Ἐνώσεως Ἐπιστημόνων καὶ ἀπὸ τὰ παλαιότερα μέλη τοῦ Συλλόγου «Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος», ἐπὶ πολλὰ ἔτη μέλος τοῦ Διοικ. Συμβουλίου καὶ ἐπὶ δεκαετίαν Πρόεδρος αὐτοῦ, ὑπῆρξεν διακεκριμένος ἐπιστήμων καὶ συνεπὴς χριστιανός, ὁ ὁποῖος προσέφερε πολλὰ καὶ ἀνεκτιμήτους ὑπηρεσίας εἰς τὸ καθόλου χριστιανικὸν ἔργον τῶν ἡμερῶν μας. Παραλλήλως δέ, ὡς ἐκ τῆς ιδιότητός του, ἀνοικοδόμησε ἀφιλοκερδῶς τὸ κεντρικὸν κτίριον τῶν Γραφείων τῶν Χριστιανικῶν Σωματείων (ὁδὸς Καρύτση 14).

Ἀπὸ τοὺς ἐκφωνηθέντας κατὰ τὴν νεκρώσιμον ἀκολουθίαν ἐπικηδείους, δημοσιεύομε κατωτέρω τὴν συγκινητικὴν ὁμιλίαν τῆς ἀνηψιάς του, νεαρᾶς Φιλολόγου δ. Χρυσῆς Δ. Μανωλοπούλου, ἡ ὁποία τὸν ἀπεχαιρέτησε μὲ τρυφεροὺς λόγους γεμάτους σεβασμὸν καὶ ἀγάπην.

Πολυαγαπημένε μου θεῖε Θόδωρε,

Θέλω σήμερα νὰ πῶ δυνατὰ, ὅσα ὅταν ζοῦσες δὲ μ' ἀφηνες νὰ λέω.

Ἐνιωθα πάντα πὼς ἦσαν ἓνας ἄνθρωπος ξεχωριστός! Ὅταν ἤμουνα μικρὴ δὲν ἤξερα γιατί, νόμιζα ὅτι ἔτσι γεννήθηκες! Ὅσο μεγαλύτερα καταλάβαινα πὼς τὸ μυστικὸ σου ἦταν ὁ Χριστός! Τὸ πρόσωπο πού ἀγάπηρες περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο. Αὐτὸ τὸ πρόσωπο πού πῆγες προχθὲς νὰ συναντήσεις ἀπὸ κοντά!

Ναί, ὁ Χριστός! Αὐτὴ ἦταν ἡ πηγὴ τῆς δύναμής σου ἀλλὰ καὶ τῆς ἀγάπης σου! Κι ἦταν πάντα ἡ ἀγάπη σου δυνατὴ καὶ ἡ δύναμή σου γεμάτη ἀγάπη!

Πόσα πολλὰ μᾶς δίδαξες μὲ τὴ ζωὴ σου! Στ' ἀλήθεια δὲν ξέρω ἀπὸ ποῦ ν' ἀρχίσω καὶ ποῦ νὰ τελειώσω...

Αὐτὸ πού εἶναι σίγουρο εἶναι πὼς ὅ,τι κι ἂν πῶ θὰ ἴναι φτωχὸ καὶ λίγο. Ἄλλὰ θὰ τὸ πῶ!

Ἦσουνά τόσο καλός, μὰ τόσο καλός! Καὶ ταυτόχρονα ἄνθρωπος ἐνδιαφέρων, εὐχάριστος, διδακτικός, χαριτωμένος!

Εὐχαριστιόμουν νὰ σ' ἀκούω νὰ πειράξεις τὸν ἑαυτὸ σου ἀλλὰ κι ἐμᾶς μ' ἐκεῖνο τὸ λεπτὸ χιοῦμορ πού δὲ σοῦ ἔλειψε μέχρι τὴν τελευταία στιγμή.

Ἦξερες πάντα νὰ ἐλαφρύνεις καὶ τὸ δικό σου βάρος καὶ τὸ βάρος τῶν ἄλλων. Κι ἐνῶ σήκωσες ἔτσι πολλὰ βάρη πάνω σου, εὐὸ δὲν ἔδωσες βάρος σὲ κανέναν!

Πόσο ὠραῖα ἀγαποῦσες! Ἀπὸ τὴν μιά, θερμὰ καὶ ἀνθρώπινα, κι ἀπὸ τὴν ἄλλη βαθεῖα καὶ πνευματικά!

Μᾶς ἔδινες συνέχεια ἔμπρακτα μαθήματα εὐγένειας, πραότητας, ταπεινοφροσύνης, ἀγάπης!

Δὲ φέρθηκες σὲ κανέναν μὲ ἀγένεια ἢ μὲ ὑπεροψία. Ἦξερες νὰ σέβασαι καὶ νὰ τιμᾷς τὸν κάθε ἄνθρωπο, ὅποιος κι ἂν ἦταν αὐτός!

Δὲν ἀκούσαμε ποτέ, μὰ ποτέ, ἀπὸ τὰ χεῖλη σου μιὰ πικρία ἢ ἓνα παράπονο γιὰ κάποιον ἢ γιὰ κάτι. Καὶ δὲν τ' ἀκούσαμε ὄχι γιατί δὲν τὰ εἶπες ποτέ, ἀλλὰ γιατί δὲν ἄφηνες ποτέ τὸν ἑαυτό σου νὰ τὰ νιώσει. Ἦσουνά τόσο αὐστηρὸς μὲ τὸν ἑαυτό σου καὶ τόσο ἐπιεικὴς μὲ τοὺς ἄλλους!

Ἦθελες πάντοτε τὴν εἰρήνευση μὲ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ἂν ἦταν δυνατόν. Καὶ δὲ θυσιάζεις αὐτὸ τὸ ἀγαθὸ, ἔστω κι ἂν γι' αὐτὸ χρειαζόταν νὰ θυσιάσεις τὸ δίκιο σου... Κάποτε ἴσως νὰ νόμιζα ὅτι αὐτὸ ἦταν ἀδυναμία. Τώρα ξέρω πῶς δὲν ὑπάρχει μεγαλύτερη δύναμη ἀπ' αὐτὴν.

Ἄν κάποιος δὲν γνώριζε πόσο γεμάτη δράση καὶ δημιουργία ὑπῆρξε ἡ ζωὴ σου, θὰ ἔλεγε πῶς τὴν πέρασες χωρὶς ἐμπόδια καὶ δυσκολίες. Τόσο πρᾶος καὶ χαρούμενος ἦσουνά πάντα!

Ναί, ὁ ἀγώνας σου ἦταν πάντα ἀγώνας χαρούμενος χωρὶς γογγυσμοὺς καὶ μιζέρια!

Κι αὐτὴ ἡ ὑποταγὴ σου στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, κι αὐτὴ χαρούμενη ἦταν!

Θὰ σὲ θυμᾶμαι πάντα νὰ ἐπαναλαμβάνεις τὸ: «*Δόξα σοι ὁ Θεὸς πάντων ἔνεκεν*» καὶ τὸ «*Δόξα τῷ Ἁγίῳ Θεῷ*» καὶ νὰ τὰ λὲς μὲ χαρά!

Δὲν θὰ ξεχάσω πάλι τὸ καθημερινὸ σου σύνθημα ὅτι «*εἰ ὁ Θεὸς μεθ' ἡμῶν, οὐδεὶς καθ' ἡμῶν*», πού τὸ ἔλεγες πάντα μέχρι τὴ μέση καὶ περιμένεις νὰ τὸ συμπληρώσει ἐκεῖνος πού τὸ ἀκούγε...

Πόσες φορές μᾶς παραδειγματίσες καὶ μᾶς στήριξες μὲ τὸν τρόπο πού ζοῦσες αὐτὲς τίς μεγάλες ἀλήθειες!

Δὲ σ' ἄκουσα ποτέ νὰ ἀποδώσεις κάποια ἐπιτυχία ἢ κάποιο χάρισμά σου στὸν ἑαυτό σου. Καὶ εἶχες καὶ πολλὲς ἐπιτυχίες καὶ πολλὰ χαρίσματα! Ὅ,τι καλὸ τὸ ἀπέδιδες στὸν Θεὸ καὶ στοὺς ἀνθρώπους τοῦ Θεοῦ πού συνάν-

τησες στὴ ζωὴ σου. Καὶ δὲν ξεχνούσες ποτὲ κανέναν ἀπ' αὐτούς.

Στὴ διάρκεια τῆς ζωῆς σου πάλεψες σθεναρὰ μὲ πολλὲς τρικυμίες· ταυτόχρονα ὅμως στάθηκες καὶ ἀπίστευτα καρτερικὸς στὶς μακροχρόνιες δοκιμασίες. Μιὰ τέτοια δοκιμασία ἦταν καὶ ἡ τύφλωση τῶν τελευταίων ἐτῶν.

Κι ὅταν ἀκόμη δὲν ἔβλεπες τίποτα, ἐσὸ ἔλεγες «*Βλέπω*». Ναί εἶχες δίκιο! Ἔβλεπες!... Θειοῦλή μου ἀγαπημένε,

Δὲ θὰ ξεχάσω οὔτε ἐγὼ οὔτε κανεὶς ἀπ' ὄσους σὲ γνώρισαν πόσο ἀληθινὸς καὶ ἀνεπιτήδευτος ἄνθρωπος ἦσουνά. Ἄπλως σὰν παιδί μέχρι τὰ γηρατειά σου καὶ σοφὸς σὰν γέροντας ἀπὸ τὰ νειάτα σου!

Δὲ θὰ ξεχάσω τὴν ἐπιβλητικότητα καὶ τὴν ἱεροπρέπεια πού ἔπαιρνε ἡ φωνή σου καθὼς ἀπήγγελλες τίς προσευχὲς καὶ ἔψαλλες τοὺς ὕμνους τῆς Ἐκκλησίας.

Εἶναι σὰν ν' ἀκούω τώρα...

Ἄλλὰ πῶς νὰ ξεχάσω ἡ ἐκείνη τὴ γλυκύτητα μὲ τὴν ὁποία μοῦ ἔλεγες «*τί κάνεις παιδοῦλά μου;*»

Αὐτὴ τὴν ἀγάπη δὲν τὴ γεύτηκα μόνον ἐγώ. Ὅλα τ' ἀνήψια σου τὴ γεύτηκαν καὶ γι' αὐτὸ εἶμαι σίγουρη ὅτι τώρα ἐκφράζω καὶ τὰ δικά τους συναισθήματα!

Πολυαγαπημένε μὲ θεεῖ Θόδωρε,

Θὰ μᾶς λείψεις πολλὴ καὶ σίγουρα οὔτε θὰ μπορέσουμε οὔτε θὰ θελήσουμε νὰ σὲ ξεχάσουμε! Ἄλλὰ ἡ ἀνάμνησή σου, ὅπως ἄλλωστε καὶ ἡ παρουσία σου θὰ εἶναι πάντα φωτεινὴ καὶ ὀδηγητικὴ!

Ὅσο ζοῦσες δὲ μᾶς ἄφηρες στιγμὴ νὰ λυπηθοῦμε γιὰ σένα. Ἔτσι καὶ τώρα πού ἔφυγες δὲ μᾶς ἀφήνεις νὰ νιώσουμε παρὰ μόνον τὸν πόνο τοῦ σωματικοῦ ἀποχωρισμοῦ.

Στὴν οὐσία ὅμως τίποτε δὲν ἔλλαξε. Ἐσὸ εἶχες ἀπὸ χρόνια διαρρήξει τοὺς δεσμούς σου μὲ τὸν κόσμον τῆς ματαιότητας καὶ τῆς φθορᾶς!

Σοῦ δίνουμε σήμερα τὴν υπόσχεση ὅτι θὰ προσπαθήσουμε νὰ σοῦ μοιάσουμε κι ἀκόμα ὅτι θὰ δώσουμε περισσότερη σημασία στὸ μυστικὸ πού σ' ἔκανε αὐτὸ τὸ ξεχωριστὸ πλᾶσμα πού ὅλοι ἀγαπήσαμε!

Ξεκουράσου τώρα καὶ καλὴ ἀντάμωση!

ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

- Μοῦ ἔρχεται στοῦ νοῦ ἡ ἐπιστημονική φαντασία τοῦ Ὁμήρου. Στὸ Σ' τῆς Ἰλιάδος, ὁ Ποιητὴς μᾶς μιλάει γιὰ ρομπὸτ καὶ γιὰ αὐτόματα τεχνουργήματα. Διαβάζουμε ὅτι ὁ μέγας κουτοὸς τεχνοκράτης τοῦ ἑλληνικοῦ μύθου, ὁ Ἥφαιστος, μέσα στοῦ χάλκινο ἐργαστήριό του, εἶχε φτιάξει τρίποδες ποῦ «αὐτόματοι» πῆγαιναν καὶ ἔρχονταν στὶς συγκεντρώσεις τῶν θεῶν (Σ. 371). Εἶχε στὴν ὑπηρεσία του μαλαματένιες ὑπηρετρίες (χρυσείας ἀμφιπόλους), ὅμοιες μὲ ζωντανὰ κορίτσια, ποῦ εἶχαν καὶ μυαλὸ καὶ φωνὴ καὶ αὐτοκίνητη δύναμη (Σ. 417). Καὶ εἶχε αὐτόματα φυσερά, ποῦ τοὺς ἔδινε τὴν ἐντολὴ καὶ αὐτὰ ἐνεργοῦσαν μόνον τοὺς (Σ. 469).

- Ὁ σύγχρονος πολίτης ἑνὸς δημοκρατικοῦ καὶ ὄχι ὀλοκληρωτικοῦ πολιτεύματος, νοιώθει ὅτι εἶναι ἐξουσία μόνον γιὰ ἓνα λεπτό. Τὴν ὥρα ποῦ τὸ χέρι του ρίχνει στὴν κάλπη τὴν ψήφο. Ἡ εὐθύνη του τεκμηριώνεται μόνον ἐκείνη τὴ στιγμή. Ἐὰν ἡ εὐθύνη αὐτὴ τοῦ πολίτη συγκριθεῖ μὲ ἐκείνη τῆς ἀρχαιότητος, κάνει τὴν δημοκρατία νὰ ἀντιστοιχεῖ μὲ ψιλὸν ὄνομα ὡς πρὸς τὸ κράτος τοῦ Δήμου.

- Ἡ ἔνδεια ποῦ ἐμφανίζει στὶς μέρες μας ὁ πολιτικός μας βίος, δὲν εἶναι ἔλλειψη ἱκανοτήτων, εἶναι ἔνδεια βίου πνευματικοῦ. Ἐχουμε μάθει νὰ καταστρέφουμε, δὲν ἔχουμε μάθει νὰ χιτίζουμε, γιὰτὶ ξεχάσαμε τί πρέπει νὰ χιτίζουμε καὶ πῶς.

- Τὴν ὑπόσταση τοῦ ἑλληνισμοῦ τὴν ἀρνούμεθα κάθε μέρα καὶ πῶς πολὺ ἐμεῖς οἱ ἴδιοι μὲ τέτοια ἐπιτάχυνση, ὥστε ὅταν ὁ ζέφυρος μᾶς φέρει τὸ καινούργιο μήνυμα, ἐμεῖς δὲν θὰ εἴμαστε πιά «ἐμεῖς», γιὰ νὰ τὸ δεχθοῦμε. Ὁ ἀόρατος κίνδυνος τοῦ ἑλληνισμοῦ εἴμαστε ἐμεῖς οἱ ἴδιοι. Αὐτουργὸς ἡ ἴδια ἡ Πολιτεία καὶ ὄπλο ἡ ἴδια ἡ αὐτοκτόνος λειτουργία τῆς παιδείας μας.

- Ξέρω βέβαια, ὅτι πότε μὲ τὴν ὑπονόμει-

ση τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας, πότε μὲ τὴν ὑποβάθμιση τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν καὶ πότε μὲ τὴν ἀποκοπὴ ἀπὸ τὸ μάθημα τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας, πλήττουμε τὴν Παιδεία μας στοῦ πῶς ζωτικὸ στοιχεῖο τῆς: τὴν ρίζα τῆς μνήμης τῆς, χωρὶς τὴν ὁποῖαν παύουμε νὰ ὑπάρχομε. Καὶ ξέρω, μαζὶ μὲ τὸν Χουρμούζη, ὅτι «*συμφέρεῖ δεδαίως εἰς τινὰς νὰ λησμονήσωμεν τὸ παρελθὸν ἡμῶν, ὅπερ ἀδύνατον*». Δὲν ξέρω μόνον ἂν αὐτὸ τὸ «*ἀδύνατον*» εἶναι πράγματι ἀδύνατο πιά.

- Ἐνας ἀπὸ τοὺς σπουδαίους ποδοσφαιριστὲς τῆς Γερμανίας -εἰδωλο, πές- ὁ Πάουλ Μπράϊντερ, ἐπισκεφθῆκε τὴ χώρα μας καὶ ἔδωσε μιὰ πολὺκροτη συνέντευξη. Τὴν διαβάσαμε καὶ ἔμεινα κατάπληκτος. Λοιπόν: Ὁ Μπράϊντερ ἔχει σπουδάσει παιδαγωγική, φιλοσοφία καὶ ψυχολογία. Ξέρει ἀρχαῖα ἑλληνικά! Διαβάζει νέα ἑλληνικά, ἀκόμη καὶ τὴν παράδοξη γλώσσα τῶν ἐφημερίδων μας. Καὶ μᾶς εἰρωνεύεται ποῦ καταργήσαμε τοὺς τόνους καὶ τὰ πνεύματα.

- Καὶ τελειώνω μὲ μιὰ συνέντευξη. Ἀναφέρεται στὸν Τέλυ Σαβάλας, τὸν διάσημο Κότζακ μὲ τίς ἑκατὸ ταινίες του, καὶ τὴν μητέρα του Χριστίνα. Ἡ οἰκογένεια τῆς Χριστίνας ἔφυγε σὲ μικρὴ ἡλικία ἀπὸ τὰ Ἀνώγεια τῆς Κρήτης καὶ ξενιτεύθηκε στὴν Ἀμερική. Τὰ παιδιὰ καὶ τὰ ἐγγόνια τῆς μιλάνε ἄπταιστα ἑλληνικά ἕως σήμερα. Ὅταν στοῦ σπῆται τὰ παιδιὰ δὲν μιλοῦσαν ἑλληνικά, ἡ μητέρα χρησιμοποιοῦσε τὴ λουρίδα λέγοντας: «*Ἑλληνικά, γιατί πᾶμε χαμένοι*». Καταλαβαίνετε τὴν συνταρακτικὴ σκέψη! «*Πᾶμε χαμένοι*». Ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ «δὲν ὑπάρχομε πιά ὡς ὑπόστασις. Δὲν μετράμε». Ὁ Σαβάλας, ὅταν πρωτοῦρηε στὴν Ἑλλάδα, ἔσκυψε καὶ φίλησε τὸ χῶμα στοῦ ἀεροδρομίου τοῦ Ἑλληνικοῦ. Καὶ ὅταν γύρισε στὶς ΗΠΑ, ἔφερε χῶμα ἀπὸ τὴν πατρίδα στὴν μάνα του, 83 ἐτῶν, ποῦ θέλει

νά τὸ ἔχει μαζί της, ὅταν ἀποδημήσει. Ὁ Σαβάλας θέλει νὰ ἐπαναπατριθεῖ, γιατί μόνον στήν Ἑλλάδα δὲν αἰσθάνεται ξένος.

Θὰ ἀπορεῖτε ἀσφαλῶς, τί εἶναι αὐτὰ τὰ μικρὰ κείμενα πού διαβάσατε. Ἴσως κάποιοι ἀπὸ σᾶς τὸ καταλάβατε ἤδη. Ναί. Εἶναι κείμενα τοῦ Τάσου Λιγνάδη. Ἀποσπάσματα, παρμένα στήν τύχη, ἀπὸ τὸ βιβλίο του «Καταρρέω». Ἕνα σπουδαῖο βιβλίο γιὰ τὸν Ἑλληνισμό καὶ τοὺς Ἕλληνες. Τοὺς σύγχρονους Ἕλληνες πού παραδέρνουμε μέσα σ' ἓνα κυκεῶνα προβλημάτων, ἔχοντας χάσει τὸν δρόμο μας.

Ξαναδιαβάζοντας τὸ βιβλίο, σκέφθηκα νὰ δώσω στοὺς ἀναγνώστες τῆς στήλης αὐτὸ τὸ μικρὸ ἀπάνθισμα. Γιὰ τρεῖς κυρίως λόγους. Πρῶτον, γιὰ νὰ πάρουν μιὰ γεύση. Δεύτερον, γιὰ νὰ τοὺς ἀνοίξει ἡ ὄρεξη νὰ τὸ διαβάσουν. Καὶ τρίτον, ὡς μνήμη Τάσου Λιγνάδη.

Νὰ ξαναθυμηθοῦμε τὸν ἄνθρωπο αὐτὸν πού ἀγάπησε τὴν Ἑλλάδα. Πού πίστεψε στήν Ἑλλάδα. Πού ἀγωνίσθηκε γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν Ἑλληνικὸ Πολιτισμὸ, πού, μαζί μὲ τὴν Ὁρθοδοξία, εἶναι τὰ μόνα (ὅμως σπουδαῖα καὶ σημαντικά) δῶρα πού ἔχουμε νὰ προσφέρουμε στὸν σημερινὸ κόσμον πού παραπαίει (μαζί του κι ἐμεῖς) χωρὶς ἀρχές καὶ χωρὶς ἀξίες.

Διαβάζοντας τὸ βιβλίο τοῦ Τάσου Λιγνάδη «Καταρρέω», θὰ συνειδητοποιήσουμε τὴ σπουδαία πνευματικὴ κληρονομιά μας. Καὶ θὰ ἀντιδράσουμε στὶς προσπάθειες κάποιων, νὰ μᾶς ἀποξενώσουν ἀπ' αὐτήν. Καὶ ἄς λέγονται προοδευτικοί. Ἀλήθεια, μὲ ποιὰ λογικὴ ὅποιος κόβει τὶς ρίζες του θεωρεῖται προοδευτικὸς καὶ ὄχι παράφρων;

ΠΑΝΟΡΜΙΤΗΣ

ΚΑΙ Ο ΛΟΓΟΣ ΣΑΡΞ ΕΓΕΝΕΤΟ

*Δὲν καρτεροῦσε ὁ Θεός
νὰ βλέπει μας στή «φτώχεια»,
νὰ ζοῦμε ἀλητόπαιδα
μακρὰ ἀπὸ Πατέρα.
Σὰν ἐπληρώθη ὁ καιρὸς
πού ὤρισεν Ἐκεῖνος,
ἐζύγωσε μας ταπεινὰ
κατ' ἀπ' τὸ θόλο μιᾶς σπηλιᾶς
σὴ σκοτεινιὰ τῆς νύχτας,
κι εἶχε τ' ἀστέρια συντροφιά
καὶ ζεστασιὰ ἀνάσα τῶν ἀλόγων.
Τὴ σάρκα μας ἐντύθηκε
καὶ κάλυψε Θεότητα
πυρίμορφη τὴ λάμψη,
μή «καταφλέξει» μας σὰν φρύγανα
καὶ σὰν κεριὰ μᾶς λιώσει.
Καὶ ἔκλινε στά «χαμερπά»
τοῦ Οὐρανοῦ τὰ Ὑψη,
καὶ κληρονόμους μᾶς ἐκάλεσε
σὴν ἄνω Βασιλεία.*

ΦΙΛΗΜΩΝ ΚΑΠΑΣΟΓΛΟΥ

ΣΧΟΛΙΑ

Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΝΕΟΛΑΙΑ

Στόν ἡμερήσιο τύπο δημοσιεύονται πρόσφατα καὶ ἐπανελημμένα στατιστικὲς, ποὺ ἀναφέρονται στὴν συμπεριφορὰ καὶ στὶς ἀντιλήψεις τῶν σημερινῶν νέων στὴν Ἑλλάδα καὶ στὸ ἐξωτερικὸ, σύμφωνα μὲ τὶς ὁποῖες ἓνα σημαντικὸ ποσοστὸ αὐτῶν ἐμφανίζεται μὲ συντηρητικὲς τάσεις καὶ μὲ διαθέσεις σεβασμοῦ πρὸς τὶς παραδοσιακὲς ἀξίες. Εἰδικώτερα - ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὴν δημοσιευμένη δημοσκόπηση- τὸ 42% τῆς ἐλληνικῆς νεολαίας δηλώνει πιστὴ στὴν διδασκαλίᾳ τῆς Ἐκκλησίας καὶ συμμετοχῇ στὶς ἐκκλησιαστικὲς ἀκολουθίες.

Ὅμως ἄλλες στατιστικὲς κάνουν λόγο γιὰ ὑψηλὸ ποσοστὸ (τὸ ὑψηλότερο στὴν Εὐρώπῃ) ἀμειψώσεων σὲ κορίτσια ἡλικίας 14 ἕως 18 ἐτῶν καὶ γιὰ εὐρεία χρῆση ναρκωτικῶν οὐσιῶν μεταξύ τῶν νέων παιδιῶν.

Ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὰ ἀντικρουόμενα αὐτὰ ἐξαγόμενα τῶν διαφόρων δημοσκοπήσεων, ποικίλες ἐκδηλώσεις τῆς σημερινῆς νεολαίας γεννοῦν εὐλογες ἀνησυχίες καὶ ἀντίστοιχο προβληματισμὸ σὲ ὅσους εὐαισθητοποιοῦνται γιὰ τὴν ψυχικὴ ὑγεία καὶ τὸν πνευματικὸ προσανατολισμὸ τῶν νέων παιδιῶν.

Καὶ ἡ ἀνησυχία αὐτὴ δημιουργεῖται καὶ ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι τὸ σημερινὸ σχολεῖο περιορίζεται στὴ μετάδοση στοὺς μαθητὲς ξερῶν γνώσεων καὶ εἶναι ἀδιάφορο γιὰ τὴν καλλιέργεια τῆς προσωπικῆς ἀρετῆς μεταξύ αὐτῶν. Καὶ ὅλες οἱ ἐκπαιδευτικὲς μεταρρυθμίσεις -ὅπως καὶ αὐτὴ ἡ τελευταία, ἡ ὁποία προκαλεῖ τόσες ἀντιδράσεις- ἐξαντλοῦνται σὲ θεσμικὲς ἀλλαγές καὶ ἀναθεωρήσεις τῶν ἐκπαιδευτικῶν προγραμμάτων, χωρὶς κἄν νὰ ἐγγίξουν τὸ πρόβλημα γιὰ τὸν πνευματικὸ ἐξοπλισμὸ τῆς νεότητος.

Ἄλλὰ πέραν αὐτῶν καὶ ἂν ὑποθέσει κανεὶς ὅτι τὰ ἀρμόδια ὄργανα τῆς πολιτείας ἤθελαν συμμερισθεῖ τὴν ἀνάγκη αὐτὴ καὶ ἀποφάσιζαν νὰ ἀσχοληθοῦν σοβαρὰ πρὸς τὴν κατεύθυνση αὐτὴν, τῆς παροχῆς ἐφοδίων γιὰ τὴν ἠθικὴ συγκρότηση τῆς μαθητιώσης νεολαίας, τὸ θέμα τῆς ἐπαιδεύσεως τῶν σχολειῶν σὲ ἰκανὸ ἀριθμὸ ἀπὸ κατάλληλους παιδαγωγούς, ποὺ νὰ ἔχουν φόβο καὶ πνεῦμα Κυρίου θὰ ἀποτελοῦσε μία σοβαρὴ δυσχέρεια γιὰ τὴν ἐπιτυχία μιᾶς τέτοιας πρωτοβουλίας.

Καὶ ὅμως οἱ καλὲς διαθέσεις τόσων νέων παιδιῶν -ὅπως λένε οἱ δημοσκοπήσεις- πρέπει νὰ βρεθεῖ τρόπος νὰ τελεσφορήσουν.

Συνεπῶς ἡ ἀνάγκη προσανατολισμοῦ εὐσεβῶν νέων πρὸς τὸν ἐκπαιδευτικὸ κλάδο καὶ τὸν ἀριώτερο καταρτισμὸν αὐτῶν -ὅπως παλαιότερα εἶχε διεγείρει τὸν ζῆλο νέων παλαιότερων γενεῶν καὶ εἶχε δημιουργηθεῖ ἓνα ἐκλεκτὸ καὶ πολυάριθμο σῶμα χριστιανῶν ἐκπαιδευτικῶν λειτουργῶν- εἶναι καὶ πάλι ἐπίκαιρο καὶ ἐπιτακτικόν.

Η ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Μὲ νωπὲς τὶς μνημὲς τῶν στρατοπέδων συγκεντρώσεως, τῶν βασανιστηρίων, τῶν ὁμαδικῶν ἐκτελέσεων καὶ τῶν πάσης φύσεως ἐξανδραποδισμῶν καὶ καταστροφῶν ποὺ ἔλαβαν χώρα στὴν διάρκεια τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου, ἡ Γενικὴ Συνέλευση τοῦ νεοσύστατου τότε Ὄργανισμοῦ τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν πρὶν ἀπὸ πενήντα χρόνια (στὶς 10 Δεκεμβρίου 1948) ψήφισε τὴν Οἰκουμενικὴ Διακήρυξη τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου. Μὲ τὴν πράξη αὐτὴ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα τυγχάνουν παγκοσμίου ἀναγνώρισεως γιὰ πρώτη φορὰ,

ἀφοῦ ὅλες οἱ χῶρεσ -μέλη τοῦ ΟΗΕ- ἔχουν προσυπογράψει τὴν Διακήρυξη αὐτή, ἡ ὁποία γίνεται ἡ βάση γιὰ τὴν σύνταξη καὶ ψήφισι ἐνὸς διεθνοῦσ νομοθετικοῦ πλέγματοσ, ἀναφερομένου στοῦ ζήτημα αὐτό καὶ τὸ ὁποῖο ἐνσωματώνεται στὴν νομοθεσία κάθε χῶρασ ἡ ὁποία τὸ ἐπικυρώνει.

Ὅμως ἡ καθημερινὴ εἰδησεογραφία διαψεύδει τὶσ προσδοκίεσ τῶν συντακτῶν τῆσ Διακηρύξεωσ αὐτῆσ καὶ τῶν λαῶν γιὰ τὴν τήρησι τῶν ἀρχῶν αὐτῆσ. Οἱ μισέσ κυβερνήσεισ τοῦ κόσμου φυλακίζουσι ἀνθρώπουσ μόνον γιὰ τὶσ πεποιθήσεισ τουσ, τὴ γλώσσα, τὴν θρησκεία, τὸ χρῶμα τοῦ δέρματοσ τουσ. Τὸ ἕνα τρίτο τῶν κυβερνήσεων βασανίζει τοὺσ κρατουμένουσ. Οἱ γενοκτονίεσ δὲν εἶναι ἄγνωστεσ στίσ ἡμέρεσ μασ. Τέσσερα ἑκατομμύρια παιδιὰ -κάτω τῶν πέντε ἐτῶν- πεθαίνουσι ἀπὸ παιδικέσ ἀσθένειεσ καὶ ἔλλειψι στοιχειώδουσ ἱατρικῆσ φροντίδασ. Δεκαπέντε ἑκατομμύρια πρόσφυγεσ πλανῶνται στὴν Γῆ, γυρεύοντασ προστασία γιὰ τὴ ζωὴ τουσ καὶ ἄγνωστοσ ἀριθμὸσ πεινασμένων ἀνθρώπων εἰσβάλλει συνεχῶσ καὶ παράνομα ἀπὸ τὶσ χῶρεσ τοῦ Τρίτου κόσμου στίσ ἀνεπτυγμένεσ μητροπόλεισ διεκδικώντασ ἕνα κομμάτι ψωμί.

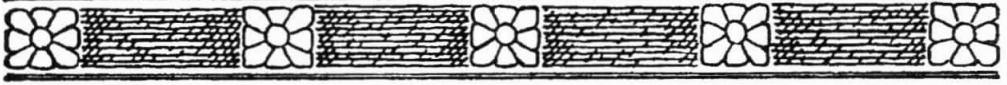
Ὅλεσ αὐτέσ οἱ παραβιάσεισ τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων γίνονται ἀπὸ κυβερνήσεισ ποὺ δὲν τιμοῦν τὴν ὑπογραφή τουσ, τὴν ὁποία ἔχουσι βάλει στὴν Οἰκουμενικὴ Διακήρυξη, προκειμένου νὰ ἰκανοποιήσουσι τὰ πολιτικά καὶ οἰκονομικά τουσ συμφέροντα καὶ νὰ διατηρηθοῦν στὴν ἐξουσία ἀδιαφορώντασ γιὰ τὰ μέσα τὰ ὁποία μεταχειρίζονται γιὰ τὴν ἐπίτευξι τῶν σκοπῶν τουσ.

Μπορεῖ βέβαια οἱ παραβιάσεισ τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου νὰ διαδέχονται ἡ μία τὴν ἄλλη καὶ ἡ διγλωσσία καὶ ἡ ὑποκρισία νὰ ἀποτελοῦν συνηθισμένο φαινόμενο, ἀλλὰ οἱ βάσεισ ἤδη ἔχουσι τεθεῖ καὶ μετὴν πάροδο τοῦ χρόνου οἱ ἀρχέσ αὐτέσ θὰ ἀρχίσουσι νὰ ἐμπεδώνονται σὲ ὅλεσ τὶσ πολιτισμένεσ χῶρεσ τοῦ κόσμου, ὅπωσ ἔχει ἤδη συμβεῖ στοῦ ἐσωτερικὸ δίκαιο τῶν χωρῶν τῆσ Ἑυρωπαϊκῆσ Ἐνώσεωσ, τῶν ΗΠΑ καὶ ἄλλων χωρῶν.

Ἡ χριστιανικὴ διδασκαλία, ἡ ὁποία ἔχει ἀπὸ αἰῶνων ἐπιρρεάσει καὶ διαμορφώσει ἐν πολλοῖσ τὰ ἤθη πρὸσ τὴν κατεύθυνσι τοῦ σεβασμοῦ τῶν Ἀνθρωπίνων Δικαιωμάτων, θὰ ἐξακολουθήσει νὰ συμβάλλει οὐσιαστικά καὶ ἀποτελεσματικά στὴν ἐφαρμογὴ σὲ εὐρύτερη κλίμακα τῶν ἀρχῶν τῆσ Διακηρύξεωσ αὐτῆσ, ὄχι τόσο μετὴ τὶσ νομικέσ διατάξεισ, τὶσ σχετικέσ συμβάσεισ καὶ τὰ Συντάγματα, ἀλλὰ μετὴν καλλιέργεια τῶν συνειδήσεων τῶν πολιτῶν, ἀλλὰ καὶ ἐκείνων ἐξ αὐτῶν οἱ ὁποῖοι ἀσκοῦν ἐξουσία, σύμφωνα μετὴν ἐπιταγὴν τοῦ Παύλου «**Διὸ ἀνάγκη ὑποτάσσεσθαι οὐ μόνον διὰ τὴν ὀργὴν ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν συνείδησιν**» (Ρωμ. ιγ' 5).

Εἶναι προφανέσ ὅτι ὁ ρόλοσ τῶν πιστῶν γιὰ τὴν ἐπίτευξι τοῦ στόχου αὐτοῦ εἶναι σημαντικὸσ γιὰ τὴν διαμόρφωσι τοῦ κλίματοσ ἐκείνου, ποὺ δὲν θὰ κάνει πλέον ἀνεκτὴ κάθε παραβίασι τῶν ἀρχῶν τῆσ Διακηρύξεωσ περὶ τῶν Ἀνθρωπίνων Δικαιωμάτων, ἀλλὰ θὰ ἐπιδιώκει τὴν πιστὴ ἐφαρμογὴ τῆσ.

Ο ΤΟΜΕΑΣ ΤΥΠΟΥ
ΤΗΣ Χ.Ε.Ε.

ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

«ΓΕΡΝΑΕΙ» Ο ΤΥΠΟΣ;

Ποιός θα φανταζόταν ότι το δημογραφικό πρόβλημα στην Ευρώπη και ειδικότερα στην Ελλάδα θα άπειλούσε δραματικά την επιβίωση του Τύπου!

Η συνεχής μείωση των γεννήσεων έρχεται να προστεθεί στους παράγοντες που επιδρούν καταλυτικά στην κυκλοφορία και την αναγνωσιμότητα των εφημερίδων. Την τελευταία δεκαετία ή παραδοσιακή σχέση εφημερίδας-αναγνώστη επηρεάστηκε από τη γενικευμένη κοινωνική κρίση, την άμφισβήτηση αξιών και θεσμών, τη δυναμική εισβολή των ηλεκτρονικών μέσων ενημέρωσης και τη μεταβολή των συνθηκών διαβίωσης του μέσου ανθρώπου.

Επιπλέον, οι άνθρωποι διαβάζουν ακόμα λιγότερο από τους νέους της προηγούμενης γενιάς. Αυτό οφείλεται κυρίως στο επίπεδο μορφώσεως, στον διαθέσιμο χρόνο για ανάγνωση και στην αλλαγή του τρόπου αξιοποίησεως του ελεύθερου χρόνου. Στη διαμόρφωση επιπέδου μορφώσεως διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο το σχολείο. Τα παιδιά διαβάζουν τα σχολικά βιβλία χωρίς να κατανοούν, κι όταν δεν κατανοούν αντιπαθούν ακόμη περισσότερο το διάβασμα. Αυτό μακροπρόθεσμα αποβαίνει μοιραίο για τις εφημερίδες.

Ήδη στις μέρες μας οι περισσότερες εφημερίδες στηρίζονται στις διαφημίσεις και στις προσφορές δώρων. Είναι βέβαια ουτοπία να εφησυχάζουν οι εκδότες για το μέλλον τους, γιατί οι διαφημιστές θέλουν αναγνώστες ώστε να βρίσκουν απήχηση τα μηνύματα των πελατών τους! "Αν δεν υπάρχουν αναγνώστες, τότε και οι εφημερίδες δεν έχουν λόγο υπάρξεως.

Την τελευταία πενταετία όρισμένοι εκ-

δότες αναζήτησαν τη διασφάλιση των εκδοτικών τους συγκροτημάτων στην έκδοση πολλών περιοδικών διαφόρων κατηγοριών, με έμφαση στα «κουτσομπολίστικα» και «σκανδαλοθηρικά» περιοδικά «έλαφρας ψυχαγωγίας» όπως αποκαλούνται. Αυτό βελτίωσε πρόσκαιρα την οικονομική τους κατάσταση, αλλά ήδη η κατάσταση αντιστρέφεται. Δραματική πτώση εμφανίζουν οι περισσότερες κατηγορίες περιοδικών το πρώτο εξάμηνο του 1998. Ιδιαίτερα πλήττονται τα περιοδικά «έλαφρας ψυχαγωγίας», τα περιοδικά «ποιικλής ύλης», τα τηλεοπτικά περιοδικά, ακόμα και τα περιοδικά που ασχολούνται με τον ελεύθερο χρόνο και τον αθλητισμό.

Σίγουρα η παρουσία των εφημερίδων στο σχολείο και η προσέγγιση των σημερινών μαθητών, θα δημιουργούσε ένα ευόωνο μέλλον για τον Τύπο. "Αν όμως οι εφημερίδες δεν αφουγκραστούν τη ζωή και τα προβλήματα των νέων, δεν τους προσφέρουν αξίες με αιώνια προοπτική, δεν βελτιώσουν την εμφάνιση και το περιεχόμενό τους σύμφωνα με τις απαιτήσεις των αυριανών αναγνωστών τους, τότε θα μείνουν όριστικά στο περιθώριο. Γιατί οι νέοι τελικά αναζητούν την ποιότητα και επιλέγουν.

Μ.Π.

ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙΑ

Την 11η Δεκεμβρίου, με αφορμή την Παγκόσμια Ήμέρα του Παιδιού, ήρθε στην επικαιρότητα η σχέση παιδιού και τηλεόρασεως. Μπορούμε να σώσουμε τις παιδικές ψυχές από τη λαίλαπα των κακών τηλεοπτικών έκπομπών και πώς; Τί είδους τηλεόραση θέλουμε και τί θεσμούς επιβάλλεται να εφαρμόσουμε για να προστατέψουμε τα

παιδιά και την οικογένεια από τα κακά προγράμματα;

Αυτά ήταν μερικά από τα ερωτήματα που τέθηκαν στην ημερίδα που οργάνωσε στο Ζάππειο το «Ίδρυμα για το Παιδί και την Οικογένεια». Κυριάρχησε η διαπίστωση ότι τα Μέσα Ένημέρωσης αναδεικνύονται στον σημαντικότερο παράγοντα που επηρεάζει το μέλλον της ελληνικής οικογένειας! Η διαπίστωση αυτή φάνηκε με την παρουσίαση πρόσφατων ερευνών. Μόνο μέσα σε 5 ώρες τηλεοπτικού προγράμματος ενός κυριακάτικου πρωινού καταμετρήθηκαν 400 σκηνές βίας σε όλους τους τηλεοπτικούς σταθμούς: δολοφονίες, συμπλοκές, σωματικές βλάβες και έμπρηστοι άλωσαν τις παιδικές ψυχές που παρακολουθούσαν, με αναλογία 20 μορφών βίας ανά ώρα και σταθμό!

Καθηγητές Έπικοινωνίας από το Πανεπιστήμιο Αθηνών και το Πάντειο Πανεπιστήμιο έπισήμαναν ότι τα παιδιά που περνούν πολλές ώρες μπροστά στην τηλεόραση:

- παρουσιάζουν κακή σχολική επίδοση και προβλήματα συμπεριφοράς
- μιμούνται και γίνονται άφορη άτυχημάτων
- έχουν φτωχό λεξιλόγιο
- είναι άνυπάκουα, με επιθετική διάθεση και συμπεριφορά
- έχουν αυξημένο άγχος τα άγρια και φαντασιώσεις τα κορίτσια
- γίνονται παχύσαρκα και υπέρ-καταναλωτικά

Το θεσμικό πλαίσιο προστασίας των τηλεθεατών και ιδιαίτερα των παιδιών είναι άνεπαρκές. Το Έθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης τώρα μελετά κώδικα δεοντολογίας για την οικογένεια και το παιδί, σύστημα σήμανσης των εκπομπών ανάλογα με το βαθμό καταλληλότητας, μαθήματα τηλεθέασης για γονείς και παιδιά και άναζητά πλαίσιο συνεργασίας με το ύπουργείο Παιδείας!

Σημαντικό μερίδιο ευθύνης φέρουν και

οί τηλεοπτικές διαφημίσεις που κατακλύζουν τα μάτια των μικρών τηλεθεατών. Διάκόσια διαφημιστικά μηνύματα την έβδομάδα βομβαρδίζουν τις παιδικές εκπομπές, άξιοποιώντας τη μεγάλη δεκτικότητα που εμφανίζουν οι μικροί καταναλωτές. Το παιδί φαίνεται να έχει σταθερή καταναλωτική συμπεριφορά, έφεση προς τη δοκιμή νέων προϊόντων, συνεχή άλλαγή γούστων και ζητά τα πάντα άμέσως! Πολλές φορές άρκει ή πρώτη έπαφή του παιδιού με το μήνυμα για να άφομοιώσει όλες τις πληροφορίες, σε αντίθεση με τους ένήλικες που χρειάζονται δέκα περίπου έπαναλήψεις! «Τρίβουν τα χέρια τους» από ικανοποίηση όλοι οι υπεύθυνοι marketing των εταιριών που διαθέτουν προϊόντα για παιδιά, γιατί μπορούν εύκολα να αυξήσουν τις πωλήσεις τους με μειωμένη σχετικά διαφημιστική δαπάνη.

Τελικά οι σημαντικότεροι παράγοντες επηρεασμού και άγωγής των παιδιών παραμένουν οι γονείς και οι δάσκαλοι. Η άγάπη τους για τα παιδιά άποδεικνύεται μόνο με άποφασιστικά μέτρα συνεχούς φροντίδας και παρουσίας τους σε κάθε στιγμή της καθημερινής ζωής των παιδιών, ώστε να διαμορφώνουν πνευματικές προσωπικότητες. Ίδιως οι γονείς με αυξημένο άισθημα ευθύνης ξέρουν ότι ή τηλεόραση δέν μπορεί και δέν πρέπει να τους ύποκαθιστά!

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΡΕΝΤΟΣ

Έκπαιδευτικός

ΤΑ ΝΕΑ ΤΗΣ Χ.Ε.Ε.

Την Κυριακή 7 Φεβρουαρίου θα γίνει ή μηνιαία **Θεία Λειτουργία** για τα μέλη και τους φίλους της Ένώσεώς μας στο παρεκκλήσιο «Άπόστολος Παύλος», Καρύτση 14 Άθήνα. Άμέσως μετά θα όμιλήσει ό όμότιμος καθηγητής του Οικονομικού Πανεπιστημίου Άθηνών κ. Χριστόφορος Διακόπουλος με θέμα: «Η έξέλιξη της Ένωμένης Ευρώπης και ή οικονομική, έθνική και κοινωνική σημασία της για την Έλλάδα».

Το **Σεμινάριο Θετικών και Βιολογικών**

Ἐπιστημῶν, με συντονιστὴ τὸν Ἀκαδημαϊκὸ κ. Γεώργιο Κοντόπουλο, θὰ γίνεῖ τὸ Σάββατο 13 Φεβρουαρίου, ὥρα 18.30 μ.μ. στὸν 6ο ὄροφο τοῦ Καρύτση 14, με θέμα: *«Συμπλήρωμα εἰς τὴν Ἑξαήμερον τοῦ Μεγάλου Βασιλείου - τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης»* καὶ ὁμιλητὴ τὸν π. Παγκράτιο Μπροῦσαλη.

Ἐπίσης, ὁ καθηγητὴς τῆς Ἀστρονομίας καὶ ἀκαδημαϊκὸς κ. Γεώργιος Κοντόπουλος θὰ ὁμιλήσει α) εἰς τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν στίς 21 Ἰανουαρίου 1999 καὶ ὥραν 6 μ.μ. ἀκριβῶς με θέμα: *«Τάξη καὶ χάος στὸν χῶρο τῶν φάσεων»* καὶ β) στίς 27 Ἰανουαρίου καὶ ὥραν 7 μ.μ. στὴν αἴθουσα ΕΣΗΕΑ στὴν ὁδὸν Ἀκαδημίας 20, με θέμα: *«Τὸ διαστελλόμενο σύμπαν»*.

Ὁ **Κύκλος Νομικῶν** θὰ συναντηθεῖ τὴν Δευτέρα 25 Ἰανουαρίου καὶ τὴν Δευτέρα 8 Φεβρουαρίου, ὥρα 19.30 μ.μ., στὸ γραφεῖο τοῦ κ. Δ. Λιαρομάτη, Βουλῆς 17, 4ος ὄροφος, Πλατεία Συντάγματος.

Ὁ **Κύκλος Ἱατρῶν**, σὲ συνάντηση του στὰ μέσα Φεβρουαρίου στὸ γραφεῖο τῆς Χ.Ε.Ε. θὰ συζητήσῃ τὸ θέμα: *«Βελτίωση*

τῆς νοσοκομειακῆς περιθάλψεως στὴν Ἑλλάδα».

Ὁ **Κύκλος μελέτης Ἁγίας Γραφῆς ἀνδρῶν** θὰ γίνεῖ τὶς Κυριακὲς 17 Ἰανουαρίου, με θέμα: *«Ἀνανέωση τοῦ Χριστιανισμοῦ μας»* καὶ 31 Ἰανουαρίου με θέμα: *«Ἀνάγκη εἰλικρινείας»*. Οἱ συναντήσεις γίνονται στίς 11.00 π.μ. στὸ γραφεῖο τῆς ΧΕΕ.

Ὁ **Κύκλος μελέτης Ἁγίας Γραφῆς γυναικῶν** θὰ γίνεῖ στίς 14 καὶ 28 Ἰανουαρίου, ἡμέρα Πέμπτη καὶ ὥρα 10.30 π.μ. στὸ γραφεῖο τῆς Χ.Ε.Ε.

Τέλος ὁ **Κύκλος νέων ἐπιστημόνων** θὰ συναντηθεῖ τὴν Κυριακὴ 10 Ἰανουαρίου με θέμα: *«Ὁ χρόνος μέσα στὴ Θεία Λατρεία»* καὶ εισηγητὴ τὸν π. Νικήτα Βουτυρᾶ καὶ τὴν Κυριακὴ 24 Ἰανουαρίου με θέμα: *«Συγχρονισμὸς καὶ πρόοδος»* καὶ εισηγητὴ τὸν κ. Χριστόφορο Διακόπουλο. Οἱ συναντήσεις γίνονται στὴν αἴθουσα Βερίτη, Καρύτση 14, στίς 11.00 π.μ.

ΤΟΜΕΑΣ ΜΕΣΩΝ
ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ
Χ.Ε.Ε.

Ἡ ἐγγραφὴ νέων συνδρομητῶν εἰς τὰς *«Ἀκτῖνας»* εἶναι ἓνα πνευματικὸ ἔργον, τὸ ὁποῖον ἡμποροῦμε νὰ ἐπιτελέσωμε ὅλοι, με μικρὰν προσπάθειαν.

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟ ΧΡΟΝΟ

Ἀντικρίζοντας τὸν καινούργιο χρόνο σπληρίζομαστε συνήθως στὴν ἐμπειρία μας πάνω στὰ ἔργα μας τῆς χρονιάς πὺν πέρασε. Τί εἶναι βέβαια μιὰ καινούργια χρονιά μέσα στὰ ἑκατομμύρια χρόνια τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς πάνω στὴ γῆ μας; Ἀλλαγές συμβαίνουν σὲ παγκόσμια κλίμακα, ἀλλαγές καὶ μεταβολές. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ τὰ ἀναλλοίωτα σημεῖα τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου πὺν περιλαμβάνονται στὸ συλλογικὸ ἀσυνείδητο ὅλων τῶν λαῶν τῆς γῆς ἀπὸ καταβολῆς τους μέχρι σήμερα. Καὶ ἓνα, τὸ σπουδαιότερο, εἶναι τὸ νόημα καὶ ὁ σκοπὸς τῆς ζωῆς μας. Ἀπὸ τὸ «ποιήσωμεν ἄνθρωπον», στὸ «κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν». Μιὰ πορεία γιὰ μιὰ δυναμικὴ προσέγγιση πρὸς τὸ «καθ' ὁμοίωσιν». Εὐχόμαστε ὁ ἀπολογισμὸς τῆς προηγουμένης χρονιάς νὰ μᾶς βοηθήσει γι' αὐτό.

ΤΟ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΦΑΚΕΛΩΜΑ

«Ἡ Αὐστριακὴ προεδρία, σὲ συνεργασία μὲ τις ὑπόλοιπες κυβερνήσεις τῶν χωρῶν μελῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως προωθεῖ ὁδηγία πὺν θὰ ἐπιβάλλει τὸ ἠλεκτρονικὸ φακέλωμα τῶν πολιτῶν».

Ὅσο πᾶμε καὶ χειροτερεύουμε. Ἀντὶ νὰ προσπαθήσουμε νὰ πατάξουμε τὴν τρομοκρατία καὶ τὴν ἐγκληματικότητα, τουλάχιστον αὐτῶν πὺν εἶναι γνωστοί, προσπαθοῦμε νὰ φακελώσουμε τόν... πληθυσμὸ τῆς γῆς. Τὰ φᾶξ καὶ τὰ τηλεφωνήματα. Προφανῶς πρόκειται γιὰ ἀστεία ὑπόθεση. Ἐδῶ οἱ Δυτικὲς χῶρες καὶ οἱ Ἠνωμένες Πολιτεῖες τῆς Ἀμερικῆς παρ' ὅλες τις διακηρύξεις τους γιὰ εἰρήνη πουλᾶνε ὄπλα γιὰ νὰ γίνονται πόλεμοι. Ὑπάρχουν ἀκόμη Κοῦρδοι γιὰ ἐξολοθρευμὸ, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα. Πὺν εἶναι τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα; Γιατὶ δὲν δικάζονται οἱ δικτάτορες μὲ τὴ σωρεία τῶν ἐγκλημάτων, οἱ γνωστοὶ ἀκό-

μη ἐγκληματίες πολέμου, οἱ γνωστοὶ ἔμποροι ναρκωτικῶν, αὐτοὶ πὺν ἐξακολουθοῦν νὰ προβαίνουν στὴ γενοκτονία λαῶν; Πὺν κρατοῦν ἄδικα ὁμήρους καὶ ἐδάφη ξένα πρὸς αὐτούς; Γιατὶ ὄλοι σιωποῦν γιὰ τὰ φρικαλέα ἀδικήματα ὄχι τῶν ἀγνώστων ἀλλὰ τῶν γνωστῶν ἐγκληματιῶν καὶ αὐτῶν τῶν οἰκονομικῶν σκανδάλων καὶ τῶν ἐγκληματιῶν τῶν «σαλονιῶν»; Ποιοὶ καὶ ποιὸς θέλουν νὰ καλύπτουν; Ὅμως εἶναι φανερὸ πὺς ὄλα γίνονται ἀπὸ ἐκείνους πὺν αὐτοπροσδιορίζονται ὡς τηρητὲς τῆς νομιμότητος. Μήπως καλὸ εἶναι νὰ διατηροῦνται καὶ ἐγκληματικὰ καθεστῶτα γιὰ νὰ ἔχουν οἱ ἰσχυροὶ μόνιμο καὶ σταθερὸ εἰσόδημα ἀπὸ τὴν πώληση ὄπλων γιὰ νὰ λυμαίνονται τοὺς προϋπολογισμοὺς τους;

ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΣΥΖΗΤΗΤΗΣ ΤΩΝ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΩΝ

Ὅταν ἔμπαινε ὁ εἰκοστὸς αἰώνας, θεωρήθηκε μεγάλη «ἐπιτυχία ἢ σύγκλιση Ἐργατικῶν Συνεδριῶν παγκόσμιας ἐμβέλειας μὲ τὴν ἀνάδειξη τοῦ Συνδικαλισμοῦ ὡς νέου συνομιλητῆ τοῦ Κράτους τῶν καιρῶν μας».

Τώρα πὺν κλείνει ὁ 20ος αἰώνας κατάφερε νὰ φέρει τὸ συνδικαλισμὸ ὄχι πιά συζητητὴ, ἀλλὰ ρυθμιστὴ τῶν ἔργων τοῦ Κράτους. Ποιὸς ἀπὸ τοὺς δύο φορεῖς φαίνεται δυνατότερος, ἄς τὸ κρίνουμε ὄλοι οἱ δεινοπαθοῦντες ἀπὸ ἀπεργίες, καταλήψεις, κλεισιμο δρόμων καὶ ἀκαταστασίες κάθε μορφῆς πὺν συμβαίνουν σ' ἓνα ἀδύναμο Κράτος πὺν κυβερνᾶται ἀπὸ ἀδύναμους ἀνθρώπους πὺν λόγῳ πολιτικῶν κόστους καὶ ἄλλων συμφερόντων σιωποῦν ἐκεῖ πὺν οἱ ἴδιοι οἱ ἐργαζόμενοι καὶ συνδικαλιστὲς ἀποροῦν. Ἔτσι ὁ κοινωνικὸς βίος ἀναστατώνεται, ταλαιπωρεῖται, πληρώνει σκάνδαλα καὶ χάνει τὴν ἐμπιστοσύνη του ὁ «κυρίαρχος λαός» στοὺς ἀνθρώπους πὺν ἐξέλεξε γιὰ νὰ

τόν κυβερνοῦν. Ἄλλὰ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα εἶναι καθήκον καὶ ὑποχρέωση τοῦ κράτους πού πρέπει νὰ τὰ ἐξασφαλίζει μὲ συνέπεια καὶ ἰκανότητα ἐπιβολῆς τους. Ἀλλιώτικα οἱ διεκδικήσεις δὲν θὰ σταματοῦν καὶ ὁ λαὸς θὰ καλεῖται νὰ κρίνει καὶ νὰ διεκδικεῖ εἰς «ὧτα μὴ ἀκουόντων». Τώρα πιά στο τέλος τοῦ αἰώνα οἱ ὄροι ἀντιστρέφθηκαν: τὸ κράτος ἀναδεικνύεται ὡς νέος συνομιλητὴς τῶν συνδικαλιστῶν.

ΤΑ ΔΥΟ ΜΗΔΕΝΙΚΑ ΤΟΥ 2000

Τὸ θέμα ἀναφέρεται στὸν προβληματισμὸ πού ἀντιμετωπίζεται ἀπὸ τοὺς ἠλεκτρονικοὺς ὑπολογιστὲς μὲ τὴν εἴσοδο τοῦ 2000 μ.Χ. Ὅπως εἶναι γνωστὸ ὅταν τὸ 1970 περίπου προγραμματίστηκαν οἱ Η/Υ (ἠλεκτρονικοὶ ὑπολογιστὲς) εἶχε κόστος ὑψηλὸ ἢ μνήμη τοῦ Υ/Η καὶ οἱ δυνατότητες ἀποθήκευσης ἦταν περιορισμένες. Τὰ προγράμματα λογισμικοῦ χρησιμοποιοῦσαν γιὰ λόγους ἐξοικονομήσεως τοῦ χώρου τῆς μνήμης ἔξι ἀριθμούς, γιὰ τὶς ἡμερομηνίες π.χ. 17-06-77. Μετὰ τὸ Δεκέμβριο ὅμως τοῦ 1999, τὸ φαινόμενο αὐτὸ δημιουργεῖ προβλήματα, γιὰ τὶς πολλοὶ ὑπολογιστὲς θὰ ἐκλαμβάνουν τὰ 00 τοῦ ἔτους 2000 ὡς 1900. Συνεπῶς τὰ προβλήματα πού θὰ δημιουργηθοῦν εἶναι προφανῆ. Αὐτὰ θεβαίως ἀφοροῦν περισσότερο τὶς ὑπηρεσίες ἐκεῖνες πού οἱ πράξεις τους γίνονται σὲ συνδυασμὸ μὲ ἡμερομηνίες. Στὶς Τράπεζες π.χ. κατὰ τὸν ὑπολογισμὸ τῶν τόκων ἢ σὲ ὑπηρεσίες γιὰ ὑπολογισμοὺς χρονοεπιδομάτων, ἀκόμη καὶ σὲ τραπεζικοὺς λογαριασμοὺς κ.λ.π. Πολλοὶ ἐκτιμοῦν ὅτι τὸ πρόβλημα μπορεῖ νὰ ἐπιλυθεῖ. Προτείνονται γι' αὐτὸ πολλὲς λύσεις. Ὅμως ἡ ἀνάμειξη «*εἰρασιτεχνῶν μὲ καλὲς προθέσεις*», λέγουν οἱ εἰδικοὶ πάνω στὸ θέμα, μπορεῖ νὰ χειροτερέψουν τὸ πρᾶγμα, γιὰ τὴν θὰ τοὺς λείπει ἡ «*κατανόηση τῆς πρακτικῆς ἐφαρμογῆς τοῦ προγράμματος*». Ἄλλοι ὅμως ὑποστηρίζουν ὅτι ὅλη αὐτὴ ἡ προσπάθεια μπορεῖ νὰ μὴν ἔχει τόση σημασία, ἀλλὰ ἀποτελεῖ πρόβλημα πού μπορεῖ νὰ διορθωθεῖ. Τὸ κόστος ὑπολογίζεται σὲ 1000

δισ. δολλαρίων ἢ σὲ 600 δισ. ἢ καὶ 300 δισ. δολλαρίων. Μήπως ὅμως πρόκειται γιὰ μιὰ καλοστημένη «*ἐπιχείρηση μὲ παγκόσμια ἐμβέλεια*» γιὰ λόγους κερδοσκοπικοὺς πού προκαλεῖ πανικό; Ἡ ἀγγλικὴ κυβέρνησις, ἀνακοίνωσε ὁ βρετανὸς πρωθυπουργὸς κ. Μπλέρ, θὰ διαθέσει 97 ἑκατομμύρια στερλίνες γιὰ τὴ δημιουργία νέων κέντρων πού θὰ παρέχουν τεχνολογικὴ βοήθεια.

Ἔτσι τὰ δύο μῆδενικά πού δρῶσονται στὸ τέλος ἐνὸς ἀριθμοῦ παίζων τόσο σπουδαῖο ρόλο πού ἀπαιτεῖ τεράστιο ὑλικὸ κόστος γιὰ νὰ διορθωθεῖ ἓνα λάθος. Ἄραγε γιὰ τὰ ἠθικὰ ἀνθρώπινα λάθη μας τί χρόνος καὶ τί κόστος χρειάζεται; Ἡ ἀνθρώπινη μνήμη δὲν ἐπηρεάζεται; Ἐχει ὅμως τὴ δυνατότητα μὲ τὴν ἀναγνώριση τῶν σφαλμάτων καὶ τὴ δύναμη τῆς θελήσεως τοῦ ἀνθρώπου γιὰ νὰ ἀποκαταστήσει τὴν τάξη κάθε φορὰ πού αὐτὴ διαταράσσεται.

ΑΛΛΑΓΗ ΣΤΑΣΕΩΣ ΖΩΗΣ

«*Ἀλλάζουμε τώρα*», ἦταν τὸ μήνυμα πού κυριάρχησε, «*ὥστε νὰ κερδίσουμε τὴ ζωὴ καὶ νὰ περιορίσουμε τὴν ἀρρώστια*». Ὑποσχέθηκαν «*νὰ ἀλλάξουν τώρα σκέψη, ἀντίληψη καὶ στάση ζωῆς, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐνημερώσουν ὅλους τοὺς νέους ὥστε νὰ κάνουν τὸ ἴδιο γιὰ νὰ σταματήσῃ κάποτε ἡ διάδοση τοῦ ἰοῦ πού προκαλεῖ τὴ σοβαρὴ ἀσθένεια τοῦ Ἑϊτζ*». Ἀλλὰ δὲν μᾶς εἶπαν ποῖα καινούργια στάση ζωῆς ἐπιλέγουν; Ὁ ἐκπρόσωπος τῆς πολιτείας ἀνέλαβε τὴν εὐθύνη γιὰ τὴν ἐνημέρωση. «*Θὰ προσπαθήσουμε νὰ εἶμαστε ἀντάξιοι τῶν ὑποχρεώσεων πού ἔχουμε ἀναλάβει ὡς Ὑπουργεῖο καὶ Πολιτεία*». Μὲ τὸ παλιὸ ἄραγε σύνθημα: Ναι στὸν ἔρωτα, ὄχι στὸ εἶτζ, πού αὔξησε τὰ θύματα; Κανένας δὲν μίλησε γιὰ τὰ αἷτια πού προκαλοῦν τὴν ἀρρώστια. Κανένας δὲν εἶπε πῶς ὁ σωστός τρόπος ζωῆς, ἡ ἠθικὴ καὶ ἐγκρατὴς ζωὴ τῶν νέων δὲν ἔχει κανένα κίνδυνο. Μόνον ἡ παρέκκλιση ἀπὸ θεϊκὰς ἐντολὰς φέρνει τοὺς κινδύνους καὶ τὴν καταστροφή. Ἔτσι γιὰ δείγμα θὰ μπορούσαν νὰ ἀναφέρουν ὅτι χρειαζόμαστε σωστὲς

πνευματικές, συγκεκριμένες λύσεις. Και πρό πάντων νὰ ἐμπνεύσουν στους νέους μιὰ ζωὴ πού θὰ στηρίζεται σὲ γερά θεμέλια. Τὸ ὑπουργεῖο ἔχει κάποια ἰδέα γιὰ τέτοιο τρόπο ζωῆς; Ἄν ναι, ἄς τὸ πεῖ καθαρά. Γιατί φοβάται; Οἱ ἀόριστες γενικότητες δὲν ὠφελοῦν. Τότε ἡ εὐθύνη πού ἀναλαμβάνει φοβόμαστε πὼς θὰ εἶναι χωρὶς ἀντίκρισμα. Κίβδηλο νόμισμα. Δὲν γίνεται **«καὶ τοῦτο ποιῆσαι κάκεινο μὴ ἀφίνα»**.

ΝΕΑ ΑΝΑΣΤΑΤΩΣΗ ΣΤΗΝ ΠΑΙΔΕΙΑ

Εὐχόμαστε νὰ ἔχει λήξει ἡ ἀναστάτωση στὴν παιδεία ὅταν θὰ δημοσιεῦται τὸ σημεῖωμα αὐτό. Τετρακόσια λύκεια βρίσκονται σήμερα ὑπὸ κατάληψη καὶ προμηνύεται ἡ αὔξηση τοῦ ἀριθμοῦ σ' ὀλόκληρη τὴ χώρα, ὅπως καὶ πλῆθος πανεπιστημιακὲς σχολές. Οἱ καταστροφικὲς πορεῖες διαμαρτυρίας μαθητῶν μὲ πέτρες καὶ αὐτοσχέδιες «βόμβες μολότωφ», πλαισιώνουν ἕνα ἀπαράδεκτο σκηνικὸ ὅπου δάσκαλοι καὶ καθηγητὲς συναγωνίζονται ἀλλήλους σὲ καταστροφικὸ μέγεθος. Οἱ ἀπεργίες τῶν καθηγητῶν συνεχίζονται καὶ εἰσαγγελικὲς παρεμβάσεις βρίσκονται σὲ ἐξέλιξη. Τὰ μαθήματα καθυστεροῦν σὲ σημεῖο πού πλησιάζει τὸ ἀνεξέλεγκτο.

Πέρα ἀπὸ αὐτά, ἐκεῖνο πού προκαλεῖ ἰδιαίτερη ἐντύπωση εἶναι ὅτι ἐνῶ γίνονται τόσες παράνομες πράξεις καὶ καταστρέφεται περιουσία τοῦ δημοσίου πού ἀνήκει σὲ ὅλους τοὺς Ἕλληνες ἀπὸ τὰ παιδιά καὶ τοὺς ὑποκινητὲς τους, κανένας δὲν μιλάει γι' αὐτὲς. Ὁ *«κυρίαρχος λαός»* καλεῖται μόνο γιὰ νὰ πληρώσει. Καμιά διαδικασία ἐπιβολῆς κυρώσεων δὲν κινεῖται. Ἔτσι ὅλοι μένουν μὲ τὴν ἐντύπωση ὅτι *«οἱ ἀγῶνες μὲ τὴ βία ἐπιβάλλουν τὴ θέλησή τους»* ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν ὀρθότητά τους. Τελείως μάλιστα ἀνέξοδα. Εἶναι ἀδύνατο νὰ φαντασθοῦμε ὅτι μιὰ τέτοια ἀγωγή εἶναι ἡ καλύτερη καὶ μάλιστα γιὰ θέματα πού ἀφοροῦν τὴν παιδεία. Τὰ κόμματα πού εἶναι ταγμένα νὰ διαφυλάσσουν τὴν ἡρεμία τοῦ τόπου ἢ σιωποῦν ἢ λαλίστατοι ἐκπρόσωποί τους περιφέρονται καὶ

ρίχνουν λάδι στὴ φωτιά μὲ τὶς δηλώσεις καὶ συμπαραστάσεις τους χωρὶς νὰ ἀντιπροτείνουν κάποια συγκεκριμένη πρόταση-λύση. Τὰ ὄργανα τῆς τάξεως ἀγωνίζονται νὰ παρακολουθοῦν ὡς *«πετροβολούμενοι θεατὲς»* τὰ γεγονότα ἀδύναμοι νὰ ἐπέμβουν. Ὁ πνευματικὸς κόσμος παρακολουθεῖ μὲ ἀπάθεια χωρὶς παρεμβάσεις πού θὰ διευκόλυναν τὴν κατάσταση. Ναι, ἀλλὰ τί θὰ γίνεῖ μὲ τὴ μορφή τῶν παιδιῶν; Πὼς θὰ σταθοῦν αὐριο σὲ μιὰ ἀνταγωνιστικὴ καταναλωτικὴ κοινωνία χωρὶς θωράκιση καὶ ἐξοπλισμό;

Μπορεῖ νὰ γεννηθεῖ καὶ μιὰ ἐπικίνδυνη σκέψη. Μήπως κάποιοι οὐδόλως ἐνδιαφέρονται γιὰ τὴν ἐκπαίδευση τῶν νέων; Μήπως συμφέρει νὰ μένει ἕνας λαὸς ἀπαιδευτὸς καὶ ἀμόρφωτος, ὁ ὁποῖος αὐριο κατ' ἀνάγκη θὰ βρίσκεται σὲ ἐξάρτηση ἀπὸ ἀδίστακτους χειριστὲς τῶν κοινῶν;

Ἔστερα μιλάμε γιὰ συγκλίσεις καὶ πτώση πληθωρισμοῦ καὶ ἀφήνουμε τὰ παιδιά μας ἀγράμματα σὲ μιὰ ἀνταγωνιστικὴ κοινωνία πού θὰ διατηροῦμε διαρκῶς τὴν τελευταία θέση. Συμπαθεῖς εἶναι νὰ ἐπιμένει τὸ ὑπουργεῖο. Ἄλλὰ τὰ πράγματα δὲν ἀνατρέπονται ὅλα μαζί. Οἱ βελτιώσεις στὴν ἐκπαίδευση θέλουν καὶ αὐτὲς τὸ χρόνο τους, καλὴ προετοιμασία καὶ δοκιμὲς σοβαρῆς γιὰ τὴν ἀποτελεσματικότητά τους καὶ φυσικὰ σταδιακὲς ἀναβαθμίσεις. Ἴσως νὰ ἔχει δίκιο τὸ ὑπουργεῖο παιδείας καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι ἄδικο. Ἴσως νὰ μοιράζονται τὰ δίκαια καὶ ἄδικο. Καλὸ εἶναι νὰ βρεθεῖ κάποια ἱκανοποιητικὴ διέξοδος. Ὅμως ἐκεῖνο πού πρέπει νὰ ἐκτιμηθεῖ ἀπὸ ὅλους εἶναι τὸ χάσιμο τῶν ὥρῶν, τῶν ἡμερῶν, τῶν μηνῶν ἐκπαίδευσης γιὰ πλῆθος μαθητῶν πού ποτέ, μὰ ποτέ, δὲν θὰ μπορέσουν νὰ ἀναπληρώσουν τὶς χαμένες εὐκαιρίες, ἀντίθετα ἀπὸ τὰ κατὰ καιροὺς λεγόμενα. Πέρα τούτου ἐδραιώνεται ἡ πεποίθησις ὅτι ἡ διεκδίκηση δικαιωμάτων, μὲ τρόπους ἐκμεταλλεύσιμους ἀπὸ πολλοὺς παράγοντες καὶ ὁ τρόπος σκέψεως γιὰ τὴν διεκδίκηση δικαιωμάτων, παίρνει ἀνώμαλη τροπὴ.

Σ.Β.Π.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

ΠΕΡΙΕΡΓΗ ΕΚΠΛΗΞΗ

Κύριε Διευθυντά,

Ἐξέπληξαν τὰ ὅσα ὁ κ. Ζὰκ Ντελὸρ εἶπε μιλώντας σὲ σεμινάριο ποῦ ὀργάνωσε ἡ "Notre Europe" καὶ τὸ Ἑλληνικὸ Κέντρο Εὐρωπαϊκῶν Μελετῶν, ὅπως διαβάσαμε σὲ ἄρθρο τοῦ κ. Ἴ. Μαρίνου. Ὁ κ. Ντελὸρ ἀπέφυγε νὰ ἀναφερθεῖ σὲ συγκεκριμένες ὑποψηφιότητες, ἀλλὰ προσδιόρισε ποιὲς εἶναι οἱ βασικὲς προϋποθέσεις γιὰ τὴ συμμετοχὴ στὴν Ἐνωμένη Εὐρώπη. Χωρὶς δισταγμὸ ἀπέκλεισε τὴν πολιτιστικὴ ὁμοιογένεια ὡς προϋπόθεση. Ἡ πολιτιστικὴ κοινότητα ποῦ θὰ προσδιόριζε καὶ τὴν εὐρωπαϊκὴ ταυτότητα συνηθίζεται νὰ περιλαμβάνει ὡς κοινὰ χαρακτηριστικά τὸ ρωμαϊκὸ δίκαιο, τὴν ἑλληνικὴ ἔννοια τοῦ πολίτη, τὴ γεωμανικὴ ἐλευθερία καὶ πάνω ἀπ' ὅλα τὸ Χριστιανισμὸ. Καὶ γιὰ νὰ ἐξηγήσει τὴν ἀντίθεσή του πρὸς τὴν προσέγγιση αὐτή, ὁ κ. Ντελὸρ εἶπε: *«Βεβαίως, ἡ Εὐρώπη ταυτίζεται ἐν μέρει μὲ τὸν χριστιανισμὸ, ὡστόσο αὐτὴ χαρακτηρίζεται ἐπίσης ἀπὸ τὴν ἐλεύθερη ἔρευνα, τὸν ἀγνωστικισμὸ ἢ τὴν ἀθεΐα. Καὶ θὰ πρόσθετα, ὅσο κι ἂν δυσωρεστεῖ κάποιους, ὅτι ἡ Εὐρώπη εἶναι ἐπίσης καὶ ὀλίγον ἰσλαμικὴ. Ἄρα ὁ πολιτισμὸς τῆς εἶναι ὀλίγον πλουραλιστικὸς».*

Εἶναι προφανὲς ὅτι ὁ κ. Ντελὸρ ὑπονοεῖ τοὺς ἰσλαμιστὲς μετανάστες, ποῦ ἤδη κατοικοῦν στίς εὐρωπαϊκὲς χώρες, σχολιάζει ὁ κ. Ἴ. Μαρίνος. Ἀλλὰ τίποτα δὲν ἀποκλείει νὰ ἐκφράζει καὶ τὴν ἀσυγκράτητὴ ἐπιθυμία τῆς χώρας του νὰ φανεῖ εὐχάριστη στὴν Τουρκία, ἢ ὅποια φανερὰ ἀμφισβητεῖ στὴν Εὐρώπη νὰ εἶναι χριστιανικὴ. Καὶ τὴν ὑπόθεσή μου αὐτὴ, γράφει ὁ κ. Ἴ. Μαρίνος, ἐνισχύει ἡ ἄποψη τοῦ κ. Ντελὸρ ὅτι ναὶ μὲν τὸ *«βασικὸ πολιτικὸ κριτήριον γιὰ τὴ συμμετοχὴ στὴν Ε.Ε. εἶναι καὶ ὁ σεβασμὸς πρὸς τὰ δημοκρατικὰ ἰδεώδη»* ὅμως -πρόσθεσε ἀμέσως- *«ἄς μὴν εἴμαστε ἀφελεῖς· οἱ ἀποφάσεις ἐντάξεως θὰ ὑπόκεινται πάντα καὶ σὲ ἄλλους παράγοντες, ὅπως ἐδαφικοί, γεωγραφικοί, πολιτιστικοί ἢ οἰκονομικοί».*

Ἔτσι ἀκροθιγῶς, ἀκόμη καὶ ἕνας ἰδεολόγος, ὅπως ὁ κ. Ντελὸρ, δὲν διατάζει νὰ παραδέχεται

ὅτι οἱ ἀρχὲς τῆς δημοκρατίας καὶ τοῦ ἀνθρωπισμοῦ μπορεῖ νὰ παραμερίζονται, ἂν ἄλλοι ἰδιοτελεῖς παράγοντες διεκδικοῦν προτεραιότητα (Βῆμα 29-11-1998).

Νὰ πιστέψουμε λοιπὸν ὅτι αὐτὲς εἶναι οἱ «κρυφές» ἀρχὲς τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως; Πραγματικὰ ποῖο πολιτισμὸ περιμένουμε ἐκτὸς ἀπὸ τὸ χριστιανικὸ, τώρα μετὰ τὴν εἰσοδὸ μας στὴν τρίτη χιλιετία; Θὰ ἀπεμπολίσουμε τίς ρίζες μας; Τὴν πολιτιστικὴ μας κληρονομιά τοῦ Χριστιανισμοῦ θὰ τὴν ἀγνοήσουμε, τὴν Ὀρθοδοξία μας ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες θὰ τὴν ξεχάσουμε, τὰ ἦθη καὶ ἔθιμά μας θὰ τὰ πετάξουμε, τὴ γλῶσσα μας θὰ τὴν ἐγκαταλείψουμε γιὰ νὰ στηριχθοῦμε σὲ κάποιους ἄλλες ἀμφίβολες ἀρχὲς καὶ γλῶσσα... Γιατί; Κάποιο μεγάλο λάθος κρύβουν αὐτὲς οἱ δηλώσεις.

Εἶναι γνωστὸ ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς ἀποτελεῖ τὴ ρίζα τοῦ εὐρωπαϊκοῦ οἰκοδομήματος. Ἄς δοῦμε τί γράφει ὁ S. T. Eliot, βραβεῖο Νόμπελ Λογοτεχνίας, γιὰ τὸ θέμα αὐτό: *«Ὀφείλομε στὴ χριστιανικὴ μας πίστη πολλὰ πράγματα πέρα ἀπὸ τὴ θρησκευτικὴ μας πίστη... Μέσα στὸ πλαιῖο τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀναπτύχθηκαν οἱ τέχνες μας. Στὸν Χριστιανισμὸ οἱ νόμοι τῆς Εὐρώπης ἔχουν τίς ρίζες τους. Ὅλη μας ἡ πνευματικὴ πορεία ὡς σήμερα μόνον μὲ τὸ πρῶμα τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀποκτᾶ βαθύτερη σημασία. Ἐνας εὐρωπαῖος σὰν ἄτομο μπορεῖ νὰ μὴν πιστεύει, ὅτι ἡ χριστιανικὴ πίστη εἶναι ἀληθινή, ὡστόσο ὅμως ὅσα λέει, πράττει καὶ ἐνεργεῖ ὅλα πηγάζουν ἀπὸ τὴν κληρονομιά τοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὴν πνευματικὴ παράδοση καὶ ἀπὸ αὐτὴν ἀποκτοῦν νόημα. Δὲν πιστεύω ὅτι ὁ πολιτισμὸς τῆς Εὐρώπης θὰ μποροῦσε νὰ ἐπιζητήσει ἂν ἐξαφανίζοταν ὀλοκληρωτικὰ ἡ χριστιανικὴ πίστη. Καὶ εἶμαι πεπεισμένος γι' αὐτό, ὄχι μόνον ὡς χριστιανός, ἀλλὰ καὶ ὡς μελετητῆς τῆς κοινωνίας. Ἄν ἐκλείψει ὁ Χριστιανισμὸς, θὰ ἐκλείψει καὶ ὅλος ὁ πνευματικὸς πολιτισμὸς μας».*

Φιλικώτατα

ΣΠΥΡ. Β. ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΛΑΝΘΑΣΜΕΝΗ ΚΑΙ ΑΝΕΠΙΤΡΕΠΤΟΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΙΣ

Κύριε Διευθυντά,

Ο τρόπος αντιμετώπισης της υπ' αριθ. 1 άπειλης της ανθρωπότητας, δηλαδή του AIDS, είναι κατά την γνώμη μας λανθασμένος και ανεπίτρεπτος. Η αποκλειστική προσπάθεια διά την χρήση προφυλακτικού με ταυτόχρονη άγνοια των νόμων της ήθικης, της δεοντολογίας και του ανθρωπισμού επιδεινώνει την ήδη τραγική κατάσταση.

Τό παρελθόν έτος προστέθηκαν 6.000.000 ασθενών εκ των οποίων τό 50% είναι νέοι ηλικίας 15 έως 24 ετών.

Τούτο ήταν άναμενόμενο μέ την κατάργηση κάθε ήθικου έρεισματος.

Κανέναν δέν διανοείται νά σπρώξει τόν άλλον στην πυρκαϊά εφοδιάζοντάς τον μέ ένα αντιπυρικό γιλέκο, ούτε νά τόν καταστήσει ναυαγό δίδοντάς του ένα σωσίβιο.

Στήν εξασφάλιση του ειδώλου της ήδονης θυσιάζονται τά πάντα, ακόμη κάθε τι πού θυμίζει αξιοπρεπή ανθρώπινη ύπαρξη.

Τελευταία λειτουργεί και μία άλλη μέθοδος προφύλαξης μέ την δοήθεια και της τεχνικής προόδου "INTERNET". "Όποιος διαθέτει χρήματα έρχεται σέ έπαφή μέ οργανωμένο δίκτυο πού του προσφέρει παιδάκια σέ πτωχές χώρες, έτσι ώστε νά ικανοποιεί τό πάθος του μέ μείζονα ασφάλεια.

Τό μόνο πού **εξαφανίζεται** είναι ή έννοια "άνθρωπος" και έπαληθεύεται τό διβλικόν: **«άνθρωπος έν τιμή ών, ού συνήκεν, παρασυνεβλήθη τοίς κτήνεσι τοίς**

άνοήτοις και ώμοιώθη αύτοίς». Φυσικά έδω άδικοΰνται τά κτήνη γιατί αύτά τουλάχιστον διαθέτουν τόν φραγμό του ένστικτου.

Συμπερασματικά πρέπει νά λεχθεί στά σχολεία, και παντου, ότι ο πραγματικός έρωσ έμπεριέχει την αγάπη, την υπευθυνότητα, τόν σεβασμό, την ψυχική επικοινωνία και ακολουθεί ή γενετήσια πράξη.

Εάν τά πράγματα γίνουν ανάποδα και τό ενδιαφέρον επικεντρώνεται μόνο στην άποφυγή της μόλυνσεως, τότε μέ μαθηματική ακρίβεια άκρωτηριάζεται ή προσωπικότητα των εύκαιριακών έραστών, φουντώνει ή πορνεία και ή μοιχεία, οι τέως "αγαπημένοι" γίνονται έχθροί μεταξύ των και όλοι μαζί μέ τό κοινωνικό σύνολο πού τούς φτάνει. Προσωρινή παρηγοριά δίνουν τά ναρκωτικά και ακολουθούν φόνοι, ληστείες, διασμοί και έμπρησμοί. Μέ μία φράση στην ευνοϊκότερη περίπτωση τό προφυλακτικό ίσως εξασφαλίσει την "μή μόλυνση" ποτέ όμως την μή διάλυση και άποσύνθεση της κοινωνίας.

Άλλά και στό πλαίσιο της άποφυγής της μόλυνσεως ο Παγκόσμιος Όργανισμός Υγείας προτάσει την άποχή και έγκράτεια, δεύτερον θεωρεί την σοβαρή και μονογαμική σχέση και ως τρίτο δέχεται τό "προφυλακτικό". Εμείς και έδω ανατρέψαμε την ήθική προτεραιότητα και άπολαμβάνουμε τούς ποικίλους πικρούς καρπούς.

Μετά τιμής

ΚΩΣΤΑΣ ΓΕΡΑΚΑΝΑΚΗΣ
Πολιτικός Μηχανικός

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΑΚΤΙΝΩΝ

ΤΟΜΟΙ: 1938 - 1997

«Χριστιανικής Ενώσεως Ακτίνων»: "Εύρετήριο Ακτίνων", τόμοι 1938 - 1997. Επιμέλεια Βασ. Χ. Χαραλαμπούλου. Αθήνα 1998, σσ. 478.

Σέ καλαισθητή έκδοση κυκλοφόρησε τό "Εύρετήριο" τοῦ περιοδικοῦ «ΑΚΤΙΝΕΣ». Τό εύρετήριο αὐτό περιέχει τούς τίτλους τῶν ἄρθρων καί ἄλλων κειμένων τῶν «Ακτίνων», πού δημοσιεύθηκαν στούς 60 πρώτους τόμους, κατά τά ἔτη 1938 - 1997. Στήν ἀρχή ὁ κ. Β. Σταθάκης ἀναφέρεται στήν ἱστορία τοῦ Περιοδικοῦ καί στόν πνευματικό του προσανατολισμό. Τό ἴδιο κάνει στό τέλος ὁ κ. Ἰω. Σπυρόπουλος, ὁ ὁποῖος ἐκθέτει μέ περισσότερες λεπτομέρειες τήν ἱστορία τοῦ Περιοδικοῦ. Μέ τόν τρόπο αὐτό δίνεται μιά σαφές εἰκόνα τοῦ πνευματικοῦ ἔργου τῶν «Ακτίνων».

Ἐπειτα ὁ κ. Β. Χαραλαμπόπουλος παρουσιάζει συστηματικῶς τά περιεχόμενα τοῦ περιοδικοῦ, μέ εἰδική ταξινόμηση τῶν κειμένων του. Χωρίζει τό Εύρετήριο σέ τρία μέρη. Στό πρώτο μέρος παραθέτει τούς τίτλους τῶν ἄρθρων, τά ὁποῖα ταξινομεῖ σέ ἑννέα κατηγορίες: Α' Κύρια ἄρθρα - Ἐπίκαιρα. Β' Θεο-

λογία. Γ' Φιλοσοφία. Δ' Ἐπιστήμη. Ε' Κοινωνικά θέματα. ΣΤ' Παιδαγωγική - Ἐκπαίδευση. Ζ' Ἱστορία - Βιογραφίες. Η' Φιλολογία - Τέχνη. Θ' Λογοτεχνία (Ποιήματα, διηγήματα). Στό Β' Μέρος ἀναφέρονται οἱ τίτλοι τῶν ἐπιστολῶν, τῶν νεκρολογιῶν, τῶν ποικίλων σχολίων, τῶν εἰδήσεων ἀπό τήν πνευματική κίνηση τοῦ Ἐσωτερικοῦ καί τοῦ Ἐξωτερικοῦ, οἱ βιβλιοκρισίες καί τά ἀφιερῶματα τοῦ περιοδικοῦ. Στό Γ' Μέρος ὑπάρχουν οἱ πίνακες τῶν ὀνομάτων καί θεμάτων: Ὀνοματεπώνυμα συγγραφέων, ἄρθρων, βιογραφουμένων προσώπων, συγγραφέων κρινομένων βιβλίων καί τέλος εύρετήριο θεμάτων.

Μέ τόν τρόπο αὐτό τό «Εύρετήριο» γίνεται εὐχρηστο. Ὅποιος θέλει νά μάθει τί ἔχει δημοσιευθεῖ στό περιοδικό γιά κάποιο θέμα, μπορεῖ νά κοιτάξει τό «Εύρετήριο» θεμάτων, πού εἶναι στό τέλος. Μπορεῖ ἀκόμη νά διαβάσει τούς τίτλους τῶν ἄρθρων τῆς κατηγορίας, στήν ὁποία ἀνήκει τό θέμα του. Ἄν θέλει νά δεῖ τά ἄρθρα ἐνός συγγραφέα, μπορεῖ νά δεῖ τόν πίνακα συγγραφέων, στόν ὁποῖο γίνεται παραπομπή σέ ὅλα τά δημοσιεύματά του στό περιοδικό. Τό

κεφαλαῖο γράμμα, πού τίθεται μετά τό ὀνοματεπώνυμο τοῦ συγγραφέα, φανερώνει τήν κατηγορία στήν ὁποία ἔχει καταταχθεῖ τό ἄρθρο, ἐνῶ οἱ ἀριθμοί πού ἔπονται δείχνουν τή σειρά τοῦ ἄρθρου στήν προαναφερόμενη κατηγορία. Ἄν θέλει νά δεῖ τή βιογραφία ἢ τίς ἀπόψεις ἑνός προσώπου, μπορεῖ νά ἐρευνήσει τόν πίνακα τῶν βιογραφουμένων προσώπων. Τέλος ἄν θέλει νά δεῖ ποιά βιβλία παρουσιάσθηκαν ἢ κρίθηκαν στό Περιδικό, θά ἀνατρέξει στόν πίνακα κρι-

νομένων συγγραφέων.

Μέ τή μεθοδική αὐτή διάταξη τό «**Εὐρετήριο τῶν "Ἀκτίνων"**» ἀποδαίνει πολύ χρήσιμο, σέ ὅσους θέλουν νά μελετήσουν τά θέματα, γιά τά ὁποῖα ἔχουν δημοσιευθεῖ ἄρθρα στίς «Ἀκτίνες» καί νά βρεῖ τά σχετικά δημοσιεύματα. Μέ τόν τρόπο αὐτό ἀξιοποιεῖται, νομίζουμε, ἡ πνευματική προσπάθεια τοῦ Περιδικοῦ καί δίνεται μιά εἰκόνα τοῦ ἔργου του.

X.

«ΑΚΤΙΝΕΣ». Μηνιαῖον περιοδικόν. Κυκλοφορεῖ τήν 1ην ἐκάστου μηνός. Ἰδιοκτῆτης: «Χριστιανική Ἐνωσις Ἀκτίνες», ὁδός Καρύτση 14, 105 61 Ἀθήναι, Τηλ. 3235-023. Ἐκδότης καί Διευθυντής Συντάξεως: Γεώργιος Δ. Παρθενῶνος 26, 117 42 Ἀθήναι. Προϊστάμενος Τυπογραφείου: Θεόδωρος Γ. Δοῦρος, Ἰπποκράτους 189, 114 72 Ἀθήναι. Τιμή τεύχους δρχ. 200. Ἐτησία συνδρομή, ἐσωτερικοῦ δρχ. 2000, ἐξωτερικοῦ 20 \$ U.S.A. Ἡ διεύθυνσις ἐπιφυλάσσει εἰς ἑαυτήν τό δικαίωμα νά μὴ δημοσιεύῃ ἢ νά συντέμνη κατά τήν κρίσιν της οἰονδήποτε χειρόγραφον. Χειρόγραφα δημοσιεύμενα ἢ μὴ, δέν ἐπιστρέφονται. Ἀναγγελία ἐντύπων ἐν γένει καί διβλιοκρισίαι δέν δημοσιεύονται.

Τόπος ἐκδόσεως Ἀθήναι, Ἰανουάριος 1999

«ΑΚΤΙΝΕΣ»

Επιστήμη - Φιλοσοφία - Κοινωνικά Ζητήματα -
Γράμματα - Τέχνη

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ «ΑΚΤΙΝΩΝ»

ΤΟΜΟΙ: 1938-1997

Έπιμέλεια

ΒΑΣ. Χ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΠΟΥΔΟΥ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΑΚΤΙΝΩΝ»
ΑΘΗΝΑ 1998

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «Η ΔΑΜΑΣΚΟΣ»

**ΜΟΛΙΣ ΕΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΑΝ
ΣΕ ΔΕΥΤΕΡΗ ΕΚΔΟΣΗ**

Η. Δ. ΜΑΣΤΡΟΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ

**ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ
ΚΑΙ
ΕΠΙΣΤΡΟΦΕΣ**

“Έξι βιογραφίες συγχρόνων κορυφαίων διανοουμένων.

ΠΗΓΗΣ ΚΟΡΟΒΕΣΗ - ΠΟΡΦΥΡΗ

**ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ
ΜΕ ΑΓΑΠΗ**

“Ένα βοήθημα για κάθε Έλληνα γονιό και κάθε άτομο που ασχολείται με παιδιά.

**Έκδόσεις «Η Δαμασκός»
Καρότυπη 14 - 105 61 ΑΘΗΝΑ - Τηλ. 32 21 283**